MARCI HIE RONYMI VIDÆ CREMO NENSIS ALBÆ EPISCOPI CHRISTIADOS LI BRI SEX.

M. HIER. VIDÆ CREMONEN. CHRISTIADOS LIBER PRIMVS.

QVi mare, q terras, qui cœlũ numine cõples
Spiritus alme tuo liceat mihi munere regẽ
Bis genitum canere, e superi qui sede parentis
Virginis intactæ grauidam descendit in aluum:
Mortalesq; auras hausit puer: vt genus vltus
Humanum eriperet tenebris, & carcere iniquo
Morte sua, manesq; pios inferret Olympo
Illum spõte hominum morientem ob crimina tellus
Ægra tulit, puduitq; poli de vertice Solem
Aspicere, & tenebris insuetis terruit orbem.
Fas mihi te duce mortali immortalia digno
Ore loqui interdumq; oculos attollere cœlo,
Et lucem accipere ætheriam, summiq; parentis
Consilia, atq; necis tam diræ euoluere causas.
Iam prope mortis erant metæ: finisq; laborum
Christo aderat, Solymũq; ideo haud ignarus ad vrbẽ
Phœnicum extremis remeans de finibus ibat.
Illum ingens comitũ numerus iuuenesq;, senesq;
Sponte sequebantur, rerum quos fama trahebat
Vndiq; collectos. nam magnas siue per vrbes
Ferret iter seu desertis in montibus iret,
Olli se innumeri iungebant vsq; parati
Iussa sequi, vellet quascunq; abducere in oras:
Atq; nouos erat hic semper fas cernere cœtus.
Pinifero veluti Vesuli de vertice primum
It Padus exiguo sulcans sata pinguia riuo,
Hinc magis, atq; magis labendo viribus auctus

Surgit latifluoq́; sonans se gurgite pandit
Victor. opes amnes varii auxiliaribus vndis
Hinc addunt, atq́;, inde, suo nec se capit alueo
Turbidus, haud vno dum rumpat in æquora cornu.
Tum vero numero socios se iunxit ab omni
Bissenos, sibi quos olim delegit, vt essent
Tantorum memores operum, testesq́; laborum.
Atque vbi secretos nemora in se clusa vocauit
Procera innitens cedro mœstissimus ore,
Eq́; imo rumpens suspiria pectore fatur.
Ventum ad supremum socii. data tempora vitæ
Exegi in terris. lux nunc infanda propinquat,
Me que pii manes expectant. illius ergo
En ultro infensam Solymorum ascendimus vrbem.
Illic informis leti mihi dira parantur
Supplicia. immeritum me nunc coniurat in vnum
Sæua sacerdotum manus, vt non inscius ipse
Prædixi toties, ac vobis cuncta retexi.
Ibo. morte mea veterum scelus omne piabo.
His me prime malis oneras pater. ipse tulisti
Dulcia poma. mihi sed nunc tua furta luendum.
Cum tamen expulerit tenebras lux tertia rebus,
Aerias cæde abluta reuocabor in auras.
Vos etiam, quos non pertæsum denique nostri,
Funera acerba manent. audete, & lucis amori
Istius æternum vitæ immortalis honorem
Mecum omnes præferte. domus non hæc data, nō hæ
Sunt vobis propriæ sedes. vos ætheris alti
Lucida templa vocant, stellis florentia regna,
Pax vbi secura, ac requies optata laborum.
Hic domus, hic patria, huc omnes contendite læti

Angustum per iter, vestras hic figite sedes.
Dixerat. at socii defixi lumina mœstis
Hærebant animis, ac tristia multa putabant.
Tum senior Petrus haud linguæ, vocis'ue peperát,
Et tali Diuum affatus sermone precatur.
Nate deo, quæ tanta deum te denique cœli
Vis agit, vt libeat letum crudele pacisci
Pro quoquam, aut certis vltro te offerre periclis?
Quin age te incolumi potius (potes omnia quando,
Nec tibi nequicquam pater est, qui sydera torquet)
Perficias quodcunque tibi nunc instat agendum,
Non adeo exosus lucem, ingratusq́; salutis.
Hos animos, hanc confestim precor exue mentem.
Ipse tui miserere, tuum miserere, nec vltro
Proiice nos, qui te, tendis quocunque, sequemur.
Sic ille, increpuit dictis quem talibus heros.
Non pudet o nunquam sapiens mortalia semper
Voluere nube oculos pressum, cœlestium inanem?
Nec potis es vanis vnquam desuescere curis?
Hæc ne tibi consulta mei suasere labores?
Non hoc consiliis, non hoc autoribus istis
Tempus eget, genitor iussis haud mollibus vrget.
At vos o, rebus spretis mortalibus omnes
Ferte viri, & duros animo tolerate labores,
Oblitiq́; hominem cœlo altas tollite mentes.
Et cum mortales linguas in iurgia soluent
Vos contra, falsis onerantes nomina vestra
Criminibus, gaudete, ac firmo pectore ferte,
Indignamq́; ignominiam contemnite læti.
Hinc fortunatos vos dicite, præmia quando
Certa manent, orturq́; ingens hinc gloria vestra.

Hæc fatus montes aditum fert tristis in altos.
Incedunt vna socii cum rege parati
Cuncta pati, & iuuenis sortem indignantur iniquā.
Et iam palmosæ subit Hierichuntis ad vrbem.
Zacchei excipitur tecto, mensisq; paratis,
Cui quondam componere opes per fasq;, nefasq;
Immensas amor acer erat, sed luce recepta
Hospitis aduentu cœpit male parta luendo
Reddere, cuiq; suum, partiri cætera egenis,
Tot facti, infectiq; auri congesta talenta.
Hic subito non læta ferens grauis impulit aures
Nuntius, atq; animum rumore momordit amaro.
Lazarus haud procul hinc Bethanes regna tenebat
Diues opum, clarus genus alto a sanguine regum.
Nam pater ingentes Syriæ frenauerat oras,
Viq; sibi captas quondam subiecerat vrbis.
Nemo illo hospitibus facilis magis. omnibus illa
Noctes atq; dies domus vltro oblata patebat.
Huc etiam persæpe ipsum succedere Christum
Haud piguit, creberq; domus indulsit amicæ
Hospitio, atq; deum posita se nube retexit.
Hunc igitur postquam morientem accepit, & acri
Vix, morbo correptum, auras haurire supremas,
Et quasi iam leti portas luctarier ante,
Demisit lachrymas, sociisq; hæc edidit ore.
Cedamus. leto actutum reuocandus amicus
In lucem, modo me summus pater audiat ipse,
Atq; suas velit hic, vt sæpe, ostendere vires.
Hæc ait, & gressum Bethanæ tendit ad vrbem.
Prosequitur comitum manus ingens, atq; videndi
Innumeri studio socios se protinus addunt.

Interea longe mundi regnator opaci,
Infelix monstrum, penitus non inscius illam
Iam propè adesse diem, superi qua maximus vltor
Imperio patris infernis succederet oris
Manibus auxilio, ac sedes vastaret opertas,
Sollicitus partis animum versabat in omnes,
Si qua forte potis regno hanc auertere cladem
Moliriq; deo letum meditatur. ea vna
Demq; cura animo sedet, hæc sæpe vna resurgit.
Demens, qui id propter tantum non viderat ipsum
Demissum cœlo iuuenem, quo sponte piaret
Morte obita veterum culpā, et scelus omne parentū.
Protinus acciri diros ad regia fratres
Limina, conciliū horrendum, & genus omne suorū
Imperat. ecce igitur dedit ingens buccina signum.
Quo subito intonuit cæcis domus alta cauernis
Vndiq; opaca, ingens. antra intonuere profunda,
Atq; procul grauido tremefacta est corpore tellus.
Continuo ruit ad portas gens omnis. & adsunt
Lucifugi cœtus varia, atq; bicorpora monstra,
Pube tenus hominum facies, verum hispida in anguē
Desinit ingenti sinuata volumine cauda.
Gorgonas hi, Sphyngasq; obscœno corpore reddūt,
Cētaurosq;, Hydrasq; illi, ignivomasq; Chimæras
Centum alii Scyllas, ac fœdificas Harpyias,
Et quæ multa homines simulachra horrentia fingūt.
At centongeminus flammanti vertice supra est
Arbiter ipse Erebi centenaq; brachia iactat
Centimanus, totidemq; eructat faucibus æstus.
Omnes luctificum fumumq;, atros que procaci
Ore, oculisq; ignes, & vastis naribus efflant.

Omnibus intorti pendent pro crinibus angues
Nexantes nodis sese, ac per colla plicantes
In manibus rutilæq; faces, vnciq; tridentes,
Quis sontes animas subigunt, atque ignibus vrgent.
Nec minus illi etiam diuersis partibus orbis
Conueniunt properi, qui terris omnibus errant
Hortantes scelera, ac variis mortalia ludunt
Pectora imaginibus, rectiq; obliuia suadent.
Nec non ventorum, tempestatum que potentes,
Nubiuagum genus, haud certa regione locati,
Nimborum in media consueti nocte vagari.
Ergo animis prompti, acque opibus coiere parati
Vna omnes. fremitu vario sonat intus opaca
Regia, rex donec nigram igne tricuspide dextram
Armatus cœtu in medio sic farier orsus.
Tartarei proceres, cœlo gens orta sereno,
Quos olim huc superi mecum inclementia regis
Æthere deiectos flagranti fulmine adegit,
Dum regno cauet, ac sceptris multa inuidus ille
Permetuit, refugitq; parem. quæ prælia toto
Egerimus cœlo, quibus olim denique vtrinque
Sit certatum odiis, notum, & meminisse necesse est.
Ille astris potitur, parte & plus occupat æqua
Ætheris, ac pœnas inimica e gente recepit
Crudeles. pro syderibus, pro luce serena
Nobis senta situ loca, sole carentia tecta
Reddidit, ac tenebris iussit torquere sub imis
Immites animas hominum, illætabile regnum.
Haud superæ aspirare poli datur amplius aulæ.
Ingens ingenti claudit nos obiice tellus,
In partemq; homini nostri data regia cœli est.

Nec satis. arma iterum molitur, & altera nobis
Bella ciet, regnisq; etiam nos pellit ab imis.
Id propter iuuenem ætheria demisit ab arce
Seu natum, siue alitibus de fratribus vnum.
Iamq; aderit, fretusq; armis cœlestibus ille
Sedibus exitium vehet his, & regna recludet
Infera, concessasq; animas nostro eximet orbe.
Fors quoque nos nisi non segnes occurrimus, ipsos
Arcta in vincla dabit. vinctosq; inducet Olympo
Victor, ouans. superi illudent toto æthere captis.
Iste autem quamuis mortalia membra caducus
Induerit, tamen est nostris imperditus armis.
Nempe ego sæpe adii, coramq; interritus vrgens
Tentaui insidiis nequicquam (non ea me res
Falsum habuit, neque enim nunc primũ talia cerno)
Quas non in facies, quæ non mutatus in ora
Accessi incassum? semper me reppulit ipse
Non armis vllis fretus, non viribus vsus.
Sed tantum veterum repetito carmine vatum
Irrita tentamenta, dolos, & vim exiit omnem.
Ergo quæ mihi nunc surgit sententia pandam.
Ille iter antiquas Solymorum instaurat ad arces,
Sit licet inuisus magnæ primoribus vrbis.
Quippe sacerdotes odiis ingentibus illi
Infensi insidias, vt cuique est copia, tendunt
Solliciti veterum pro relligione parentum,
Vt ferro incautum superent, & funere mulctent.
Quandoquidem ille nouos ritus, noua sacra per vrbes
Instituit, priscasq; audet rescindere leges.
Hic opibus vestris opus. en nunc conficeri rem
Tempus adest. in eum cuncti maioribus illos

Inflammate odiis & vera,& praua canentes,
Pestiferumq; animis furtim inspirate venenum.
Ne victi,oblitiq; iras corda aspera ponant,
Sed sæui magis,atq; magis,stimulisq; subacti
Acribus absistant nunquam,nisi cæde peracta.
Si vero,si quis sociis ex ipsius vnum
Bis senis capere,atq; dolis peruertere possit,
Res confecta,metus penitus sublatus & omnis.
Præcipitate moras.fluxis succurrite rebus.
Nunc tectis opus insidiis,nunc viribus vsus.
Vix ea fatus.vbiq; ruentes iussa facessunt
Autores scelerum,portisq; ex omnibus alte
Diuersi rumpunt.tremit obdita murmure tellus.
Incubuere auris.crinitas anguibus alas
Obscurum per inane mouent,terrasq; capessunt.
Non tam olim densa sublimes nube per auras
Florilegæ glomerantur apes æstate serena
Nubifugo Borea,& madidis cessantibus Austris,
Siquando exorta est inter discordia reges,
Sæuaq; collatis inuadunt prælia signis.
Veh,quibus institerint terris,quibus orbis in oris
Dira cohors.quantas populis feret illa ruinas?
Iamq; emensus iter multis comitantibus heros
Vera dei soboles Bethanes mœnibus instat.
Cernit ibi mœstas crinem laniare sorores
Munera fraterno tumulo suprema ferentes
Expertem thalami Marthan,atq; vrbis auitæ
Magdali dictam de nomine Magdalenam.
Progreditur,bustumq; petit.mœstissima Martha
Hunc simulac vidit,comites,fratrisq; sepulchrum
Deserit,ac multo venienti occurrit honore.

Insequitur soror inde, oculos ambæ imbre madentes,
Fœmineis ambæ plangoribus indulgentes.
Vt te post cari germani funera tandem
Accipimus venientem? vt te sæpe ille vocabat
Magne hospes gelidi perfusus frigore leti?
Atq; equidem credo, tunc sors te siqua dedisset
Nobis, nunc etiam vitales duceret auras.
Nunc quoq; (nil quando clari tibi rector Olympi
Abnuit) haud penitus nobis spes omnis adempta est.
Talibus orabant. comites simul omnia luctu
Miscebant. mœstis resonabant cuncta querelis.
Ast heros tristes dictis solatus amicis
Spondet opem, superas rediturum ad luminis auras
Actutum fratrem incolumem, quem faucibus haustũ
Telluris quarto iam Sol non viderat ortu.
Diditur hæc totam confestim fama per vrbem,
Quæ cunctis incredibilisq;, & mira videri.
Vicinis populi passim de montibus omnes
Concurrunt studio visendi, atq; omnia complent.
Ventum erat ad tumulum. stat circunfusa iuuẽtus,
Ipse autem in medio duplices ad sydera palmas
Iandudum tendens, oculosq; immobilis heros
Orabat, tacitusq; parentem in vota vocabat.
Orantem obseruant taciti, intentiq; tuentur,
Quid iubeat, quæ signa ferat, quò deinde cadat res.
Bis toto color ore abiit. bis pectore anhelo
Infremuit, nutuq; caput concussit honestum.
Ecce autem tumuli tremere ostia visa repente.
Omnibus extemplo subita formidine sanguis
Diriguit, penitusq; inuasit pectora frigus,
Cum tandem deus has effudit ad æthera voces.

Summe parens quamuis precibus nil abnuis vnquam
Ipse meis, quæcunque petam, tamē hoc tibi grates
Munere semper agam. tua quanta potentia, vidit
Circunfusa manus, populi videre frequentes.
Vos autem famuli properate, recludite marmor,
Saxum ingens auferte, viroq; exoluite vittas.
Nec mora præceptis, patuerunt claustra sepulchri.
Concursu accedunt magno, attonitiq; pauore
Inspectantq;, videntq; intus deforme cadauer,
Vixq; sibi credunt, nullo cogente moueri.
Nec mora clamantis ter voce vocatus amici
Erigitur, loquiturq;, & cœli vescitur auris.
Obstupuere omnes, nec sat vidisse loquentem,
Aut audisse semel, dum cuncta ex ordine narrat
Conuentu in medio, quæ funere passus in ipso est,
Quanto anima instantis vi leti exclusa dolore
Terrenosq; diu eluctata reliquerit artus,
Quas facies moriens, quam obscœna aspexerit ora
Terrentum iuxta furiarum, iras que, minas que,
Vt vix syderea volucres missi arce ministri
Auxilio possent auidas inhibere rapinis.
His addit scelerum pœnas, ac læta piorum
Præmia, quæ ve animas miseras subiisse necesse est
Arbitria: æternos que nigris fornacibus ignes.
His actis, deus orantis vicina Simonis
Tecta subit, quem tota olim lacerum hulcere mēbra
Eripuit morbo, atque in pristina reddidit ipse.
Dum vero mensas grati dignatus amici
Accubat in medio procerum vrbis, protinus ecce
Ingreditur forma insignis, cultu que puella
Picta peregrinas tunicas que sinus que crepanti

Argento saturos, atque auro intertexto,
Cui caput implicitum gemmis. it flexile collo
Aurum ingens mistis onerosa monilia bacis,
Propexi que nitent electro molle capilli,
Nexilibus quos in nodos collegerat hamis,
Aurea que ex humero demissam fibula vestem
Heois opibus grauidam, & Gangeride gaza
Subnectit. media micat ardens fronte pyropus,
Crebra que consertis pendent redimicula gemmis,
Qualis læta sinus cum tellus veris honorem
Pandit, opes que suas gremio explicat alma virenti.
Hæc olim amissis vtrisq; parentibus orba
Restitit, & proles in opes successit auitas
Vnica, quas pater immensas prædiues habebat.
Dumq́; ætas rudis, vna illi super omnia cordi
Relligio fuit, & seruandi cura pudoris.
Mox autem paulatim annis feruente iuuenta
Sensibus illapsa est Veneris male suada cupido,
Quæ mentem immutans furiis subiecit iniquis
Ah miseram. abiecto non obstat cura pudori,
Non species, non fama mouet. cessit timor omnis,
Relligioq́; oblita. domo iam mobilis extit.
Iam conuiuia, iam spectacula læta frequentat,
Vinclaq; contemptis rectoribus omnia rumpit.
Ac veluti ratis Ægæo sine remige in alto,
Sublatos simul ac fluctus inflauerit aura.
Nunc huc incerto, deinde illuc fluctuat æstu,
Quo ventiq;, vndæq́; vrgent spoliata magistro.
Et iam freta opibus prædulces ambit amores
Florentum iuuenum. si quis spectabilis ore
Egregio, formaq́; alios supereminet omnes.

Ergo læta virum præstanti corpore postquam
Accepit venisse: deum quem fama ferebat,
Nullam passa moram studio correpta videndi
Venerat. ast vbi conspicuos deperdita vultus
Hausit, & egregiæ diuinum frontis honorem.
Diuinosq; oculos ardentis pabula amoris,
Diriguit, penitusq; animo sententia versa est,
Atq; alias longe concepit pectore flammas.
Ecce autem subito visæ spirantis ab ore
Septem adeo circum offusa caligine, & atra
Nube exire faces, veluti cum torris obusti
Vltima sursum flamma fugit, fumumq; relinquit.
Hæc deus hæc, inquit, capitum fœdissima septem
Correptam miseræ mentem vexabat Erynnis.
Tum Maria (hoc illi nomen) mutata, nec illa,
Argento quæ illusa sinus modo venerat aureos:
Iam capiti crinale aurum: colloq; monile
Detrahit: & tunicas squalentes euit auro.
Iamq; sui piget: & curis mordetur honestis.
Inde deum orabat veniam, genibusq; volutans,
Vt canis ad mensam procumbere suetus herilem:
Lambebatq; pedes nudos, lachrymisq; rigabat
Veste fouens: alios tulerat quam nuper in vsus.
Tum de marmoreis varios deprompsit odores
Thesauris. Casias: & Nardi mollis aristas,
Aut thuris lachrymã, atq; aurã fragrantis amomi,
Pronaq; permulsit nudas liquido vnguine plãtas
Suauis in aerias diffugit spiritus auras,
Cuncta deus placida quæ mente accepit, & illam
Dignatus venia monitis impleuit amicis.
Interea circumpositis ex vrbibus ægrum

Cernere vulgus erat conuentu accedere magno.
Multi ibant oculis clausis, multi auribus orti
Indociles, fandi ignari, quiq; ægra trahebant
Membra, ferebantur, quos ve exagitabat Erinnys
Captos mente, sui immemores, deus ipse iuuabat
Auxilio validiq; omnes, lætiq; redibant.
Tādem hinc digrediens Solymorum tendit ad arces.
Hanc fundasse Semes soboles tua dicitur vrbem
Vitisator pater exactis simul imbribus ingens
Cessauit vastis stagnare paludibus orbis,
Plurimaq; immensi compressa licentia ponti.
Tum venere, suo bellis qui gente subacta
Vrbem appellarunt de nomine Iebusæi.
Protinus hinc reges, a prisco sanguis Iuda,
Finitimis lati dominam coluere subactis.
Hic templum Solomon per terras omnibus aris
Euersis ope barbarica rex condidit olim:
Templum opulētum: ingens, eductā ad sydera molē.
Huc mensas, arasq; sacras: & ahenea labra
Transtulit: & veteris vestes, ac munera templi,
Ostro perfusas vestes, auroq; rigentes,
Tum lychnos, lancesq;, cauasq; inuexit acerras,
Cymbiaq;, & tripodas, fuluoq; ex ære lebetas:
Inclusasq; sacro leges, ac fœdera ligno,
Quæ gemina i silice omnipotens pater ipse notarat.
Hic gentis rex, atq; omni cum gente sacerdos
Sacra ferens pecudum fundebat rite cruorem.
Victima non alias maculabat sanguine sedes.
Vndiq; mos erat huc populos ter adire quotannis:
Et proprios genus Isacidum instaurabat honores.
Ipse etiam huc heros crebro se ferre solebat.

Iamq; viis plenis multis cum millibus ibat,
Vnde vrbis poterant turres.atque alta videri
Culmina.læti omnes ramos viridantis Oliuæ,
Quasq; manu gestent, palmas a stirpe refringunt.
Præcedit peditum late manus omnis. it ingens
Pone equitum globus,in medio pulcherrimus heros
Haud acri prouectus equo,phalerisq; superbo
Eminet.at sibi pauperiem vt placuisse beatam
Admoneat socios,rex quadrupedantis Aselli
Terga premit,vates quondam vt cecinere futurum.
Nudus erat vertex.humeris demissa fluebat
Ad talos vestis,quam festinauerat olim
Ipsa parens,pueroq; dedit gestare,nec illa est
Vllo attrita vsu,nulla consumpta senecta.
Taurea nudatis circundat tegmina plantis.
Talis iter tendit,recipitq; ad moenia gressum.
Ante vrbem pueri occurrunt,mistæq; puellæ
Floribus,ac variis ornatæ tempora sertis.
Omnibus in manibus palmæ,omnes carmina læti
Læta canunt,tonsis & inumbrant ora coronis,
Certatimq; dei gaudent placida ora tueri.
Tum demum portis vrbem ingrediuntur apertis,
Et proprius regem,seruatoremq; salutant,
Prætenduntq; manu thyrsos,oleasq; coruscant
Frondentis.superas ingens it clamor ad auras.
Spargitur hic rumor subito,ac tota vrbe vagatur.
Consurgunt gentis primi.procul ecce per auras
Pulueream cernunt tolli super æthera nubem
Ignari penitus rerum,causasq; requirunt
Tam subiti motus,quem nam tam multa sequantur
Millia ductorem,quis tantus clamor ouantum.

Ast illi, quibus est Diui haud incognita fama,
Occurrunt alacres regi, plausumq́; sequentes
Ingeminant. quaq́; ingreditur, passim ecce rubenti
Insternunt ostro sola, barbaricisq́; tapetis,
Intenduntq́; vias sertis, & floribus augent.
Vix ingressus erat, cum densam respicit ecce
In biuio turbam, clamoremq́; auribus haurit
Ingentem, & secum admirans vestigia pressit.
Vallis erat circum frondosis undiq; septa
Collibus. in medio riuis, atq́; imbribus humor
Collectus semper stabat, laticesq́; perennes,
Quo solitæ innuptæ prædiuitis vrbis aquari,
Et potum pariter pecudes compellere prisci
Pastores, lymphaq́; gregem curare salubri,
Vnde lacum fama est olim dixisse minores.
Huc concursus erat certis de more diebus,
Turbaq́; adibat inops variis exercita morbis.
Nanq; videbatur magno quandoq; moueri
Cum sonitu medio vnda lacu, & perculsa repente
Sublato ad cœlum spumabant cœrula fluctu.
Sed vulgo subiti quæ motus causa latebat.
Impubes pueri tantum, innuptæq; puellæ
Signa prius manifesta dabant, seseq́; canebant
Cernere pennatum puerum fulgere per auras
Vndanti chlamyde, atq; auro radiantibus alis,
Delapsumq́; polo tranquilla impellere vtraq;
Stagna manu, lateq́; viam signare cadentem.
Qualis stella, pater superum quam misit Olympo
Aut nautis signum, aut populis in castra coactis,
Præcipitat flammis longe, lateq́; coruscis
Scintillans. corda ignaris mortalibus horrent.

Ergo expectabant denso miseri agmine circum
E cœlo signum intenti, laticesq; quietos
Seruabant oculis, atq; omnes auribus auras,
Auditum ad signum subito vt se primus in vndas
Quisq; daret, stagnoq; sonanti immergeret artus.
Quippe erat inde salus semper, non pluribus, vni,
Qui subito impulsum prior exiliisset in æquor.
Sicut vbi vacui tendunt medio æquore campi
Viribus, & rapido iuuenes decernere cursu,
Arrexere animos cuncti, signumq; parati
Expectant. pulsat pauor intus pectora anhelus
Omnibus, atq; locum spondet sibi quisq; priorem.
Hos inter longo detentus brachia morbo
Brachiaq;, & plantas, omnes & inutilis artus
Ietrus erat, cui quondam & opes, & auita fuere
Prædia opima, sed, vt iuuenili è corpore morbum
Pelleret heu nimium mendaci credidit arti,
Dumq; vias omnis, medicæq; explorat opis vim,
Pauperiem morbo adiecit miserandus iniquam,
Ossibus ad viuum qui iam persederat imis.
Iamq; fere denum in luctu quater egerat annum
Innumeris circumuentus morbisq;, fameq;,
Quem postquam aspexit propius stellantis Olympi
Rege satus, sic est vltro placido ore locutus.
Infelix, quæ te segnis mora detinet vnum
Seruantem has frustra ripas, & tristibus vndam
Præsentem morbis, alii cum scilicet omnes
Protinus hinc habeant læti, oblitiq; laborum
Accipiant solitas reparato in corpore vires?
Ille sub hæc, largoq; genas simul imbre rigabat.
Non hoc crimen aquæ. non vis mihi fontis iniqua est.

Verum ego dum motum opperior salientis aquai,
Præcipites dant saltu alii se in stagna priores
Ad sonitum. inualidis nequeo ipse insistere plantis,
Nec me tunc opis externæ dignatur egentem
In stagno quisquam ante alios mersare salubri.
Talia narrantem placido deus ore tuetur,
Atq; ait, ipse tuis pedibus subsiste, valensq;
Carpe viam, nec cuncta vndis debere necesse est.
Vix ea, cum subito cernentibus omnibus, ecce
Erigitur, stratumq; humeris, mirabile visu,
Ipse suis referens pedes omnes passibus æquat,
Atq; suo solidæ respondent robore vires.
Sicut vbi in syluis dum ramos colligit, anguem
Frigore sopitum pastor, brumaq; rigentem
Frondibus implicuit, admouitq; inscius igni.
Nulla mora est, propius flammas vix pertulit, & iam
Attollitq; caput, iamq; ignea lumina torquet,
Perq; domum serpens micat arduus ore trilingui.
Parte alia ante fores templi, mediaq; ministri
Ingenti strepitu testudine dona sedentes
Vendebant, quæ plebs æratæ imponeret aræ,
Lanigeras pecudes, taurosq;, paresq; columbas,
Voti vt quisq; reus rerumq; vt copia cuiq;.
Quos simul atq; heros ingressus vidit, & omnem
Discursu, & clamore locum resonare profano,
Haud tulit, & verbis grauiter commotus acerbis
Reppulit intortum vibrans per terga flagellum,
Verberaq; insonuit, sacroq; a limine abegit.
Qualis vbi Arctois Boreas erupit ab antris,
Aereos rapido peruerrens turbine campos,
Et cœlo fertur, & piceas toto æthere nubes

Insequitur. dant victa locum, & caua nubila cedunt.
Sacra deo domus hæc, inquit, hæc numinis ædes,
Vos autem versam indignos scelerastis in vsus.
Sanguine respersum est aras, animaq; litatum
Hactenus antiquis concesso more sacrorum.
Indultum satis, atq; ouium iam cædis abunde est.
Nunc pater omnipotens pecudū, volucrumq; cruori
Parcere vos posthac iubet, ac fumantibus extis.
Vos diuersa manent mutatis orgia sacris.
Discite iustitiam tantum, puraq; litate
Mente, deumq; piis precibus placate volentem.
Hi vestri ritus, ea deinde piacula sunto.
Sic ait, & supplex demisso poplite ad aram
Cernuus arcana prece patris numen adorat.
Iamq; sacerdotum primis exarserat ingens
Tristi in corde dolor, flammæq;, iræq; coquebant.
Nec nouus hic primum furor, hæc odia aspera surgūt
Antiquæ irarum causæ, antiquiq; dolores
Haud quaquam exciderant animis, fixiq; manebant.
Non tamen hic ausi sunt illum surgere contra,
Sed veriti vltricem plebem, turbamq; sequentum
Excessere adytis nequicquam indigna minati.
Quales nocte lupi stabulis cum forte reclusis
Appetiere gregem, verum custodia pernox
Obstitit, & canibus vocalibus inde reuulsit.
Olli (dira fames stimulis agit intus) abacti
Cedunt, & montes nequicquam vlulantibus implent.
Dum vero affatur genitorem Diuus ad aram,
Mirantes socii templum per singula lustrant,
Suspectu molem vasto, artificumq; laborem,
Cautibus excisas centum, centum ære columnas

Omnes e solido, omnes altis montibus æquas,
Tignaq́;, & æterna ex cedro laquearia, ahenoq́;
Æratas porro stridentes cardine portas,
Sectilibusq́; minutatim sola leuia saxis.
Tum puro ex auro postes, mensasq́; metallo
E simili, & fixos alta ad donaria currus
Distinctos hebeno, & candenti elephanto.
Quæ dum cuncta legunt, perfectis ordine votis
Improuisus adest, tacitusq́; superuenit heros,
Atq; ait. hæc moles, adeo hæc immania templa,
Protinus vt vento radicitus eruta pinus,
Versa repente dabunt labem, ingentemq́; ruinam,
Et tibi digna tuis Solyma instant præmia factis,
Quæ vates ad te missos diuinitus ausa es
Tot ferro petere, aut duris detrudere saxis.
Ipse tuos quoties, præsens vt vera monerem
Tentaui ciues incassum cogere in vnum,
Ceu cristata suos dispersa examina fœtus
Singultu volucris vocat, & plaudentibus alis?
Ferro excisa cades. iam iam labentia regna
Protinus arma ruent tua, vindexq́; hauriet ignis,
Et passim hæc largo sudabit sanguine tellus.
Non ne vides, iam vt nunc res procubet inclinata?
Et tibi iam votis non prosit nectere vota?
Longe alias pater omnipotens sacra transtulit oras.
Longe alia vult ipse coli, & placarier vrbe.
Atq; adeo hic altæ depactus terminus esto.
Sic fatus monstrat miras in marmore formas,
Argumentum ingens, senum monimenta dierum,
Magna quibus magni compacta est machina mũdi,
Et veterum euentus, & prisca ex ordine auorum

Facta, haud humanis opus enarrabile verbis.
Non illic hominum effigies, simulachra ve diuum,
Arcanis sed cuncta notis, signisq; notauit
Obscuris manus artificis, non hactenus vlli
Cognita, non potuere ipsi deprendere vates.
Hic superum sator informem speculatus aceruum,
Æternam noctemq;, indigestumq; profundum
Prima videbatur moliri exordia rerum
Ipse micans radiis, ac multa luce coruscus.
Iamq; videbatur fulua de nube creare
Stelligeri conuexa poli, terrasq;, fretumq;,
Et lucem simul vndiuagam, mox vnde micantes
Et solis radios, & cœli accenderet ignes.
Ipsi iam denso crepitare examine circum
Autoremq; ducemq; suum, plausuq; sonare
Aligeri fratres supera arce volatile vulgus,
Lucis opus primæ, nec dum tamen æthera ab imis
Flammiferum terris, terras discreuerat vndis.
Sed tantum confusa iacebant semina rerum.
Nec mora. vix cœli extuderat septemplicis orbem,
Ordine cui vario rutilos affigeret ignes,
Et iam cuncta nouam incipiebant sumere formam
Paulatim, cœlumq; sua compage teneri.
Cernere erat sicca in medio iam mole relicta
Littoribus curuis circum maria humida fundi,
Illisosq; vadis spumare ad sydera fluctus.
Nondum pontiuagæ curuabant ampla carinæ
Carbasa, nec liquido lentari in marmore remi,
Lata sed innocui verrebant æquora Cauri.
Ecce autem iam frugiferi capita ardua montes
Attollunt, infraq; iacent humiles conualles.

Continuo tellus summittens Dædala germen
Florè renidescit, & frondis explicat arbos
Iam videas viridi vestiri gramine campos,
Iam colles densis frondere cacumina sylvis,
Ilicibusq;, oleisq;, & coniferis cyparissis.
Nec mora cœruleo flammis duo lumina cœlo
Incipiunt teneris primum lucescere rebus,
Et sibi, ceu mundi vigiles statione vicissim
Succedunt certoq; suum dant fœdere lumen,
Nam lucis fons dimensum Sol ambit Olympum
Ipse die, terrasq; nouo splendore colorat.
Nocte suas vultu pallenti seruat in vmbris
Luna vicens fundens auratis cornibus ignem,
Lucidaq; exornant nocturnis æthera gemmis
Sydera perpetuo circunlabentia motu.
Tum bifidis passim verrebant marmora caudis
Squamigerum mutæ pecudes, pelagoq; natabant.
At pictæ volucres librare per aera pennis
Corpora, & inter se curuis decernere rostris.
Nec procul hinc errant latos armenta per agros,
Lanigeriq; greges persultant pabula læta.
Iam latebras videas meditari dira ferarum
Semina, iam longos per humum reptare chelydros.
Desuper hortari clara de nube putares
Cœlicolum regem, lætasq; expromere voces.
Crescite, propagate genus mea semina vestrum
Seclaq; perpetuis generatim iungite seclis.
Tandem mu lus homo emicuit tellure creatus,
Quem superum sator affariq;, & dicere leges
Ore videbatur coram, ac preponere regnis,
Qui terras immortalis ditione teneret.

Mansisset dictis, seruasset fœdera pacta.
At campum arboribus iuxta, ac viridantibus herbis
Lucentem aspicias, stellantia floribus arua,
Poma vbi cœruleo multum vigilata dracone.
In medio fons perspicuis argenteus vndis
Quattuor aduersis voluens regionibus amnes,
Qui terræ gremio infusi late arua rigarent.
Atq; hic cernere erat male suadi fraude draconis
Deceptum iuuenem vetitos ex arbore fœtus
Gustare edicti immemorem, legisq; seueræ.
Et iam (vix pomum infelix admouerat ori)
Pœnituisse putes se frondibus inuoluentem,
Nec iam cœlituum regis grauia ora ferentem.
Nanq; videbatur fuluæ inter vellera nubis
Horribili super impendens mortalibus ore
Dura redarguere, & sæuas indicere penas
Pro meritis, quas ille olim, quas omnis ab illo
Progenies lueret lucis ventura sub auras.
Interea coniux, quæ capta libidine dira
Iura prior legesq; datas, ac fœdera soluit,
Infelix fruticum frustra per densa latebat.
At victor, factusq; potens iam fraudis, ahena
Effulget squama, teretiq; volumine serpens
Ter superans stirpem, spirisq; ingentibus ambit
Tortilis, & motis insultat desuper alis
Virgineo irridens deceptos improbus ore.
Nec procul hinc ideo videas late infera circum
Regna, subobscuras sedes, lucemq; malignam
Solis, vbi casti manes, animæq; piorum
Sedibus exclusæ quondam debentis Olympi
Vnius ob scelus expectabant ordine longo.

Stabant hic cani proceres, vittataq; vatum
Agmina, tendebantq; manus ad sydera passas,
Quos omnes humeris pater alte extantibus Abras
Amplificatam pandens chlamydem, protentaq; late
Brachia subnixus, dextra, læuaq; tegebat.
Orantes illos credas, superumq; parentem
Supplicibus dictis affari, parceret iræ,
Parceret vnius noxa omnes perdere gentes.
Substitit hic imo suspirans pectore Diuus,
Atq; ait, en nostrum deposcunt ista laborem.
In me nulla mora est. ego tantæ debitus iræ
Morte mea eripiã hos tenebris, & claustra refringã.
Quin ea quæ subito paucis deprensa sequuntur,
Sublegite infantum mihi portendentia letum.
Omnibus hic pauci extinctis mortalibus ibant.
Inclusi ligno summas impune per vndas.
Ingens lanuago fluitabat machina ponto,
Et vix extabant immani corpore montes,
Quos procul abruptus collisis nubibus ignis
Ingeminans creber cœlo rutilante petebat.
Hic natum senior nudo Isacon ense petebat
Infelix pater, exequitur dum tristia iussa.
Aspiceres illum toto iam corpore niti
Dextram attollentem. nondum respexerat, & iam
Nuntius ecce aderat cœli demissus ab arce
Iussa ferens primis contraria. victima iuxta
Pascebat pueri ignari pro cæde parata
Candidus, & villis aries argenteus albis.
Hinc fratrem inuisum narrata ob somnia fratres
Vendebant, misero mentiti dira parenti
Funera, discerptumq; feris. pater ipse cruentam

Versabat gnati tunicam, lachrymisq; rigabat.
Hic etiam, Phariis dum ciues ducit ab oris
Post longa exilia in patriam, promissaq; regna
Legifer auxiliis fretus cœlestibus heros,
Orta lues populum errantem miseranda repente
Serpentum afflatu leto dabat, atq; iacebant
Corpora tabifico passim morientia morsu.
Dux vero in medio campi suspendit ahenum
Ingenti e malo colubrum, stratosq; iubebat
Dirigere huc aciem intentos, lignumq; tueri,
Quæ miseris erat haud dubiæ via sola salutis.
Parte alia rostro terebrans sibi viscera acuto
Fœta auis implumes pascebat vulnere natos.
Stant olli circum materno sanguine læti,
Et pectus certatim omnes rimantur apertum.
His animaduersis portis bipatentibus ibat
Multa putans, nec dum gradibus descenderat heros
Omnibus, & magno iam longe vrgente tumultu
Ecce trahebatur passis per terga capillis
Pallida longæui coniux Susanna Manassei,
Quoi pater egregiam forma, & florentibus annis
Haud placitis tædis inuitam, ægramq; iugarat.
Nanq; fidem ob thalami fœdatam ad iusta vocabant
Supplicia ingenti iuuenum sectante caterua.
Et iam saxa manu pueri, vulgusq; tenebant.
Ipse sed anteuolans prohibebat tela sacerdos,
Donec porticibus Christum conspexit in amplis,
Ad quem vbi concessit, miseramq; ad limina traxit,
Ingressus versare dolos, hæc prodidit, inquit,
Coniugium, thalamiq; fidem deprensa fefellit.
Sontem iura neci tali pro crimine dedi

Nostra iubent duris (sed quæ inclementia?) saxis.
Teq; ideo vatum interpres mitissime adimus,
Et tua quæ nam sit sententia quærimus omnes.
Dixerat, atq; animo iam spes pascebat inanes
His captum, implicitumq; putans sermonibus hostē
Præclusos abitus, non effugia vlla relicta,
Illam quippe neci si solueret interceptam
Miti animo miseratus, eum turba omnis in ipsum
Saxaq;, & vltrices raptim conuerteret iras,
Quod sanctas gentis leges euerteret illex.
Si vero ad pœnam iusset pro crimine duci,
Sese odiis vulgi obiiceret crudelis acerbis.
Hæc agitans iam victorem se mente ferebat
Pectora lætitia multum tumefactus inani.
Ac veluti in somnis olim sibi visus arator,
Dum terræ attrito suspendit vomere terga,
Auri ingens pondus campo effodisse subacto,
Gaudia vana fouet. cernet somno ille relictus
Pauperiem, duros & adhuc sibi adesse labores
Somnia, fortunamq; animo execratus inanem.
Ipse viam deus inuenit (fallacia numen
Nulla humana valet contra) qua legibus illi
Parceret illæsis. nempe, vt defixa tenebat
Ora solo, tandem attollens, turbamq; paratam
Aspectans ait. haud dubium, quin crimine letum
Sit merita. id prisci quondam sanxere parentes.
Ergo agite o vestrum quicunq; est criminis expers,
Saxa manu primus rapiat, feriatq; merentem.
Ecquis erit tanto e numero, qui vulnera prima
Dirigat, & sceleris purum se proferat vltro?
Sic memorans omnis seruabat lumine pronus

Obliquo, horrendumq́; tuens, illumq́; paratus
Inscripsisse solo, cui mens interrita nullum
Esset ob admissum foede, securaq́; culpae.
Stabat conspectu in medio tremebunda puella
Iam suffusa oculos mortis nigrore propinquae,
Et positis terram genibus submissa petebat;
Non minus exanimata metu, quàm in retia cerua
Acta canum latratu, & longo exercita cursu,
Cum iam consumptae vires, cum se vndiq; cinctam
Hoste videt, mortemq́; instantem certa moratur.
His autem auditis responsis, omnibus ingens
Confestim cecidit furor, & vis fracta quieuit.
Quisq; suam tacito versant in pectore vitam,
Inq́; vicem spectant sese, atq; aduersa tuentur,
Nec quisquam turba in tanta se prodidit vltro.
Saxa cadunt manibus furtim labentia, & omnes,
Quisq; sui, memores abeunt, templũq; relinquunt.
Vt vero deus aspexit vacua atria circum,
Linea detraxit pauitanti vincla puellae,
Atq; illam verbis monitam dimittit amicis.
I melior, veterum famam iam extingue malorum.
Talia dein socios fatur conuersus ad ipsos.
Heu durum genus. haud possunt desistere victi.
Nil linquunt intentatum, nil prorsus inausum.
Nempe ego nunc festis fas contra, & iura diebus
Affero opem inualidis, aegrosq́; in pristina reddo.
Nunc sontes, & sponte sua commissa fatentes
Accipio, noxaq; animos, & crimine soluo.
Nunc soli fruges tractant, & vina priusquam
Dent manibus lymphas, cum victu corpora curant,
Nec dapibus parcunt, & quae in nos plurima iactãt.

Quin etiam me fraude petunt sirta irrita adorti.
Vel cum Romanis astu me opponere tentant
Incautum, quæruntq; dolo, an fas pendere regi
Per capita argentum, edicto quod quisq; iubetur.
Nec cæcos mea facta mouent ingentia, quæ non
Humanis fierent opibus, non artibus vllis.
Nec qua vi hæc agitem spoliati lumine cernunt,
Consiliisq; audent supremi obstare parentis.
Nec priscos tollo ritus, leges ve refigo.
Quippe alia arcanis longe sententia dictis
Indeprensa latet, longe altera sacra teguntur
Nube sub obscura verborum. vt cætera mittam,
Quid suis horretis vetitis imponere mensis
Viscera? non animis labem sublimibus affert
Aut his, aut illis ieiunia soluere rebus.
Vobis intus obest mens ipsa, & dira cupido.
Sed quoniam gaudet cœno, immundaq; palude
Setigerum genus, & pecori huic innata libido est,
In sue adumbrantur Veneris mala gaudia fœdæ.
Quin etiam, vt iussis, animos cœlestibus autor
Paulatim assuescens posset mollire colendo,
Nec nulla inciperet sub relligione tenere,
Indociles primum populos, obtusaq; gentis
Pectora iussit oues iugulare, & sanguine terram
Imbuere, immeritosq; aris mactare iuuencos,
Quæ tamen omnia erant, si cui mens alta vigebat,
Veture speculum mox relligionis: & vmbra.
His actis, iam deuexum cum vesper Olympum
Clauderet, egrediens malefida cessit ab vrbe.
Tum genitorem obitus affarier ante propinquos
Exoptans, coramq; arcanas promere voces,

Ignaros socios Taburi ima in valle reliquit.
Ipse autem ascensu superans capita ardua montis
Constitit,aeriæ feriunt vbi sydera cedri.
Addiderant comites se tantum ex omnibus illi
Fidus Ioannes cum fratre,Petrusq; vocati.
Stabant orantes taciti,pariterq; supinas
Tendebant sine voce manus,ac lumina cœlo.
Ipse autem his magno genitorem affatur amore.
O pater,en insons nunc dira ad funera pergo
Progenies tua,nec tot ferre indigna recuso,
Quando certa tibi mens,atq; hæc fixa voluntas,
Et tanti mortale genus,nil demoror,ad sum.
Hos saltem,qui me patriaq;,suisq; relictis
Per varios casus lectissima corda sequuntur,
Aspice,& immeritos cæcis auerte periclis.
Haud vereor,quod se his homines,gens impia passim
Opponunt.nil facta hominum mortalia terrent.
Ipsi etiam(nihil hoc moueor)moriantur ad vnum,
Aut potius sæuo,si vis,tu fulmine perde
Correptos igni,& penitus res attere fractas
Tu genitor,tanto finemq; impone labori,
Si tantæ est genus humanum cœlo addere molis,
Seclaq; mutatis in pristina reddere rebus.
Tantum oro(scelus)inferno summissa barathro
Gens pestem meditata viris nil improba furtis
Officiat,non infando præuertat amore
Insidiis captos,nec corda improuida fallat,
Dum scelere hortatur,nostriq; obliuia suadet.
Iam iam aderunt infandi hostes,armata dolis gens,
Nondum animos satiata,graues nondum vlta dolores.
Has fraudes,iamq; has fraudes,artesq; mouebunt

Quas non mentiti simulato corpore formas,
Vt capiant genus innocuum, vertantq; venenis
Pestiferis? tu frange dolos, ferq; irrita in auras
Cuncta pater. tandem victis edicae quiescant.
Sint, qui per terras gentes post funera nostra
Iustitiam erudiant, & religionis amorem.
Hanc veniam concede. id gnati cedat amori.
Filius haec, genitor contra cui talia reddit.
Nate patris virtus, nostriq; simillima imago
Nulla tuis fraus (solue metum) nullae ve nocebunt
Insidiae, quas nunc regni molitur operti
Arbiter. incepti frustra irritus omnia tentat.
Induat in facies centum, centum ille figuras
Ipse adero. retegamq; dolos, foecundaq; fraudis
Agmina disiiciam, & magna virtute resistam.
Vnus erit tantum, cui mentem insania vertet,
Infelix, iam nunc deuoto pectore versat
Infandum scelus, atq; tui iam poenitet aegrum,
Secum indignantem, tua quòd praecepta secutus
Exuerit blandum vitae mortalis amorem,
Malueritq; graues sub te tolerare labores,
Omnia quae mecum mundi ante exordia nosti.
Hunc tamen indignum numero, coetuq; piorum
Addidimus memores vatum, qui talia quondam
Praedixere, tuis exemplum insigne futurum.
Euadent alii insidias meliora secuti.
Omnes te propter contempto lucis amore
Haud mortem horrescent, pergentq; in funera laeti,
Innumeramq; suo parient tibi sanguine gentem
Proiectu vitae, & mortis amore superbi.
Efficiam coelo dignos post aspera tandem

Funera, deserti magnum ætheris incrementum.
Quos tu olim aspicies hac relligione nepotes,
Surgere nate tibi? quam pectora certa videbis?
Tu modo tu perge, & cœptum decurre laborem.
Hi quos terris enim vix nunc tua iussa secutos
Indociles, fandi ignaros, (mora non erit) altos
Pectore concipient sensus, doctoq; verendas
Ore canent leges afflati numine nostro,
Et vastum in melius referent hortatibus orbem.
Succedent aliis alii, sacriq; nepotes
Victores tua signa ferent trans vltima claustra
Oceani latas vndis cohibentia terras,
Clarescetq; tuum passim per secula nomen.
Sponte sua inuicti reges tibi sceptra, tibi arma
Subiicient sua per terras, arasq; sacrabunt.
Atq; adeo grauida imperiis Roma illa superba,
Appennini iugi quæ propter Tybridis vndam
Ingentes populos frenat pulcherrima rerum,
Summittet fasces, & quas regit, orbis habenas.
Illic relligio, centum illic maxima templa,
Centum aræ tibi fumantes, centumq; ministri,
Quiq; viris late, atq; ipsis det iura sacerdos
Regibus, & summo te in terris reddat honore.
Siqua tamen paulatim annis labentibus ætas
Decolor inficiet mores, versisq; nepotes
Degeneres surgent studiis, per dura, laboresq;
Exercens lapsam reuocabo in pristina gentem.
Illa malis semper melior se tollet ad astra.
Sæpe solo velut euersam, excisamq; videbis,
Quam modo prædixi, populorum incursibus vrbē.
Verum quo magis illa malis exercita, semper

Altius

Altius hoc surgens celsum caput inseret astris,
Mœniaq; in melius semper recidiua reponet.
Nec nisi subiecto passim sibi desinet orbe.
Sic placitum. nostri sedes ea numinis esto.
Hæc ait, & natum dextra complexus inhæsit.
Ecce autem subito rubra vibratus ab æthra
Cum sonitu fulgor micat, & polus intonat ingens
Nam pater omnipotens manifestus ab æthere nubē
Ostendit radiis illustrem lucis, & igni.
Omnia collucent late loca. turbine Christus
Corripitur lapido, mediaq; in nube refulsit.
Verus & aspectu patuit deus, atq; per auras
Diuinum toto spirauit vertice odorem
Luminis ætherii specimen, genitoris imago.
Nec secus emicuit roseo pulcherrimus ore
Insolita circum perfundens omnia luce,
Quam cum mane recens lucis fons aureus ingens
Lumine Sol cœlum exoriens rigat omne profuso,
Oceani in speculo longe resplendet imago,
Et croceæ effulgent auratæ cacumina syluæ.
Talem se sociis mirantibus obtulit heros
Amborum in medio vatum. quorum alter adiuit
Flammifero quondam inuectus cœli ardua curru,
Et tranauit equis insultans aeris auras.
Isacidum Phariis genus alter duxit ab oris
Dux profugum, legesq; dedit, moremq; sacrorum
Necnon cœlicolum propius tum maxima pandi
Visa domus, cœliq; ingens apparuit aula.
Tum genitor nubis fulgens candentis amictu
Oscula libauit nato, & vox lapsa per auras.
Hic mea progenies. hic est mea magna voluptas.

Vni huic mortales omnes parere volentes.
Nec plura his. toto dissonuit chorus omnis Olympo
Cœlestum cantu vario, plausumq; dedere.
Tum demum in faciem consuetam redditus heros
Attonitos socios monstrisq;, metuq; sepultos
Excitat, atq; hominis mortali apparuit ore.

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS. LIBER. II.

AT Solymi trepidi rerum, & formidine cæci
Noctem illam patrũ primi templiq; ministri
Insomnem duxere. animis adeo addita cura
Incubat, ac nullam attonitis dat dira quietem.
Omnibus ante oculos vrbem ingredientis imago
Læta dei, festiq; manus impubis honores,
Illiusq; vident late increbrescere nomen.
Fama volat, passimq; canit miracula rerum.
Quid faciant? magis, atq; magis iam vera patescunt,
Quæ quondam prisci vates cecinere futura,
Terras cœlesti regem de stirpe manere,
Cuius in aduentu templum, Iudæaq; tandem
Regna ruant, Solymeq; euersis desinat aris
Antiquo de more sacros imponere honores.
Ergo infracti animis omnes, terrore subacti,
Tectis, quisq; suo, septi, clausiq; manebant.
Quales quæ solitæ florentia rura volantes
Carpere apes, vbi sæuit hyems, cœlumq; profusos
Soluitur in nimbos, & aquosis regnat Orion,
Ocia lenta terunt, clausisq; aluearibus ægræ
Cunctantur, circumq; fores, ac limina mussant.

Tempus erat per membra quies cum grata soporem
Irrigat, ac positis affert obliuia curis.
Et iam noctiponens manus imo emissa barathro,
Horribiles visu formæ furialibus omnem
Cœtibus obsedere vrbem. pars turribus instant.
Pars apicem templi, & fastigia summa coronant.
Cætera perq; vias legio, perq; alta domorum
Tecta volant, tractimq; hærent per culmina tignis.
Haud secus Italiam repetunt vbi vere tepenti
Cœrula aues longo fessæ super æquora cursu,
Quæ prior occurrit tellus, hanc agmine denso
Certatim arripiunt, procuruaq; littora complent.
Principio spargunt occultum in pectora virus,
Vipereamq; viris animam, cæcumq; furorem
Inspirant, odiumq; animis, & crimina linquunt.
Multi etiam in facies hominum vertuntur, & omnẽ
Protinus incendunt variis rumoribus vrbem.
Irrepunt tectis alii, somnoq; solutis
Somnia dira ferunt varia sub imagine rerum,
Atq; hominum falsis simulachris pectora ludunt.
Iamq; huius subeunt, iamq; illius alta potentum
Limina, & attonitos dictis hortantur in hostem,
Terrificantq; animos facta, atq; infecta canentes,
Christum inferre faces, arisq; instare bipenni
Armatum ærata, atq; adytis extrema minari,
Et iam semusto in templo dominarier ignem.
Quin ipsos templi mentiti veste ministros
Singula tecta adeunt, patresq; ad limina sacra,
Conciliumq; vocant. nigri dux agminis ipse
Impulit ærisono stridentes cardine portas.
Hinc atq; hinc delubra petunt. concurritur vltro

Vndiq;. nec tenebris nox obstat euntibus atra.
Non aliter captam si rumor nuntiet vrbem
Nocte dolis intempesta, atq; latentibus armis
Hostem inferre acies, & iam summa arce receptum,
Culminibusq; immissa voret fax atra penates,
Plenis cuncta viis feruent, trepidoq; tumultu
Huc atq; huc itur, nec sat rationis eundi est,
Præcedunt diræ facies, facibusq; nefandis
Sufficiunt lucem, & summo dant vertice lumen
Terrificas capitum quatientes vndiq; flammas.
Nec miseri tamen agnoscunt. furor omnibus intus
Eripuit mentem, lapsumq; in viscera virus.
Nec minus interea bis seni ex agmine missi
Bis senos Christi ad socios, euertere siquem
Possent, & furiis deceptum incendere iniquis.
Illi autem pleni monitis ducis (ante futura
Præscius ista suis prædixerat omnia) seruant
Inuictos animos, inapertaq; pectora fraudi,
Quanquam hostis species sese transformet in omnes
Nequicquam expertus, mentesq; indagine captet.
Vnus non valuit sese his subducere vinclis
Iscarius pesti infandæ deuotus Iudas,
Lectorum procerum labes, & pestis Iudas.
Hic se olim addiderat socium vestigia Diui
Ingressus, patria, atq; opibus, carisq; relictis
Incerta exilia, incertas quacunq; paratus
Ire vias, taliq; necem pro rege pacisci.
At mox cœptorum piguit, duriq; laboris
Paulatim pertæsum, animo tum voluere secum
Noctes atq; dies tacitus, siqua potis arctis
Legibus exolui, & priscæ se reddere vitæ

Indignans longum incassum cecidisse laborem,
Hos abitus, iamq; hos abitus, & furta parabat
Impatiens operum, rebus non lætus egenis.
Talibus vndantem curis, animoq; labantem
Iampridem, nigræ reperit dux ipse cohortis
Haud minus exultans animis, quam monte sub alto
Cum procul aspexit tendentem in pascua ceruum
Getulus leo, quem siccis exercet hiantem
Faucibus ex longo collecta insania edendi.
Ac prius in faciem Galilæi versus Ioræ,
Ipsi qui fuerat coniunctus sanguine Iudæ,
Insomnem aggreditur verbis. tu nocte silenti
Montibus in solis erras insane, potesq;
Vltro sæua pati sub nudo frigora cœlo,
Atq; tibi alterius sub nutu degitur ætas,
Dum sequeris (quis te tantus furor incitat?) istum
Elatumq; animis, euersoremq; sacrorum,
Quem tantum illuuies adeunt teterrima gentis
Fœminei cœtus, & semiuiri comitatus?
Primi omnes infensi odiis concordibus ardent,
Sacrilegoq; necem intentant. iamq; ille furorem
Vesanum expendet, cedet fiducia tanta.
Non illi auxilio magnarum gloria rerum,
Quas mentitur, erit. nil contra obtendere densa
Nubila, nil solitas accingi proderit artis.
Rumpe moras. eia instanti te surripe cladi.
Sic ait, ardentemq; odiis instigat acerbis.
Tum mutata acri percussit pectora thyrso,
Et subito nocti oblatus se immiscuit atræ.
Hinc miserum inuadens præcordia ad intima sese
Ingerit, atq; imis dirum implicat ossibus ignem.

Olim, etiam in mentem veniunt, quæcunq; sub illo
Iussus dura tulit, quæcunq; exhausta pericla.
Et piget, atq; nefas polluto voluit amore,
Immeritumq; animo sedet hosti prodere regem.
Ah miser, ah male sane, deum non pectore sentis?
Non oculis numen præsens, non auribus hauris?
Quis te mutauit tantus furor? aspice quo nunc
Culmine præcipitas, quà nam trahis arce ruinam.
Nec qualis sentis tibi menti insederit error.
Quid struis? aut quò te rapiat tam dira cupido,
Quæ nunc te male habet mentisq;, & lucis egentem?
Quam nunc amittis sortem, irreparabile donum,
Optabunt seri post secula mille nepotes.
Atq; adeo quæ vota foues, quam mente secas spem
Lætitia elatos animos inflatus inani,
Omnia discerpent, rapientq; per aera venti.
Excute, dum licet, infandam de pectore pestem,
Quæq; imis te nunc est addita cura medullis.
Iamq; sacerdotes, totaq; ex vrbe senatus
Secretam in templi sedem concesserat omnis.
Ipse sacerdotum primus, cui tempora sacra
Infula cingebat, Caiphas in sede sedebat
Celsior aurata. inde alii longo ordine ciues,
Quos omnis circunsiliunt, acuuntq; furorem
Tartareæ haud vlli visæ sine corpore pestes.
Nec mora, nec requies. sublapsæ in pectora cunctis
Eripiunt mentem, atq; animis incendia miscent.
Multa illi inter se vario sermone serebant
Solliciti. vasto strepit ingens murmure templum.
Sunt qui ipsum iubeant vtcunq; absumere Christum
Seu vi, siue dolo, iuuenemq; inuadere ferro,

Qui rursum in lucem nuper reuocatus ab vmbris
Venerat, & totam monstro concusserat vrbem.
Ast alii plebem metuunt, vulgiq; furorem,
Nanq; sibi ingentis populos diuinxerat heros,
Hos meritis, illos diuino affabilis ore.
Hic Nicodemus erat pesti impenetrabilis vnus
Primores inter gentis non vltimus ipsos,
Cui longe menti melior sententia, sed non
Audebat dictis contra omnes tendere solus.
Ille deo quondam sese inscius intulit hostem,
Atq; dolis frustra contra stetit. inde vbi numen
Admonitus sensit, veluti de nocte profunda
In lucem reuocatus, ei se iunxit amore,
Clam tamen, infensæ vitans odia aspera gentis
Tum vero illius de vita, & sanguine cerni
Vt vidit, letumq; insonti triste parari,
Non tulit vlterius latebras, hæcq; edidit ore
In medio. non obscuram, non lucis egentem
Rem ferimus, neq; enim vereor iam vera profari
Pro patria, quamuis mihi sint extrema ferenda.
Cernitis hunc omnes manifesto numine ferri,
Maioremq; homine, &, nosmet nisi fallimus ipsi,
Vera dei patuit soboles, verus deus, ille
Olim quem toties afflati numine vates
Venturum cecinere, nefas quo triste piaret
Commendans genus æterno mortale parenti.
Hoc liquet, hoc vltra non in discrimen agendum.
Huius ope innumeri, quos nox obscura premebat
Luminibus captos, iucunda luce fruuntur.
Multi etiam voces obstructis auribus orti
Accipiunt, redduntq; ægris quot reddita venit

Insperata salus, qui lenta aut membra trahebant,
Victa lue, aut subito correpti corpora morbo?
Tris etiam (nostis) obita iam a morte reduxit
Elatos idem in lucem. modo Lazarus omnem
Perculit, & monstro ingenti permiscuit vrbem.
Pro læuas hominum mentis, pro pectora cæca.
Non hæc pæoniis succis, non artibus ullis
Confieri possunt. maior deus intus agit rem,
Maius numen inest. quoties diuina loquentem
Incassum contra stetimus verbisq;, dolisq;
Instructi? quoties ausi vim tendere inermi
Aut ferro, aut duris nequicquam perdere saxis?
Nube caua eripuit caput, ex oculisq; recedens
Aligerum se cœlesti subito agmine sepsit.
Et quisquam illius certum non numen adoret?
Quid molimur adhuc? quid nobis deinde relictum?
Quin potius, quando nobis demissus Olympo
Auxilio venit, vnà omnes adeamus, ab ipso
Suppliciter pacem oremus commissa fatentes.
Talia perstabat repetens. violentia cunctis
Gliscit, & accensus semper per viscera sensus
Conflatur magis, & seuos furor aggerat æstus,
Paulatimq; animi turgescunt tristibus iris.
Exarsere omnes. pestis latet intus, & omnem
Eripuit miseris lucem, victisq; veneno
Pestifero nebulas offudit mentibus atras.
Tum demum erumpit, quæ cunctos ira coquebat.
Infremuere omnes contra, gemitumq; dedere.
Qualiter ære cauo dum sulfura pascitur atra
Inclusus magis, atq; magis furit acrior ignis,
Molliturq; fugam, nec se capit intus anhelans,

Nulla sed angustis foribus via, nec potis extra
Rumpere, materiam donec comprenderit omnem.
Tum piceo disclusa volat glans ferrea fumo.
Fit crepitus. credas rupto ruere æthere cœlum,
Iamq; illa, & turres procul ecce strauit, & arces.
Corpora, & arma iacent, lata & via facta p hostes.
Haud illi secus accensi meliora monentem
Excludunt adytis, atq; extra mœnia trudunt.
Tum vero Caiphas, vbi facta silentia linguis,
Sic orsus, sibi quæ sedeat sententia, pandit.
Haud equidem moror o ciues, quod versus ad hostes
Iste etiam infando captus persugerit astu,
Qui toties summa pro te, pro legibus olim
Obiecit patriis caput vltro, ipsumq; premebat
Obnitens contra nuper sermonibus hostem.
Tanta est artificis pellacia, vis ea fandi,
Vt quoscunq; velit vertat, superetq; venenis.
Scilicet hunc credam cœlo diuinitus actum
Nobis venisse auxilio, qui se impius ortum
Patre deo canit, ac leges abolere parentum
Antiquas cupit, atq; nouos inducere ritus.
Seq; vltro excidio templi venisse fatetur,
Quod nostri monitis olim cœlestibus acti
Impensis tantorum operum struxere parentes.
Quæ nouitas, aut rellizio, qui deniq; mores?
Ille etiam, nequid sceleris sibi restet inausum,
Sacrilegus sontes, & quorum crimina nota,
Prosequitur venia haud veritus scelerata subire
Limina. nec festis parcit de more diebus.
Ergo agite, atq; illi insidias, letumq; merenti
Maturate viri. crescentem extinguite flammam,

Ne mox subsiliat victrix ad tecta domorum,
Degustetq; trabes, perq; ardua culmina regnet.
Subvertet solitis aliter totam artibus vrbem
Seditione potens, populos captabit, & omnem
Subiiciet sibi prodigiis fallacibus oram.
Hinc quæ tot nobis annos tam prospera cessit
Relligio, euersis actutum desinet aris.
Tum metuo, ne Romulidæ non talia passi,
Quidquid adhuc iuris superest, à gente reposcant,
Et profugos patria iubeant decedere terra.
Vnum pro multis detur caput, vnius omnes
Expiet, ac tutos mors tanto in turbine præstet.
Hoc habet. hæc melior superet sententia ciues.
Hæc illi ob numen dona, hunc reddamus honorem.
Talia fatus erat. furiis stimulantibus intus
Experti, passiq; senes eadem ore fremebant.
Omnibus idem animus. sed qua ratione, quibus ve
Id fieri occulte queat artibus, exquirebant.
Cum subito ecce suis clam se furatus Iudas
Improuisus adest cunctis mirantibus, illum
Excipiunt trepidi spirantem immane, locantq;
Sede inter primos, fariq; hortantur, & ardent,
Quid veniat, dubiis animis audire, silentq;.
Ille autem torquens huc flammea lumina, & illuc
Sic fatur. scio vos Galilæi facta furentis
Formidare patres, patriæ, qui legibus affert
Exitium. moliri ideo vos plurima cerno.
Si mihi, quæ posco, promittitis, omnia solus,
Quæ nunc vos frustra exercent, dispendia tollam.
Ille manus faciam in vestras hodie incidat vltro.
Dixerat. argenti læti pepigere talenta

Ter dena, egregii pretium memorabile facti,
Dimittuntq; alacres, atq; extra limina ducunt.
Ille petit montes iterum, sociosq; reuisit;
Forte propinquabat genti solennis, & oræ
Festa dies, veterum cum religione parentum
Immunes operum ducunt septem ocia soles,
Perq; domos ouium fœtus epulantur, & acri
Fermento parcunt iussi, properataq; liba
Expediunt, mensasq; onerant agrestibus herbis
Lætitiæ veteris memores, hac luce ferebant
Aegyptum priscos olim cœlestibus actos
Prodigiis magna cum præda exisse parentes
Ingressos pede iter salsas impune per vndas.
Ergo ingens tum sceptriferam concursus ad vrbem
Vndiq; erat, populiq; omnes ad sacra fluebant.
Non effusa tamen turba huc sine more ruebat.
Verum quisq; ducemq; suum, gentemq;, tribumq;
Vna ibant comitati, etenim licet omnibus idem
Sanguis, cognataq; orti sint stirpe nepotes
Omnes Isacidæ, paribus sub legibus omnes,
Scindit se tamen in bis senas vna tribus gens,
Atq; Palæstinam late est diducta per omnem,
Libera gens olim multa munita virum vi,
Florentesq; vrbes populis, opibusq; vigentes.
Tunc autem patriis de finibus exturbati
Pene omnes aberant, & caspia saxa colebant.
Vix de bis senis tribus vna intacta manebat,
Alteraq;, & patria sese tellure tenebant,
Beniamidum gens, aq; ipso domus inclyta Iuda,
Ambæ tunc etiam populis, opibusq; vigentes.
Tantum autem imperio adiectam, ceu cætera passim

Contuderat bello, & victricibus hauserat armis,
Hanc quoq; seruitio partem Roma alta premebat.
Sceptra vrbi tantum, sublataq; ademerat arma
Linquens sacra viris, ac leges victor auitas.
Nunc tellus deserta iacet. tot clara fuere
Mœnia, tot populis pariter cum fortibus vrbes,
Hæ bello, hæ validis quassatæ viribus æui.
Vsq; adeo sæuas superum pater arsit in iras
Nimbipotens, natiq; necem non passus inultam est.
Non tamen indecorem tantæ solatia cladis
Ipse sinam antiquã (superent modo carmina) terrã.
Ne penitus seclis obliuiscentibus ætas
Deleat extinctam pariter cum nomine gentem.
Regem illis superum prosit regionibus ortum
Vagisse, & cœlo primum reptasse sub illo.
Vos ideo aligeri cœtus gens ætheris alti,
Qui leuibus magnum pedibus pulsatis Olympum,
Nam vos sæpe polo missi peragrastis & oram,
Et gentis crebri hospitio indulsistis amicæ,
Este duces mihi, dum tota regione vagantem
Raptat amor. longum vos mecum ferre per æuum
Nomina, quæ cecidere, iuuet, deletaq; gentis
Oppida, & antiquas antiqui nominis arces.
Post autem vestra sublatus ad æthera penna
Carmine mortales oras, visusq; relinquam.
Vos me sublimi sistetis tramite vectum
Auia per superum loca. me iuuet alite curru
Aurea nubifugo mulcentem sydera cantu
Intactas primum ire vias mortalibus ægris,
Et petere insolitam cœli alta e rupe coronam.
Hæc olim, audentem ni deserat ætheris aura,

Nunc mecum populos percurrite templa petentes.
Non alias illuc aditum est maioribus vnquam
Et numero,& studiis. nec tantum sacra petebant,
Quantum auidos Christi visandi traxerat ardor.
Orti autem a magno primi ingrediuntur Iuda
Per multos ductum reges genus. hæc tribus vsq;
Et numero,& virtute caput super extulit omnes
Tantum alias superans, quantum leo cuncta ferarū
Semina inexhaustis animis,& viribus anteit.
Littorea innumeri Gaza venere, Sabeq;.
Engada deseruere, racemiferosq; recessus,
Vrbis adulææ sedes, humilemq; Raphean.
Hiclyde, atq; Selis, ventosaq; Iammia,& Hippa,
Ascalo, Azotiq; arces, Acharonq;. Sochonq;,
Quæq; fluentisonis Iope perfunditur vndis,
Proiectæ rupes, pontoq; minantia saxa.
Parte alia antiquam ciues liquere Damascum,
Primus vbi (vt perhibent) limo felice creatus
Natus homo est, cœliq; nouas erupit in auras.
Deseriturq; Emaus, Nepseq; exhausta silescit,
Quæsiuitq; suos Ægypti proxima regnis
Anthedon, natiq; dei cunabula Bethle.
Tum deserta silent & Galgala, Bessuraq; omnis,
Aruaq;, qua Marethon, qua proxima nubibus Erme,
Qua Sigoris mirata nurum, dum incendia versa
Respicit, humanos seruasse in marmore vultus,
Concretiq; salis subitum traxisse rigorem,
Qua calet Asphaltis flammis infamibus vnda,
Ingentesq; palus ad cœlum exæstuat æstus
Aera contristans graueolenti sulfuris aura.
Quondam hic læta seges, riguisq; rosaria campis.

Nunc stat ager dumis, obductaq; sentibus arua.
Crimen amor male suade tuum, vim tendere adorti
Infandam indigenæ pueris cœlestibus olim
Diuina capti facie, & florentibus annis,
Fecissentq;, fuga nisi se illi ad sydera lapsi
Remigio nixos rapuissent præpetis alæ.
Non tulit altitonans pater atq; vltricibus omnem
Inuoluit flammis tractum, immersitq; profundo.
Squalet adhuc cinere, & putri late ora fauilla.
Infœcunda ideo terra, & sine frugibus agri,
Difficilesq; aditus, & inaccessi secessus.
Illic, vt fama est, nitidum florem educat arbos,
Quem cupiunt iuuenes, cupiunt decerpse puellæ.
At simul atq; graui perflante euanuit austro,
Succedunt poma hirsutis asperrima barbis,
Quæ nulli iuuenes, nullæ cupiere puellæ.
Hæc tamen aspectu solida, & syncera putares,
Fœda sed illuuies intus, subitoq; fatiscunt
Ad tactum cinefacta, hominum nihil vsibus apta.
Pallida item flauis cum vix seges albet aristis,
Dira immaturas messes interficit aura.
Protinus hinc subeunt populi Symeone creati,
Qui Saroen, Molodamq; viri, Sicelechidaq; oram
Felicem frugum, lætosq; vligine campos,
Qui Sipabota colunt, Asanesq; biuerticis arces,
Quiq; Atharin quondam generosos palmite colles,
Remmona qui, cultisq; erectam in collibus Ain,
Et quos thurilegæ pascunt centum oppida Idumes,
Ruraq; odoriferas Arabum vergentia ad oras.
Ecce autem Isachari magno clamore nepotes
Ingressi delubra petunt, aramq; salutant.

Gens victu facilis, contentaq; finibus arctis.
Hic adsunt, quos Hermonius sub vertice pascit,
Hermonius generator apum, generator equorum.
Qui Tabari capita alta tenent, quibus ardua rupes
Carmeli domus: hæc rapido gens turbine quondam
Sublatum vatem cœli per aperta repente
Vidit flammifero ferri super æthera curru.
Sensena quos misit, quos Hennada, quos alit Affra
Nobilis, in summis sitientes rupibus vrbes,
Qui Senum, & Reboten liquere, Rhemethiaq; arua
Vitibus, & variis intersita littora pomis.
At taciti incedunt gens Dani è sanguine creti
Deiectiq; oculos, deiectiq; ora per vrbem
Templa petunt, qualis, cum frigora prima lacessunt
Autumnum, nec dum ramis decussit honorem
Bruma suum, coluber latebras meditatur, iterq;
Fert tacitum lapsu repens per saxa quieto,
Sibilaq; ora premit, neq; caudæ surrigit orbes.
Iamq; viros tristes credas, quod sanguine ab illo
Prædixere ducem fore pleni numine vates,
Qui genus humanum Christi sub imagine falsa
Terreat, atq; hominum vitas, & crimina quærat,
Deterior fas, atq; nefas vbi verterit ætas,
Et rebus feret exitium mortalibus ignis.
Protinus at multis aderit cum millibus vltor
Vera dei soboles, verus datus arbiter orbi.
Illum ne quicquam pugnantem, & vana mouentem
Turbine corripiens terræ ima in viscera trudet.
Insequitur iuuenum nimbus genus Ascre ductum,
Spicea quis capta obnuit de more corona
Omnibus, & nexæ ludunt per tempora aristæ.

Hi Betazumq́;, Hormamq́; ferunt. his Aphega sedes.
Illos Ama dedit: illos misere Robææ.
Non numero Arctipus Labanæ, non Aziba cessit.
Hos iuxta seram in noctem soliti vrere myrtos
Littoreas ponti gens accola Zabulones
Dona ferunt: pars Ieptaphiles ab sede profecti:
Pars Iedaba venere. Canam hi liquere modo atra
Miratam puras in vina rubescere lymphas.
Hos Nazara tulit, tulit illos ardua Sembros,
Quæq́; modo aerias iterum venisse sub auras
Vidit morte obita puerum Galilæia Nais,
Millia multa tulit, totidemq́; huberrima Dotha,
Aque suis Nalole, Catheciaq́; alta relicta est.
At quis Nephthalidii numerauerit oppida, & arces
Innumeras, quas & Cedar, quas & sacer altis
Fert humeris Libanus coeli confinibus æquus.
Qui celsam Nasona habitant, qui Nephthalis vrbem
Gens oris, fandiq́; potens, fœcundaq́; veri
Nascentem gemino Iordanem fonte salutat.
Omnis iit Galilæa. omnis Samarea penates
Deseruit studio gens tantum accita videndi.
Sæpe hac rege satus superum tellure moratus
Sponte deum se detexit: miracula rerum
Asseda nunc etiam meminit, meminere Caperna,
Et vetus amisit quæ nomen Graia Sebaste.
It Bethole, eductaq́; ad sydera Bessais arce,
Et quos piscosis Genne sara proluit vndis
Leuigenæ vero sacrum genus omnibus ibant
Immisti, neq́; enim propria his regio vlla colenda
Sorte data est, sed diuersas dux legifer olim
Huc illuc oras æque est partitus in omnes,

Præfecitq́;

Præfecitq; sacros aris, proq; hubere glebæ
Et iugulare dedit pecudes, atq; exta cremare.
At non contentus regnis sceptrisq; Manasseus,
Sortitus quæ trans fluuium sibi iunxerat ampla,
Protulit imperium, qua Nephæa, Bersáq; surgunt
Venatrix, pecorumq; altrix, & dora ferarum.
Olli etiam parent Tenachos, nemorosáq; Iebla,
Et Magedos nulli populis, opibusq; secunda.
Quas q; rigat Taphua claris argenteus vndis,
Ver vbi perpetuum, scatebrisq; recentia prata.
Succedunt qui trans Iordanis flumen opimus
Arua serunt, tribus ipso etiam deducta Manasseo.
Nec non Gade sati, nec non Rubene creati
Belligero, fratrum cunctorum maximus æuo
Qui fuit, vna omnes vrbem ingrediuntur, vt olim
Vna etiam sedem optarunt trans flumen eandem,
Indigenis quondam regnata gigantibus arua.
Argobiæ qui rura colunt, Besanidaq; oram,
Qui saltus Galadina tuos, Ogiq; subactas
Sexaginta vrbes, Galaticaq; oppida, Iabin,
Et Sebamam, Balmenq;, Ramotha, Golanq; Nabenq;,
Edrenq;, Selcamq;, & Semirutam Cariathen.
Hæc tunc nomina, nunc alio sunt nomine terræ.
Tum qui Cedriferæ pascunt asperrima Arimnes
Omnes fronde caput tecti, omnes terga veruti.
Qui Bosorim, Rabathenq; tenēt, qui Gaulida, & oēm
Fortibus exercent tauris Bathaltidos oram.
Et quos humectat præceps de montibus Arnos.
Nec vos transierim qui prata feracis Abillæ,
Quiq; Eleale viri metitis, viridemq; Aserota,
Seoniamq; Esebon saxis horrentia regna,

Desertasq; Gades, quas Phasga habet arduus, et quas
Hinc atq; hinc Hermus præruptas sustinet vrbes,
Quas Abaris. cuius nimboso è vertice quondam
Pastores admirati videre morantem
Iordanem ingenti subsidere mole coacta
Vndarum, & cursu cedentia flumina retro,
Dum domus Isacidum promissa capesseret arua.
Postremi subeunt aduecti e sede propinqua
Beniamidæ, data sorte quibus lætissima tellus,
Maxima vbi & Solyme totius regia gentis,
Altaq; Iarephile, Luzæq; binominis arces,
Quæq; modo quarta regem iam luce sepultum
Bethane obstupuit reuocari ad munera vitæ,
Et Tarela, & Samare, & lentisciferæ Gabaothæ,
Gens infesta feris ideo exuuiasq; luporum
Induti incedunt iuuenes, canibusq; fatigant
Quas sepire plagis iuuat usq;, & frangere syluas.
Atq; adeo assiduo venatu mane recentes
Conuectant humeris prædas, quas vesper Olympū
Claudit vbi, gaudent partiri, epulisq; fruuntur,
Atq; inter sese per agros conuiuia curant.
Hic adsunt, quis Maspha domus, quibus arduus Hemē
Difficiles colles, ac scabra crepidine terga,
Qui liquere Recen, celsasq; Berothidos arces,
Atq; Sylam quondam gaudentem paupere templo,
Qui longumq; Helephon, Auinq;, Amosamq;, Selāq;,
Atq; vlulata Rhamæ passim Rachellidos arua.
Qui Gabeone domo, quiq; Hierichunte profecti.
Indigenas est fama viæ, assiduiq; meatus
Oblitum vidisse diu considere Solem
Imperio ducis, atq; diem decedere serum.

Hos inter facie egregia puer altior ibat,
Qui prisco genus à Saulo, nomenq; trahebat.
Iam tum illum vates vno omnes ore canebant
Præstanti clarum eloquio, factisq; futurum.
Quantis ille tamen mentem caligine pressus
In nostros odiis primum, furiisq; feretur?
Omnipotens aderit pater, & se pectore toto
Altius infundet iuueni, excutietq; furorem.
Protinus afflatus diuinus ætheris aura
Implebit terras monitis, latumq; per orbem
Mortales meliora docens ad sacra vocabit,
Nec letum horrescet pro relligione cruentum.
Iam duodena tribus magnæ successerat vrbi.
Ipse etiam templo vt solitos inferret honores.
Munere nec tali tam læta luce careret,
Affatur socios CHRISTVS. lux sacra propinquat.
Omnis se dapibus festa domus apparat vrbe.
Ecquis erit vestrum, primus qui ad mœnia tendat,
Siquis forte opibus fessos inuitet abundans,
Nos quoq; vt ante meos obitus, ac funus acerbum
Solemnes epulas celebremus, & annua sacra?
Nec longe quærendus. erit puer obuius vltro
Vnam humero, lymphasq; ferens de fonte recentes.
Quò tendat gressus, aut quò sese ille receptet,
Obseruate, locumq; acie capite vsq; sequendo.
Limina vos eadem accipiant, tectumq; subite.
Tum dominum affati coram, hospitiumq; rogantes
Exiguam sacris sedem nostrum edite nomen.
Tectum auratum, ingens, pictisq; insigne tapetis
Protinus ostendet. structas ibi ponite mensas.
Ipse adero, atq; eadem socios ad limina ducam.

Dixit. Ioannes mandata, Petrusq; facessunt,
Et mœsti magnæ succedunt mœnibus vrbis.
Ibant incerti, atq; oculis procul omnia obibant,
Cũ puer vrnam humero gestans, lymphamq; recentẽ
Vicino veniens de fonte occurrit. eum vsq;
Seruantes gressum ferret quacunq; sequuntur,
Quasq; subit, subeunt ipsi quoq; protinus ædes.
Huc atauis clarusq; Simon, & prole beatus
Septena sese semper referebat ab agris.
Si quando charis cum gnatis viseret vrbem.
Nanq; illum potius campis, ruriq; iuuabat
Degere, ciuilesq; procul contemnere honores.
Vmbræ illi nemorum cordi, riuiq; secantes
Prædia, quæ centum diues vertebat aratris.
Iam grauis argutasq; fides, & carmina amabat
Fluminis in ripis, aut fontem propter amœnum.
Norat enim cœli numeros, mensusq;, viasq;.
Sæpe deo plenus porro ventura canebat
Agricolis, quid Sol, quid menstrua luna pararet.
Sudiq;, pluuiæq; docens prænuntia signa.
Tum sacris intentam igitur concesseret vrbem,
Vt de more dies festos celebraret auito.
Dumq; alia famuli mensas, & dona pararent
Parte domus, veterum facta ipse canebat auorum
Nunc citharæ leuibus digitis, nunc pectine eburno
Percurrens molli attactu vocalia fila.
Præcipue a prima reuocabat origine, quæ nam
Has ex more epulas, atq; hæc solennia priscæ
Relligio intulerit genti. verum ecce canenti
Improuisus adest Petrus, & sacra carmina rumpit.
Rex ait est nobis, quo nusquam iustior alter,

Aut pietate prior, Christum omnes nomine dicunt.
Is tua nos vltro supplex ad limina mittit.
Exiguam sacris sedem, mensisq; rogamus.
His ille auditis ga..isus nomine tanto
Imperat haud hærens animo tectum omne recludi.
Hinc hilares totis adolere penatibus ignes.
Et pingue suffire Arabum iubet atria sylua,
Interiusq; viros media in penetralia ducit.
Inde locum ostendit mira testudine pictis
Aulæis circumuelatum, ostroq; rubenti.
Luxuriant sola strata, nitent argentea eburnis
Fulcra torisq;, Scyphiq;, auroq; e simplice lances,
Et passim domus, argentoq; auroq; renidet.
Atq; hæc deinde refert nõ hoc mihi nomen ad aures
Nunc primum venit, illius sed cognita fama
Iampridem virtus, neq; enim mihi cernere coram
Fas fuit, aut vocem diuinam hausisse loquentis.
Adueniat. placidus tectis assuescat amicis.
Vos hic expectate. viros, qui exacta reportent
Omnia dimittam, meaq; illum ad limina ducant.
Atq; vtinam libeat longum his in sedibus olli
Degere, & hospitii dignetur nomine tectum,
Quod nostros iuuet interdum memorare nepotes,
Hospitibusq; locum felicem ostendere seris.
Interea aduentu vestro intermissa sequamur
Carmina, & antiquos patrum repetamus honores,
Dum nigra roriferis nox terras obruat vmbris.
Sic ait, ac neruis socians concordibus ora
Obloq.itur numeris. quæ concinit, ordine picta
Cuncta putes, aut textilibus simulata figuris.
Nempe Paretoniis cantu deducit ab oris

Isacidum genus, arrepta maris æquora virga
Vt profugum dux findat, aquasq; impune per altas
Vt sine nauigiis ierint, pelagiq; profunda
Sicco calcarint pede. nanq; induruit humor
Aridus, & liquidas late est via secta per vndas.
A tergo tota ex Aegypto curribus hostes
Quadriiugis vecti instabant fulgentibus armis.
Iamq; pios canit emenso pelago alta tenere
Littora, littoreisq; metu se condere syluis.
Nulla mora est. iterum telo tellure recussa
Diuino redeunt in se maria ecce refusa,
Quæ media ingenti dirimebat semita tractu.
Inde hostes ruere, & salsis in fluctibus arma
Armaq;, quadrupedesq;, & corpora mersa virorum
Aspiceres magis, atq; magis subsidere in vndis
Semper, & absumptos velut euanescere currus,
Qui medii extabant, medios salis hauserat æstus.
Addit, vt omnipotens rerum sator æthere ab ipso
Pauerit in vasta gentem regione locorum
Errantem dape cœlesti miseratus egenos.
Cernere ibiq; putes epulas niuis instar ab æthra
Defluere ad terram subitas, cœtusq; paratis
Accinctos dapibus latis epularier aruis.
Proinde etiam duras cautes pulsabat eadem
Dux cœlum aspectans virga, cum protinus amnis
Prosilit, & dulcem saxa erupere liquorem,
Atq; hausere nouis populi de fontibus vndam,
Quos sitis ex longo collecta vrebat hiantes.
Tum canit, vt primus Solymorum conditor arcis
Dona laboratæ frugisq;, recensq; reperti
Pocula plena meri obtulerit campestribus aris,

Cespite quas viridi, sectaq; extruxerat orno.
Atq; ea dum intentis hauribant auribus omnes,
Haud rerum ignarus Christus de montibus altis
Cesserat, infensæq; iterum successerat vrbi.
Et iam decliui cum Sol properaret Olympo,
Hospitis intrauit sociis comitantibus ædes
Regifico instructas luxu, dapibusq; paratis
Discubuere omnes. vna inter dirus Iudas
Dissimulans sedet, & vultu mentitur amorem.
Iamq; heros puras fruges, properataq; liba
Accipiens, frangensq; manu partitur in omnes.
Inde mero impleuit pateram, lymphaq; recenti,
Et laticis misti diuum sacrauit honorem,
Spumantemq; dedit sociis. mox talia fatur.
Corporis hæc nostri, hæc vera cruoris imago,
Vnus pro cunctis quem fundam sacra parenti
Hostia, vt antiquæ noxæ contagia tollam.
Vos ideo, quoties positas accedere mensas
Contigerit, sacrasq; dapes libamina iussa,
Funeris his nostri mœstum refereris honorem,
Et nunquam istius abolescet gloria facti.
Nec plura. ex illo mox seruauere minores
Hunc semper ritum memores, arisq; sacramus
Syncerum Cererem, & dulcem de vite liquorem
Pro veterum tauris, pecudum pro pinguibus extis.
Ipse sacerdotum verbis eductus ab astris
Frugibus insinuat sese regnator Olympi,
Libaturq; dei sacrum cum sanguine corpus.
In summos hæc religio successit honores.
Ergo vbi pulsa fames sociis, sese ocyus heros
Exuit insignem tunicam, & mantilibus albis

Succinctus poscit flammis vndantia ahena,
Tum gelidam irrorans dextra, læuaq; sonoris
Pertentans labris feruentem temperat vndam.
Hinc genibus positis Petro, reliquisq; suorum,
Plurima quanquam ille attonitus nouitate recuset,
Dat pedibus lymphas, & molli siccat amictu
Accuratus, sociis linquens imitabile factum.
Mox gemitus imo ducens de pectore fatur.
En mihi summa dies socii quamq; ipse prop inquam
Prædixi toties, nox illa aduenit acerba.
Vos linquam, & moriens genitoris iussa capessam.
Vnus erit vestrum (vix o vix credere tantum
Fas scelus) insidiis prodet qui me hostibus vltro.
Haud me animi fallit. furias iam perfidus ille
Concipit, insidiasq; animo meditatur auaro.
Id pietas mea magna, mei meruere labores.
Non tamen ipse diu pulchro lætabere facto,
Quisquis eris. satius, si nunquam lucis amorem
Gustasses, dulcis nec vitæ limen inisses.
At vos este pii, inq; vicem (quæ exempla reliqui)
Inter vos aliis alii parete volentes,
Summissisq; animis fastus abolete superbos.
Non Erebi in tanto cessabunt cardine diræ
Vestra potestates præuertere corda timore.
Peruigiles quæso iam custodite, proculq;
Consulite. hic animos, atq; illos promite sensus,
Quos toties mihi polliciti, ne cedite pesti.
Vos seruate viri noctem non amplius vnam.
Extemplo turbati omnes, gemitumq; dedere,
Suspensi quem cæcum adeo, furiisq; subactum
Ore premens signet venturi præscius heros.

Quem senior tali aggreditur sermone precando.
O cœli decus in quenquam tam immane putandū est
Posse scelus cadere? quis nam fœdissimus ille?
Faxo hodie nunquam nobis illudat inultis.
Non adeo effugit cum sanguine viuida virtus
Pulsa annis, nec dextra mihi tam frigida languet.
Sic ait, & pariter vagina liberat ensem.
Dux autem signis manifestis prodidit hostem,
Sed cunctis mentem eripuit, voluitq; latere,
Donec res perfecta. dehinc hæc edidit ore.
Immo oī ex numero mihi nemo hac nocte suprema
Vestrum non infidus erit. solusq; relinquar.
Tu quoq;, magnanimo cui nunc ea copia fandi
Sub tecto, atq; amplis tendis super æthera dictis
Omnis irritans ventos, omnisq; procellas,
Hinc atq; hinc circunfusos vbi videris hostes
Me capto quæres latebras, iaciesq; salutem
Mendaci in lingua, pedibusq; fugacibus acer.
Atq; vbi curriculo mediam nox humida metam
Attigerit, ter me tibi notum ille ipse negabis
Futilis, incutietq; metus tibi fœmina inermis.
Dixerat. ille animi robur magis vsq;, magisq;
Spondebat, turpiq; metu impenetrabile pectus.
Fœda alios seruet fuga. nec tu me ante timoris
Argue, quàm terga vrgenti dare videris hosti.
Quo te cunq; feres, adero. sequar vltima tecum.
Nulla tuis poterit me vis abiungere rebus.
His deus exactis mensas, vrbemq; reliquit,
Et se cum socijs pura sub nocte virentes
Transtulit in colles olea, & loca sola petiuit,
Atq; omnes secum iussit vigilare. sed illi

Assiduis noctisq;, dieq; laboribus hausti
Haud poterant inuictum oculis defendere somnum,
Et gelidi in summo recubantes æquore saxi
Infusum toto proflabant ore soporem.
Interea curis confectus tristibus heros
Cœlesti velut oblitus se semine cretum
Indignos animo euentus, indigna labanti
Supplicia, atq; genus leti versabat acerbum,
Horrebatq;. id enim matris de corpore traxit,
Vt quæcunq; hominum mortalia pectora terrent,
Ipse etiam hæc eadem mortali corde paueret.
Mens immota tamen, virtusq; inuicta manebat.
Ergo iterum, atq; iterum genitorem affatus, et ambas
Ad cœlum tendens palmas hac voce rogabat.
Omnipotens talin pater o me funere obire?
Mè ne aliena malis tantis commissa piare?
Eripe me informi leto, & tua flecte seuera
Consilia in melius, durosq; auerte dolores.
Si tamen id fixum sedet, atq; hæc certa tibi mens,
Nec generi humano gnati nisi morte sequestra
Placaris, non fas orbis me deesse saluti.
Ibo vltro. crimen generis commune refellam.
Dixerat, atq; graues curas sub corde premebat.
Multa agitans. toto simul ibat corpore sudor
Proruptus, simul & sanguis, vel sanguinis instar.
Ecce autem effulgens subito dilapsus ab axe
Stelligero pictis iuxta puer astitit alis
Dicta ferens patris, in tanto solatia rerum
Turbine, mulcebatq; ægrum, curasq; leuabat
Abstergens toto fluidum de corpore rorem.
Hortator vero, scelerisq; inuentor Iudas

Composito interea vocat hostes vertice ab alto,
Seq; vltro comitem, atq; ducem venientibus offert.
Ergo adsunt improuisi illum in vincla petentes.
Longius æra micant tremulæ lumine lunæ.
Iam clypei resonant, iam ferri stridit acumen,
Pinguiaq; exuperant noctem funalia longo
Ordine, multifidæq; faces, quas vnguine supra
Obduxit manus, & ferro inspicauit acuto.
Fit strepitus. vasto circum mons vndiq; pulsu
Armorum sonat, atq; virum clamoribus omnis.
Quos his nil trepidus compellans vocibus heros,
Heus inquit, iam state viri, quem quæritis adsum.
Quo ferrum flammæq;? palam conspectus in vrbe
Conuentu cecini magno præcepta parentis,
Cur non vna omnes vos tunc cepistis inermem?
Ista sub obscurum noctis cur agmina cerno?
Quod si me tamen ad mortem deposcitis armis
Insontem, & vobis adeo obstat gloria nostra,
Hos sinite illæsos. nihil hi meruere, nec ausi.
Tantum dilecti comitis mandata facessunt.
Vnus ego vestras explebo deditus, iras.
Hæc ait, & his se quærentibus obtulit vltro.
Illi autem ad vocem toties (mirabile visu)
Procubuere, soloq; ingentem fusa dedere
Arma sonū, atq; oculis subito nox plurima oborta est.
Consurgunt tandem somno, vinoq; grauatis
Assimiles, hærentq; obliti, donec Iudas,
Qui nusquam somno noctu se strauerat illa,
Signa dedit manifesta, hostiq; obiecit amicum.
Nanq; pii scelus id prætexens nomine amoris
Conposuit sese, & ficto dedit oscula vultu.

Ille dolum præsensit, & hæc presso edidit ore.
Hæc vero meruit comitum fidissime noster
Oscula amor? tanton scelere vlla ad præmia tendis?
Haud equidem hæc tecum pepigi commercia quõdã.
Vix ea fatus erat, cum circunfusa iuuentus
Cæca ruit, densaq; omnes indagine cingunt.
Non aliter quam coniectum cum in retia rara
Ceruum, aut fulmineis metuendum dentibus aprũ,
Pastorum circum sæuit manus. ilicet hastas
Comminus agglomerant certatim. ad sydera voces
Vndiq; eunt. reboant montes clamore propinqui.
Sic iuuenem obsessum longe fulgentibus armis
Sæua cohors premere, atq; omnes icumbere inermi.
Hi prensare manu, hi stupea vincula collo
Iniicere, & nunc huc, nunc illuc ducere captum.
Perfurit ante alios, & sese turbidus infert
Malchus Idumæis missus captiuus ab oris.
Nulli ferre manum, nulli contendere suetus.
Non ea vis illi, non tanta in pectore virtus.
Verum, vt se Caiphæ præstantem ostendat in armis,
Cui datus hærebat famulus, nam tuta videbat
Omnia, & audenti nullum hic obstare periclum,
Audet, cedentemq; vltro petit improbus hostem
Ventosam ne quicquam acuens in iurgia linguam,
Et vix ille suas tumefactus corde capit spes.
Non tulit hoc præceps animi Petrus, arripit ensem,
Et super incumbens inhonesto vulnere tempus
Occupat, ac patulam dicto ocyus amputat aurem.
Quod deus aspiciens subito dextramq; tetendit,
Decisamq; ab humo madido cum puluere partem
Sustulit, applicuitq; manu medica, vnde resecta est:

Affixitq́; loco. nullo hæsit fixa dolore,
Vlla nec apparent vestigia vulneris vsquam.
Mox socium increpitans vim dextra arcere volenti
Condere tela iubet, vetito neq; fidere ferro.
Ni faciat, senior nequicquam magna locuto
Strictum ardens illi per costas exigat ensem.
Non istis opibus, non istis nitimur inquit
Viribus. est genitor, qui me si funere acerbo
Eripere, & fuso nati sine sanguine vellet
Placari generi humano, centum agmina posset
Cœlicolum, mihi centum acies summittere ab arce
Syderea, infensum qui cœtum hunc ense trucident.
Militiam ne adeo superum, pugnataq́; bella,
Atq́; potestates varias, & nomina nescis?
Nunc sine me imperiis magni parere parentis,
Quæ me sola premunt. hominū nil demoror arma.
Talibus auditis senior vix desinit iræ
Inuitus, veluti aspexit si forte Magistri
Assuetum imperiis ceruum media vrbe Molossus,
Syluestrem ratus insequitur. vix voce coercet
Venator rabido instantem ceruicibus ore.
Ergo sponte sua victum, nec viribus vsum
Corripiunt cuncti (heu species indigna) trahuntq́;
Inualidum, & dictis lapsantem immitibus vrgēt.
Hæc pater omnipotens superum regnator Olympo
Tam lentus cernis, nec cœlo tartara misces?
Ecquando horrificum dextra iaculabere fulmen,
Si nunc immoto facies innubila mundo est?
Fœdere iam rupto rerum confusa laborent,
Atq; repente elementa ruant, ruat arduus æther.
Cur tua dextra vacat? cur non face terra trisulca

Iam fumat? quos flamma vorax seruatur in vsus?
Non genus humanum, non tanti regia cœli
Alitibus supplenda choris, non aurea gens, quæ
Mox hinc se tollet pietate insignis ad astra.
Ne nostri tanto te cura incendat amore,
Iactari vt tali patiaris turbine natum
Vnigenam, desertum, inopem, atq; extrema ferentem.
Diffugere metu comites, syluisq; teguntur,
Spumiferi vt suis aduentu, sæuiq; leonis
Semianimes. passim insequitur ferus hostis euntes.
Aspiceres hunc iam captum, iam veste relicta
Elapsum manibus rapido petere ardua cursu,
Illum speluncas, & sicubi, operta subire
Per syluam loca, saxorumq; in fornice condi.
Nec mora, nec requies, cursu nemora auia feruent,
Et vasto intonsi colles clamore resultant.
Iamq; sacerdotis summi tecta ampla subibant.
Protinus huc tota passim concurritur vrbe.
Primores adsunt procerum, pœnasq; reposcunt
Vni infensi omnes, atq; illum torua tuentes
Perterrent, vinctumq; minis crudelibus vrgent.
Tum gentis primus Caiphas ita deniq; fatur.
Res hodie bene gesta viri non artibus vllis
Infandum euasit caput. illi nulla supersunt
Effugia. instaurandi animi, & quod restat agendum.
Nunc est illa dies, qua gloria maxima sese
Ostendit nobis. sed opus properantibus astu.
Accipite, & linguis omnes, animisq; fauete.
Nulli fas nostrum quenquam demittere morti.
Romani ducis arbitrio stat quisq;, cadit ve.
Quæramus leti causas, & crimina primum,

Inde ducem instructi verbis adeamus, vt ipse
Audiat, & morti indefensum destinet hostem.
Sic ait. hinc captum alloquitur. tu ne ille supremi
Vera dei soboles, verus deus, æthere ab alto
Quem vates oriturum orbi cecinere priores?
Per patris obtestor numen, qui sydera fulcit,
Fare age, ne te dissimula quærentibus vltra,
Discussisq; palam qui sis nunc nubibus ede,
Ne te diuino ignari fraudemus honore.
Dixerat. ille autem in medio defessus, inermis
Conspectu paulum sustollens lumina fatur.
Sum quod ais. quid me studio tentatis inani
Hæc eadem toties scitati? parcite tectis
Insidiis, victiq; dolis desistite tandem:
Ipse palam fateor. nec iam mora longior obstat,
Cum mihi sublimis cedet plaga lucida Olympi
Regnanda. ætheria iam iam cernetis in aula
Amplexum dextram patris omnipotentis, & idem
Mox iterum terras petere aspicietis eundem
Fulgentem clara in nebula, quem mille secuti
Cælicolæ auratis impellent æthera pennis.
Vix ea dicta, humeris sibi cum de more sacerdos
Abscindens tunicam inquit, eget quid lucis adhuc res
Indiciis tot clara? palam scelus ipse fatetur.
Non ne deo quicunq; audet se fingere natum
Fas & iura iubent mulctari funere acerbo?
Tollite, ferte moras. Romani ad præsidis ædes
Abripite hunc iubeo, meritasq; reposcite pœnas.
Interea casu Petrus perculsus iniquo
Prosequitur mœrens, longeq; obseruat amicum.
Iamq; sub ingentis deuenerat atria templi

Tecta sacerdotis magni solusq; sedebat
Tristis, inops animi ante fores nocturnus apertas.
Olli serua, domus cui curæ ianua herilis,
Id quod erat rata, tu ne etiam fugis, inquit, & isti
Iunctus eras scelerum consors, ideoq; per vmbras
Explorator ades, quando omnia nocte quiescunt?
Diriguit Petrus ad vocem formidine turpi,
Oblitusq; sui est (quæ vitæ tanta cupido?)
Nec iam scit subita turbatus imagine rerum
Quid faciat, quò se vertat, quas aduocet artis,
Qualis vbi dulci virgo decepta sopore
Paruula quam mater campis ignara reliquit
In solis abeunte die sub tecta reuertens,
Confestim rupto circuntulit humida somno
Lumina, nec comites, nec matrem conspicit vsquam,
Sed loca sola metu videt exanimata, viarumq;
Immemor, atq; horrere nigra circum omnia nocte.
Talis erat miser ille animo confusus, & hærens.
At chari nomen tandem abiurauit amici,
Pro quo sponte neci modo se deuouerat ardens.
Quin etiam, quo se tegeret, succedere tecto
Hostili tulit, & famulis se immiscuit amens.
Nec latuit tamen. illum omnes inimica tueri
Suspectum, & latebras verbis, vrgere fouentem,
Terq; adeo obiectum nomen, patriamq; magistri
Audierat, ficto ter dissimulauerat ore,
Cum matutino mediæ iam noctis abactæ
Edebant cantu cristatæ signa volucres
Auroram in tectis solitæ acri voce vocare.
Tum monitus verborũ, heros quæ extrema canebat,
Ingemuit, rupitq; imo suspiria corde,

Et penitus

Et penitus duris tristi dolor ossibus arsit.
Tum sese miser incusans, turpemq́; timorem,
Erepsit furtim foribus, solusq́; per vrbem
Totam illam ingemuit somni sine munere noctem
Menti caniciem demissam in pectora vellens.
Quin illũ hanc perhibent mox semp flesse sub horam
Admissi memorem, dum vixit. eum æthera pandens
Sæpe oriens, solis sæpe ater vesper in antris
Inuenit luctu indulgentem, eademq́; querentem,
Dum nulla admittit mœsto solatia amori.
Deserti subeunt monita vsq; nouissima regis,
Ac se perculsum muliebri voce recursat.
Et iam tempus erat, cum nondum Aurora relato
Orta die albentes cœli discriminat oras.
Iamq́; deum vinctis manibus post terga trahebant
Præsidis ad sedem. quò crimina quæreret ipse,
Quem penes arbitrium, & morti damnaret acerbæ.
Illo Iudæam frenabat tempore missus
Cæsaris imperio Tiberi Pilatus opimam
Pontius insigni Romanus origine gentis,
Quem furibũda manus trepido est aggressa tumultu
Vociferans. hunc dede neci. trabe fige merentem
Infami autorem scelerum, fraudumq; potentem.
Hæc crebra ingeminant, densiq́; ad limen inundãt.
Ille autem iuuenis procero in corpore fixos
Intentusq́; oculos, intentusq́; ora tenebat.
(Nondum illi dulcis flos prorsum euanuit æui)
Insolitam speciem, insolitos miratur honores
Oris, & expleri nequit. hunc è stirpe fatetur
Aut diuum, aut saltem magnorum è sanguine regũ,
Et secum sortem capti miseratur iniquam,

Iamq; fauet tacitusq; agitat, si qua potius illum
Impune eripere, & ruptis exoluere vinclis.
Quem sic alloquitur. quæ te commissa fatigent?
Fare age, qui casus? vnde hæc effusa repente
Tempestas tibi? num tantis scelera impia mersum
Implicuere malis? an diuum tristior ira?
Vnde domo? quo te memoras e sanguine cretum?
Aut quibus aspiras sceptris? quæ debita regna?
Christus ad hæc paucis. non huc ego criminis ergo
Protrahor. haud turpi mihi mens obnoxia facto.
Sed patris, immensi cœli cui regia paret,
Iussa sequor, nec regna moror mortalia, quamuis
Haud equidem clara me regum e stirpe negarim
Hæc tantum. ille autem admirans decus oris honesti
Nunc hoc, nunc alio sermone affatur, & omnem
Explorat. sed responso non amplius heros
Dignatur sæuo curarum exercitus æstu.
Tandem illum dux, vt turbam compescat acerbam,
Seruari iubet, atq; domo interiore recondit

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER III.

FAma volans iam finitimas impleuerat vrbes
Exceptum insidiis heroa, dolisq; suorum,
Obscurus tamen, atq; incerto autore vagari
Rumor adhuc, nec dum matris penetrarat ad aures,
Cuncta licet nunquam illa animo secura timeret
Præsago, nempe audierat, vatumq; tremenda
Terrebant monita pro libertate piorum

Natum sponte sua subiturum funus acerbum
Ast vbi Iosephus senior præsensit (ei olim
Alma parens fuerat superum concredita iussis)
Nazaren linquens Solymorum se intulit vrbi.
Vix introgressus videt omnia feruere multo
Concursu populi sublustri nocte per vmbras,
Mœniaq; ingenti misceri tota tumultu.
Ecce autem elapsus manibus, telisq; cohortis
Fidus Ioannes pallenti tristior ore
Occurrit. sed vix amens agnouit amicum,
Dum trepidat, casusq; animo ducis hæret acerbus.
Cui senior. heus siste gradum, quò te rapis? inquit.
Quo res nostra loco? sine te nunc vester vbi dux
Patre deo satus? aut strepitus quis tantus in vrbe?
Hei mihi non fallunt pauidam præsagia matrem.
Sic ait. illum autem iuuenis complexus, & hærens
Tantum fundebat lachrymas, gemitusq; ciebat.
Tandem pauca refert. nostra heu spes occidit omnis,
Atq; absumpta salus. dux fœde carcere captus
Clauditur. inuidia primores vrbis in illum
Conspirant, pœnasq; graues cum sanguine poscunt.
Fidi omnes petiere fugam terrore subacti.
Mater vbi est? miseræ ne adeo iam nuntius aures
Perculit? hic vtinam tecum nunc afforet ipsa.
Pontius aspiciens lachrymas, gemitusq; parentis
Forsitan indigni casus miseresceret vltro.
Ire tamen libet, ac pacem, veniamq; precari,
Et populi inuidiam, atq; odium crudele profari.
Sic memorans gressum Syriæ rectoris ad ædes
Tendit. ei senior comitem se iungit, & ambo
Incedunt pariter tristes, ceu forte boues cum

Agricola amisit pauper, quos hostis abegit
Depopulatus agros, quæsitum protinus illos
Longum iter ingreditur, natorum maximus olli
It comes. hic illic sæpe ambo ignota per arua,
Siquos forte suis similes videre vagari,
Subsistunt flentes, atq; auia questibus implent.
Haud illi secus, & iam ventum ad limina tecti,
Quod regum quondam fuit antiquissima sedes,
Cum res incolumi regno Iudæa maneret,
Sed tum Romulides oræ moderator habebat.
Feruere cuncta vident strepitu, patresq; sub ipso
Vestibulo ante fores dissensu tendere magno.
Iamq; sacerdotes paulatim cedere ab aula
Romano velut infensos, ac dira minantes.
His animum arrecti paulum lenire dolorem
Incipiunt, rebusq; aliquam sperare salutem,
Atq; ita Ioannes, mihi se nonnulla aperit spes:
Solue metum, atq; virum pro nato affare, deiq;
Dissimula sobolem, & causas innecte precandi.
His dictis, pariter succedunt ædibus ambo,
Atq; ducem senior, qui re suspensus eadem
His super in medio procerum consulta rogabat,
Alloquitur genua amplexans, supplexq; precatur.
Optime Romulidum, quem clari rector Olympi
Iustitia voluit Syriam frenare superbam,
Parce piis, sæuumq; hominum compesce furorem.
Hinc ratio penitus sublata est. vi geritur res
Illi ego sum genitor, quem primi gentis in vnum
Coniurant omnes, & ficto crimine terrent.
Iamq; tibi, vt scelere ante omnes immanior vnus,
Traditus, immeritas quo pendat sanguine pœnas.

Illum autem virtus tantum, & benefacta per orbem
His mersere malis sua, dum gens effera laudi
Inuidet eximiæ, nec fert surgentis honorem.
Talibus orabat. largo simul imbre rigabant
Ora senis lachrymæ, placido quem Pontius ore
Accipit, atq; ambos verbis solatur amicis,
Depositumq́; senem molli locat ipse sedili.
Atq; hæc deinde refert. vt vos hic tempore adestis
Optati? nec enim forsan venisse pigebit.
Tu modo vera mihi scitanti edissere pauca.
Nunc pater haud veritus. fidei te credere fas est
Omne meæ. cœlum & cœli vaga sydera testor,
Sollicito mihi cura tui est nunc maxima nati,
Quem tibi mente agito icolumem seruare, furoremq́;
Et rabiem, vt potui, compressi gentis iniquæ.
Fare age, (nãq; mihi haud nũc primũ venit ad aures)
Quæ fortuna viro, vnde domo, quo sanguine cretus
Ede tuum, matrisq́; genus. non ille creatus
Stirpe humili, mihi si verum mens augurat. vt se
Incessu gerit? vt vultuq́;, & corpore toto est
Humana maior species? vt lumina honorum
Plena? vt regifici motus? verba inde notaui,
Nil mortale sonat. sensi illo in pectore numen.
Aut certe deus ille, aut non mortalibus ortus.
Dicite vos. nam me scitantem auertitur ipse,
Et vix responso tacitus dignatur amicum,
Contemptorq́; illi est animus lucisq́;, meiq́;.
His dictis, senior paulisper substitit anceps,
Se ne vltra tegeret quærenti, an proderet illi
Et diui genus, & verum sine fraude parentem,
Cum breuiter comes admotus sic fatur ad aurem.

Regia progenies, Nymphæ dignate superbo
Coniugio, quid adhuc hæres? absiste vereri
Omnia sublatis aperi iam nubibus vltro.
Pone metus. & rumpe moras. video omnia tuta.
Dixerat. ille igitur missa formidine cœpit.
Dicam equidem. nec dux tibi magna arcana silebo
Sed quando genus insedit cognoscere nostrum,
Id primum, neq; te suspensum ambage tenebo.
Quamuis res inopes opera ad fabrilia versum
Exercent, tamen est mihi regum à stirpe propago,
Admotumq; genus superis, clariq; parentes.
Principio innumeræ pater Abras gentis, & autor
Maximus ille tuas non, vt reor, effugit aures,
Qui generi legesq; tulit, moremq; sacrorum.
Isacon hic dedit. Isacides Iacobus ab illo,
Bis senos qui mox proceres genuit, quibus omnis
Nostra domos in bis senas gens secta, tribusq; est.
Hos inter pietate olim quam maior Iudas,
Tam sese sobole egregia super extulit omnes,
Iudæamq; suo dixit de nomine terram.
Hinc (licet in medio series longissima patrum)
Dauides ortus, regum pater, vnde meorum
Per bis septem extat genus actum ab origine reges.
Verum longe aliud iuueni genus. ille parentes
Quamuis mortales mortalibus editus oris
Dignatur, tamen est diuo cœlestis origo,
Estq; deo genitore satus, gaudetq; parente,
Cui mare veliuolum, cui tellus paret, & æther
Illum autem aereas in luminis edidit auras
Nunquam mista viro mulier, fœtæq; remansit
Virginitas, olim vt vates cecinere futurum.

Nam pater omnipotens fœcunda desuper aura
Afflatam impleuit. tumuit diuinitus aluus.
Quod vero genitor vulgo sum creditus ipse,
Haud ita res, mihiq; alma parens accredita tantum,
Qui cum animi posset curas, durumq; laborem
Partiri, mox me famæ, miseroq; pudori
Permetuens, eadem dignata est nomine veri
Coniugis immeritum, nec tali munere dignum.
Hæc erat (vt reuocans rem cunctā ab origie pādam.
Iudæas inter virgo pulcherrima Nymphas
Centum optata procis (Mariam dixere) parentum
Vnica progenies vrbe edita Nazaræa.
Ipsa autem æterno præ virginitatis amore
Oderat & thalamos, & se sacrauerat aris.
Anna tamen grandæua parens haud nescia vatum,
Plenaq; venturi è gnata præuiderat olim
Egregiam factis sobolem, regemq; futurum,
Qui populos magnos magna ditione teneret.
Id cœlo fixum esse, pios id prodere vates,
Sæpe illam in somnis monuit vox missa per auras
Iungere connubio natam, generosq; vocare.
Iamq; erat apta viro, iam nubilis. hactenus autem
Distulerant superum monitis parere parentes,
Cum mediam ecce iterum sublimes luce per auras
Vox audita. viro properate o iungere natam.
Nec generi longe optandi. de sanguine vestro
Quærantur de more. omnis mora segnis abesto.
Continuo paruam vulgatur fama per vrbem.
Tum consanguinei pulchræ spe coniugis omnes
Conueniunt iuuenes complentur virginis ædes.
Ipse etiam patri consanguinitate propinquus

Accessi, quamuis æui maturus, vt ipsi
Aequæuo natæ ob thalamos gratarer amico.
Stabant innumeri forma, atq; ætatibus æquis
Florentes, cælum cui munera tanta pararet
Incerti, & sortem sibi quisq; optabat amicam.
Dum spes ambiguæ, dum turba ignara futuri,
In secreta domus omnes euasimus altæ
Tecta, vbi Ioachides numen placare solebat
Virginis ore pater. fuit ara vetérrima, nostræ
Quam gentis primi posuere, metuq; sacratam
Ter centum totos atauí coluere per annos.
Hanc humiles circum, & prostrati fundimur omnes
Orantes pacem superos, superumq; parentem,
Det signum cœlo placidus quem poscat ab alto.
In medio astabat lachrymans pulcherrima virgo
Flauentis effusa comas, demissaq; largo
Rorantes oculos fletu. pudor ora pererrans
Cana rosis veluti miscebat lilia rubris.
Qualis, virgineos vbi lauit in æquore vultus,
Luna recens, stellis late comitantibus, orta
Ingreditur gracili cœli per cœrula, cornu,
Talis erat virgo iuuenum stipata corona.
Multa deum verbis testata, deiq; ministros
Aligeros non sponte sua hæc ad munera flecti.
Hortatur pauidam pater, & lachrymantia tergit
Lumina iussa docens superum simul oscula libat.
Ecce autem, vt præsens aderat quoq; pronuba, cœtu
In medio Anna parens subito correpta furore,
Plena deo tota (visu venerabile) in æde
Bacchatur, tollitq; ingentem cœlo vlulatum
Vnum in me conuersa oculos, me fertur in vnum

Nil minus hoc ducentem animo, nil tale verentem,
Corripiensq; manu, solus tu posceris, inquit.
Annuit hoc vni superum tibi conubium rex.
Obstupuere omnes. nec tunc ex agmine tanto
Exortem quisquam seniori inuidit honorem.
Ipse æui quod eram seris minus integer annis,
Multa recusabam, multa huc venisse pigebat.
Aequales aderant fidi, simul & renuentem
Hortari, atq; animum mihi blandis addere dictis.
Cedo igitur victus, tandemq; vxorius illam
Accedo, et lachrymans lachrymātē ad limina duco.
Et iam nox aderat stellis fulgentibus apta
Suffundens vmbras mundo nigrantibus alis.
Secretis thalamis pariter succedimus ambo.
Flebat sponsa. solum lachrymis iuxta omne madebat,
Ac veluti, cum vere subest huberrimus humor
Arboribus, lentæ vitis si forte cacumen
Falce putans stirpem feriat male prouidus vnca
Agricola, immeritam & violarit vulnere matrem.
Ipse aderam, & dictis solabar mitibus ægram
Virginis haud cupidus primum decerpere florem,
Cum sic longa trahens suspiria pectore ab imo est
Orsa loqui. non relligio mihi vana suasit
Et thalamos odisse, & virginitatis amorem
Aeternum colere, intus agit vis ætheris intus,
Longæuam responsa licet contraria matrem
Sollicitent, vatumq; minæ, sunt & mea contra
Vatum iussa mihi, nulli succumbere labi,
Nullis virgineam tædis summittere mentem.
Ante retro primos properet reuolutus ad ortus
Iordanis, sistantq; suos vaga sydera cursus.

Hæc ait, inq; genas stillantes vndiq; honestæ
Ex oculis, simul incipiunt turgescere gemmæ.
Nec mora deinde mihi insinuans quatit ima repente
Ossa timor. genua ægra labant. nox plurima oborta
Ante oculos. ter sum conatus pauca profari,
Ter frustrata sono lingua est, nec verba secuta.
Tum quoq; vox audita. toro, thalamisq; paratis
Parce. tamen concessa tibi connubia serua.
Exurgo, atq; oculos iandudum in virgine fixus
Horrenda, tali sum tandem voce locutus.
Quis mihi te virgo inuito coniunxit Olympo?
Quis tantis (non hos equidem quæsiui hymenæos)
Immeritum implicuit monstris? haud talia quondam
Prædixit puero genitor ludibria vates
Iam senior vates idem, templiq; sacerdos.
Ille quidem aut nullos thalamos, mihi nulla manere
Connubia, aut certe clarum fore me inde canebat.
Verum age quæ menti surgat sententia pandam.
Quandoquidem superi mihi te iunxere, sed idem
Absterrent monstris, licet, & mox usq; licebit
Virgineum serues intacto corpore florem.
Haud tamen ipse ausim iniussus dissoluere sacri
Connubii vincla ista. domo degemus eadem,
Ipse tibi vt genitor, mihi tu ceu filia semper,
Teq; adeo casus iam nunc complector in omnes.
Hoc tua relligio velit, hoc mea serior ætas.
Annuit his, aliaq; domus in parte puella
Secubuit. mitto totam quæ monstra per illam
Sum passus, quam mira horrens insomnia noctem.
Iamq; dies pulsis tenebris inuecta rubebat,
Et face Sol rosea nigras disiecerat vmbras.

Corripio e stratis artus, sponsamq; reuiso.
Vix thalami impuleram bipatentis cardine portas,
Cum lux ecce oculis ingens offusa repente.
Collucent summi radiis laquearia tecti,
Collucentq; trabes, visumq; ardere cubile.
Ipsa autem thalami in medio sedet aurea virgo
Attonitæ similis, nec enim me multa rogantem
Dignatur. nihil illa meo sermone mouetur.
Tantum fixa oculos cœlo palmasq; tenebat
Aut stellæ similis, aut puniceæ auroræ.
O illa à solita quantum mutata figura?
Quantus honos oculis, quantus decor additus ori?
Haud aliter, quàm cum simulachrum excidit acernũ
Artificis manus e syluis in sede locandum
Sacrata, quod plebs dehinc supplex omnis adoret,
Si, postquam effigiem poliens trunco extudit arte,
Extremum super imposito decus induat auro.
Immotam penitus circundat lucida nubes
Solis inardescens radiis, stellæq; videntur
Lucentes capiti circum aurea tempora pasci,
Sub pedibusq; deæ lumen dare candida luna.
Pertimui, & mira stupefactus imagine rerum
Talia voce dabam, pater his o me exue monstris
Omnipotens. non hæc superi sine numine vestro.
Vestra hæc portenta, agnosco, manifestaq; signa.
Aspirate animo placidi, dubiumq; monete
Quid sequar, aut quæ nam vobis sententia constet.
Tantum effatus eram. tandem pulcherrima virgo
Ad sese redit, abrupto velut excita somno
Suspirans, lachrymisq; sinus humectat obortis.
Accedo, atq; rogo noua per connubia supplex,

Atq; illum æternæ per virginitatis amorem,
Vnum quem niueo colit intemerata pudore,
Admittat socium curarum, & magna recludat
Rerum arcana, nihil metuens, mihiq; omnia credat.
Illa solo vultum, atq; oculos deiecta nitentis,
Rore velut demissa caput rosa matutino,
Cunctatur. demum incipiens sic ora resoluit.
Dicam equidem pater, haud patiar te nostra latere
Gaudia. sed quæ nunc, aut vnde exordia sumam?
Nam quis narranti rerum miracula credat
Tantarũ? per ego has lachrymas, quas excutit īgens
Lætitia, obtestor, quæ fabor pectore condas,
Ne prius incipiant in vanum serpere vulgus,
Quàm deus ipse aliis vulgauerit omnia signis.
Iam monitrix operum stellas aurora fugarat,
Et sol pallentes lustrabat lampade terras.
Ipsa reuoluebam vatum monimenta priorum
Dicta animo recolens. sed præ tunc omnibus vnum
Forte mihi ante oculos (neq; enim sine numine certo
Oblatum reor) immotum, fixum ve manebat,
Quod cuncti pariter super omnia prædixere
Affore, concubitu nullo cum regia virgo
Impatiens, exorsq; viri (mirabile dictu)
Cœlicolum regem sub luminis ederet auras,
Cuius in aduentu lætentur cuncta per orbem
Protinus, & toto surgat gens aurea mundo.
Illam felicem tacite mecum ipsa vocabam,
Quam pater omnipotens tanto cumularet honore
Iamq; dei matrem venerabar mente futuram,
Infantiq; deo, si forte his ille diebus,
His si forte oris nascatur, dona parabam.

Talia dum mecum euentus ignara voluto,
Ecce mihi noua lux oculis oblata repente.
Suspicio. liquidas sine nube remetior auras.
(Mira loquar) video medium discedere cœlum,
Pennatasq́; acies populos felicis Olympi
Exultare polo, superumq́; applaudere regi.
Non obstant clausi postes, non pariete tectum
Marmoreo circunseptum. video ignea cœli
Sydera, syderosq́; globos superum aurea tecta.
Tum mihi se puer ante oculos allapsus Olympo
Ora deo propior radiantibus obtulit alis,
Et placidus tendens candentia lilia dextra
Me sic affari, lætasq́; expromere voces.
O una ante alias cœlo acceptissima matres.
Magnus adest tibi præsenti regnator Olympi
Numine. tu nuribus felix magis omnibus vna.
Hic mihi vix paucis auditis talibus ingens
Miranti gelidos subito tremor alligat artus.
Tum sic ille animum diuino pignore firmat.
Parce metu virgo. placuisti ex omnibus vna
Cœlituum regi, faciat quam prole parentem.
Et iam concipies puerum grauis. ille erit ingens,
Progeniemq́; patris summi secla omnia dicent.
Et quoniam multis olim feret ipse salutem,
Seruabitq́; pios, patrio dic nomine IESVM,
Sedibus infernis iam nunc lachrymabile nomen.
Supra homines, supra aspicies se tollere & ipsos
Cœlicolas fama insignem, ac præstantibus ausis.
Nam pater omnipotens atauorum in sceptra reponet
Pristina regnantem late, regumq́; sedebit
In solio, neq; enim metas, neq; tempora regni

Accipiet. toto æternum dominabitur orbe.
Dixerat. ipsa autem paulatim abeunte timore
Subiicio. sed qua vero ratione, quod inquis,
Confieri poterit? nam mens mihi deniq; fixa,
Atq; immota manet nunquam violare pudorem
Virgineum, semperq; virum commercia fugi.
His ego finieram paucis, his ille secutus.
Te superum pater afflabit cœlestibus auris
Desuper afflatu quo solo plena sine vllo
Concubitu, exacto grauis edes tempore partum.
Atq; ideo, quem fœta dabis, deus ille feretur
Aeterno genitore satus, qui temperat orbem.
Quæ ne vana putes, scis, quæ tibi sanguine iuncta est,
Helisabe sobolis vt degerit hactenus exors,
Vt sterili seclis iandudum effœta senectus
Spem cunctam abstulerit partus, prolisq; creandæ,
Plena viro pariet tamen illa, & tempore luna
Perfecto grauidæ iam sextum circuit orbem.
Cuncta potest etenim, qui me tibi mittit ab alto
Aethere syderei rex idem, atq; autor Olympi.
Hæc ait, & paribus se in cœlum proripit alis,
Quem supera aspiciens tali sum voce secuta.
Quisquis es ò cœli iuuenum pulcherrime præpes
Obsequor, ac votis, quod rex iubet, omnibus opto.
Interea nubes maculoso discolor auro
Demissa ad terram croceis me amplectitur alis.
Diffulgent intus radiiq;, igniq; coruscæ
Scintillant veluti squamæ vario ordine circum.
Squamæq;, stellæq; auri fulgore micantes,
Aduerso quales imitatur Sole colores,
Cum picturato cœlum distinxit amictu,

Nubicolor liquidis effusis imbribus arquus.
Hanc simul omnipotens genitor perflauit ab alto,
Continuo ruit ecce voluta liquentibus astris
Aura potens, quaq; illa venit, procul vndique circum
Scintillæ absiliunt radiis vibrantibus aureæ.
Turbine ocyor rapido, visq; illa per omnes
Aurai vis omnipotens mihi diditur artus,
Aetheriusq; vigor toto se corpore miscet,
Visaq; prædulci mihi corda liquescere amore.
Qualis secreto naturæ fœdere tellus
Concipit, & vario clam fœtu plena grauescit,
Matris vbi in gremium descendit plurimus æther,
Auraq; fœcundos afflauit verna tepores.
His actis clarum sonuere per æthera cœtus
Aligeri cantu vario, plausumq; dedere.
Hinc tonitru ingenti tremuerunt ardua Olympi,
Crebraq; per cœlum hic illic rima ignea fulsit.
Talia narrabat virgo. simul ora rigabat
Lætitia illachrymans. tum tendo ad sydera palmas
Multa orans animi ambiguus. nec credere quibam
(Mens adeo mihi læua fuit) tam mira ferenti,
Quandoquidem iuuenes plerunq; innectere fraudes
Virginibus soliti incautis, & fallere furto
Ah faciles dictis aurem præbere puellas.
Quin etiam hanc volui (scelus) olim linquere demēs.
Verum eadem in somnis pueri redeuntis imago
Visa mihi, vultusq;, habitusq; simillimus illi,
Ipsa sibi modo quem memorabat sponsa locutum.
Nudus erat roseos humeros. tantum aurea læuo
Pendebat demissa chlamys, quam fibula subter
Ilia tergemino mordebat rasilis auro,

Rubraq́; compactis pendebant cingula bullis,
Molles a tergo tractim succrescere plumæ,
Ac sensim geminas humeris assurgere in alas.
Tum suras gemmis inclusit, cætera nudus.
Oris multus honos, gratiq́; in corpore motus
Haud nostri puerum generis testantur adesse,
Sed cœli sobolem, atq́; aulæ stellantis alumnū.
Nec minus ipsa etiam mira spectabilis arte
Vestis erat bacis superas illusa per oras.
Textile mæandro duplici infra circuit aurum
Admirabile opus. tres hic impune per ignes
Læti ibant pueri intexti, pariterq́; canebant
Cœlicolum regi conuersi ad sydera laudes.
Cernere erat mediis acres fornacibus ignes
Parcere corporibus, longeq́; absistere flammas.
Mirabar tacitus, cum sic pulcherrimus ore
Affatur trepidum iuuenis. sate sanguine regum
Quod tantum irrepsit menti scelus? omnia non te
Signa mouent haud hæc fieri sine numine certo?
Ne dubita, nam vera canit sanctissima virgo.
Iam nunc congressus nunquam perpessa viriles
Concepit, grauis ætheria diuinitus aura,
Nam pater omnipotens cœlesti afflauit ab arce,
Atq́; vterum impleuit dilapsum numen ab astris.
Casta fides nobis colitur. desiste vereri.
Hæc vates olim vestri cecinere futura,
Cuncta sed obscura implicuere ambage tegentes.
Nanq; hæc illa quidem cœli in penetralibus altis,
Porta ingens clausa æternum, nec peruia gressu
Vlli hominum. tantum omnipotens deus ipse p̄ illā
Itq́;, reditq́; viam, nec claustra immota resignat.

Hanc

Hanc tibi commendat summi regnator Olympi
Coniugio adiungens stabili, sed coniugis vsum
Effuge: securum tecum sponse exigat æuum,
Quamuis tuta deo iam nunc sit præside virgo.
Sic fatus subito in tenues euanuit auras
Pernici liquida arua fuga per nubila carpens,
Et simul incussit mihi blandum in pectus amorem.
Vtq; rigor ferri rutilo lentescit in igne,
Sic mihi cor rapido sensi mollescere motu.
Consurgo, & veniam conuersus ad æthera posco.
Meq; ipsum incuso amens, & lux reddita menti
Inq; dies magis, atq; magis cœli alta patescunt
Consilia, antiquis quæ vatibus omnia quondam
Obscuris vera inuolens deus ostendebat.
Hæc virgo est rubus ille, procul quem ī mōte videbat
Ardentem vates igni crepitante cremari
Corniger, attactu cum nullo innoxia flamma
Lamberet, & frondes illæsæ in stirpe virerent.
Hæc eadem niueæ quondam impenetrabile lanæ
Nimbis vellus erat, cum late cuncta maderent
Imbribus effusis circum, tellusq; nataret
Humida, ni veterum vana est prudentia vatum.
Hæc mecum, et toto penitus nox pectore abacta est
Haud mora, prodigiis tantis facit ipsa fidem res.
Iam diffusa canit Galilæa per oppida fama
Inuentam (portentum ingens) in montibus altis
Nuper anum, quæ suprema iam affecta senecta
Plena viro attulerit sobolis spem, cum tamen acta
Infœcunda illi fuerit, sterilisq; iuuenta.
Tum mihi sponsa. puer cœli demissus ab oris
Hoc inquit mihi prædixit. nam cuncta recordor.

Hæc anus est, hæc Helisabe mihi sanguine iuncta,
Cui sextum luna grauidæ iam circuit orbem.
Nec plura. extemplo placet ire, & stirpe propinquā
Visere anum, gradimurq; ambo super alta locorum,
Tectaq; Zaccbariæ petimus procul ardua vatis.
Vix primum attigeram limen (mirabile dictu)
Occurrit tremebunda anus, intrantiq; puellæ
Optatos dedit amplexus, deus amplexantem
Inuasit, subitusq; sub ossa repente cucurrit
Ima calor, talesq; dedit venerata loquelas.
Longe vna ante alias tu fortunata parentes
Tuq;, vteriq; tui virgo sanctissima pondus.
Vnde repente mihi tanta indulgentia cœli?
Vnde hæc affulsit seræ tam clara senectæ
Tempestas? fas ecce dei vidisse parentem,
Et coram affari lectam de millibus vnam
Dignantem has sedes, meaq; vltro in tecta profectā.
Nam mihi (vix primū attigeras hæc limina) pectus
Emicuit, saliensq; vtero signum edidit infans.
Felix diua parens superum gratissima regi,
Syncera spectata fide, quæ credere veris,
Dum tua nondum animo præsagis gaudia, dictis
Haud verita es. promissa manent pueri alitis ecce
Certa tibi. iam nunc ades, orbisq; aspice casus
O cœli regina, hominum miserata labores.
Dixerat. at teneri qualis rosa plena pudoris,
Haud animis elata tumentibus aurea virgo
Cœlicolum regi laudes lætata canebat.
Quod se tam prope sydereo aspexisset Olympo
Indignam bonus, atq; humilem, nil tale merentem,
Exultansq; suos sibi vaticinatur honores
Promissos atauis, priscisq; parentibus olim.

Ex illo quanta immensum portenta per orbem
Terruerint hominum mentes, præsagaq́; signa,
Limina dum vitæ omnipotens attingeret infans.
Longa renarrare est mora. iam tunc caspia regna
Responsis vatum horrebant, iam Nilus, & omnis
Aegyptus trepidare, omnes orientis & vrbes.
Vestri etiam audierant (si vera est fama) per oras
Ausonias iam iam venturum lucis ad auras
Inuictum regem, cui passim cederet orbis
Regnandus, qui se patria virtute potentem
Seq́;, suumq́; genus sublimi inferret Olympo.
His tandem certus signis ego numinis instar
Plenam vtero supplex sponsam venerabar, & vltro
Parebam. victum grauidæ, & diuina ferebat
Pocula de cœlo volucer puer. illum ego sæpe
Intrantem thalamum manifesto in lumine vidi
Iamq́; optanti animo diuini tempora partus
Expectabam ardens, sed spem mora iniqua trahebat.
Et sæpe hæc cupido repetebam pectore mecum.
Si modo, si mihi cœlestis se ostendere coram
Non fugiat puer ante obitus, quando omnia de se
Rettulit ipsa mihi virgo pulcherrima vera.
Purpureos flores metite, & candentia plena
Lilia ferte manu, venienti ad limina lucis
Dona parate deo, puerumq́; inuisite regem.
O mihi si quoq; tam longe supreme senectæ
Pars maneat, quantum valeam tua cernere facta
Sancte puer, cum sublata formidine mundum
Pacabis patrioq́; deus regnabis Olympo.
Tum pax alma colet terras, pietasq́;, fidesq́;,
Quæq́; labat nunc rellizio, atq; resurgere vbiq́;,
Iustitiam in melius versus mirabitur orbis.

Tum ferus in falces curuas conflabitur ensis,
Aureaq; incipient mundo succedere secla.
Sic ego sæpe moras mecum lenire solebam,
Et magis usq; animo mihi spes accensa vigebat.
Forte recognoscens populus numerare iubebat
Augustus Cæsar, rerum cui summa potestas.
Ipse igitur veteris repetebam mœnia Bethles,
Vnde genus duco, quo me quoq; ciuibus vrbis
Insererem, nomenq; meum, nomenq; meorum.
Sponsa sequebatur Nazaræ ab sede profecta.
Vix patriæ intraram muros, & rara domorum
Tecta, soporiferis cum nox cœlum abstulit vmbris
Est sedes deserta humilem ingredientibus vrbem.
Horrenti culmoq;, & carice tecta palustri
Agricolis olim statio gratissima, siquos
Rure procul patrio nox deprendisset in vrbe.
Nanq; aliis procul à tectis summota recedit.
Huc igitur fessi pariter succedimus ambo
Seu casu, seu sic rector sortitus Olympi,
Vt potius reor, & potius fas credere duco.
Natum etenim non solum extrema per omnia vitam
Ducere, & in terris indignos voluere casus,
Verum etiam tecto voluit sub paupere eundem
Nasci, humiliq; domo miserabilem, et omnium egenũ.
Principio in stabulis pandum ad præsepia sisto
Quadrupedem, auxiliumq; viæ, onerumq; leuamen,
Quem iuxta in stipulis sese locat inclyta virgo.
Quippe alia iterior domus vlla haud parte vacabat.
Bos erat a læua tepidum flans ore vaporem,
Quem pauper campis luce exercebat arator
Pauca soli curuo suspendens iugera aratro,

Nec sera nisi nocte domum repetebat ab agro
Conducto, vitam vt posset tolerare labore
Ipse suo, atq; famem paruis auertere natis.
Et iam nox medium spatium confecerat horis,
Cum mihi, qui saxo hærebam iam lumina victus,
Somnus abit, neq; enim mersum tunc me altus habe-
Ecce oculos fulgore nouo lux occupat ingens. (bat.
Diffulgent intus late magalia, quæq;
Stramina tetra modo horrebant, nunc aurea cernas.
Exurgo. aspicio iuxta præsepia nudum
Infantem radiis illustrem, ac luce coruscum,
Quem virgo tenerum in duris modo pauper auenis
Ediderat nullo nixu, nullo ægra dolore.
Astabant taciti bos hinc, hinc tardus asellus,
Pabulaq; obliti pariter capita alta tenebant.
Ipsa etiam radiis fulgebat mater vtroq;
Poplite subsidens, oculos demissa nitentis,
Ab nudum lachrymis paruum spectabat obortis,
Tendebatq; manus suffuso lumine iunctas.
Astrorum qualis facies rorantibus vmbris
Post imbrem, siccis Boreas vbi frigidus alis
Ingruit, ad cœlum populans caua nubila differt,
Talis virgineo species accesserat ori.
Quid facerem? partem subiecti ambobus amictus
Ipse mei, atq; olidæ substraui terga bidentis
Pro picturatis cunis, pro murice, & auro,
Cætera pauperies, noxq; intempesta vetabant.
Nec dum clara dies merso diluxerat orbi,
Iam conferto aderant pastores agmine, & antri
Floribus, ac variis auxerunt limina sertis
Rustica multifori fundentes sibila canna.

Vt stabula ingressi, ad præsepia lumina vertunt
Summissi terramq; petunt, & numen adorant.
Mirabar mecum tacitus, fama vnde per agros
Hæc subito exisset. deq; ipsis quærere cœpi.
Vnus quærentem sic est affarier orsus.
Pastores sumus. in vicinis saltibus omnes
Pascimus. insomnem vt nobis mos ducere noctis
Haud partem exiguam, atq; gregem seruare coactum
Nocte ferè media vigilantibus astitit ingens
Lux cunctis supra caput, attonitisq; pauore
Ingenti talis vox est audita per auras.
Ne trepidate, viri vobis noua gaudia porto.
Ille piis toties promissus vatibus olim
Finibus his hodie natus deus. eximet ille
E tenebris hominum genus, atq; in pristina reddet.
Illum vicina fas vobis cernere in vrbe
Effultum stipula, atq; humile ad præsepe iacentem.
His moniti vicinam oculos torquemus ad vrbem.
Ecce autem volucer pictis exercitus alis
Cœlestes supra pueri toto æthere visi
Nubibus impositi liquidas equitare per oras,
Et mirum in morem celeri proludere cœtu.
Atq; vbi ter cœlum ternis toto agmine versi
Lustrauere choris, ter lustrauere choreis,
Concentu petiere polum. longe ardua Olympi
Responsant. lætis dissultat plausibus æther.
Talia narrabant, nec sese explere corusci
Infantis facie poterant, fixiq; manebant
Hærentes oculis, herentes pectore toto.
Fulgebat puer ore, oculis, ac corpore ab omni
Diuino longe circum loca lumine complens.

Qualis puniceo se pandens ore rosarum
Cum primum dias flos visit luminis oras,
Aut vbi sole nouo roseis orientis in oris
Enituit verni species patefacta diei.
Nos vero interea quanquam indubitabile numen
Nouimus, atq; deum nec opis, nec lactis egentem,
Paruum alimus tamen, vt mortali semine cretum
Hubera siccantem matris, tenerumq; fouemus,
Inualidumq; artus mortalem quippe creatus
Mortali matris traxit de corpore partem.
Atq; ideo, vt veterum mos est antiquus auorum,
Imprimimus generis signum, samiaq; putamus
Egxiguam testa pellem genitalia circum,
Addimus & nomen, memoresq; vocamus IESVM,
Vt quōdam admonuit puer actus ab æthere præpes.
Idem etiam quod sit regum de stirpe sacerdos,
Gentibus est graio dictus de nomine CHRISTVS.
Quin etiam, quamuis nulla intemerata remansit
Concubitu mater tamen intra tecta morata est,
Vsq; quater denos dum Solis cerneret ortus.
Tum demum sacrum Solymorum aduenimus vrbē
Cum puero, quo se lustraret regia virgo,
Torquatasq; aræ attulimus de more columbas.
Stabat sacra ferens altaria ad ipsa sacerdos
Succinctus lino albenti, capitisq; bicorni
Tegmine peruigilem adseruans penetralibus ignem.
Hunc circum ante aram natorum intonsa corona
Fundebant pateris vituli, vt tunc forte, cruorem,
Quem pater vt sontis populi commissa piaret,
Mactarat superum regi, veniamq; precatus
Suppliciter solitos aris adolebat honores.

Circunfusi aderant primores gentis, & omnes
Tempora tangebant dextris vittata iuuencā.
Iamq; leui fusum delibans ille cruorem
Terq;, quaterq; sacram digito irrorauerat aram,
Araeq; impositam flammā, & septē ordine lychnos,
Linteaq; ampla, quibus sacrorum arcana teguntur.
Et iam finis erat sacris, fessusq; sacerdos
Cum gnatis dapibus sese accingebat opimis.
Tunc humili gressu virgo procedit ad aram
Infantem laeua gestans, dextraq; volucres.
Quid memorem, quae signa polo pater edidit alto
Testatus veram sobolem? quantum ipse sacerdos
Horruerit pueri aspectu? quam mira repente
Ignibus insolitis lux circunfulserit aram?
Ter thura accensos venerans coniecit in ignes,
Ter subiecta tholo subito ingens flamma reluxit.
Ille tamen collo patrio de more volucres
Immolat intorto, atq; effundens rite cruorem,
Porricit & plumas, & aperti gutturis exta
Solis ab occasu nitidos conuersus ad ortus,
Diffringitq; alas. tum sacros suggerit ignes
Visceribus. grato vapor it super aethera fumo,
Araq; panchaeos flagrans exhalat odores.
Ecce hominum subito turbantur pectora casu.
Nomen cui Simeon referens erat obsitus annis,
Quo nemo tota vrbe fuit seruantior aequi.
Huic, vt erat longe venturi praescius, olim
Aetheriae vis omnipotens promiserat aurae
Visurum sese ante deum, autoremq; salutis
Expectatum orbi, quam lucis linqueret auras.
Iamq; erat hunc vitae pertaesum, aegerq; senectae

Optabat duros læto finire labores.
Sed spes illa animo cupido usq; infixa manebat.
Ergo vbi adesse deum præsensit numine plenus,
Qualis vbi gressum per agros comitatus herilem
Forte canis leporem vi longe sensit odora,
Continuo intenditq; aures, atq; aera captat
Naribus, & cœptum rumpens iter auius errat,
Atq; oculis incerta feræ vestigia lustrans
Nunc hos, nunc illos cursus fert, atq; recursus
Incertus longe latratibus arua resultant.
Talis erat senis in templo exultantis imago.
Tum puerum tremulis correptū amplectitur vlnis,
Atq; arcte premit hinc lachrymis ita fatur obortis.
Macte infans virtute, dei indubitata propago,
Mundi opifer, qui nostra venis, veterumq; parentum
Sponte admissa tui largo lauere amne cruoris,
Et liquidas aperire vias ad sydera cœli,
Exoptatus ades, nec me tua maxima fallunt
Summe pater promissa mori me deniq; fas est.
Nunc o me nunc ad requiem, finemq; laborum
Corporis exutum vinclis dimittis, vt olim
Pollicitus, iam viderunt mea lumina, quem tu
Auxilium mundo misisti, vt gentibus esset
In tenebris lux, Isacidos noua gloria prolis.
His dictis, matrem versus mox fatur ad ipsam.
O cui te forma assimulem? cui laudibus æquem?
Quas ue tibi referam grates, quæ sola salutem
Felici peperisti vtero mortalibus ægris?
Quanquam etiam exitio multis hunc affore partum,
Et tempus fore prædico, illætabile tempus,
Cum tibi cor gelidum gladius penetrabit acutus

Ah miseræ, & magno virgo dotabere luctu,
Mutataq; fluet Iordanis decolor vnda.
Tum serus, segnisq; dies nascetur, & ægre
Lutea vix terris ostendet pallidus ora,
Atq; graui tellus optabit mole relinqui
Ipsa sua, & rupto per inania fœdere labi.
Hæc vbi, confestim veluti cedentia somno
Lumina demisit, placidaq; ibi morte quieuit.
Obstupuere alii, sed nos, quis cætera nota,
Terremur magis, inq; vicem disquirimus ambo
Solliciti quos nam matri denuntiet enses,
Aut quibus exitio tantum puer ipse futurus.
Haud longum fuit in medio dehinc tempus. vtrunq;
Exitus edocuit, dubiosq; ambage resoluit,
Ni nobis maiora etiam nunc vulnera restant,
Atq; alia ex aliis semper grauiora parentur.
Illis extremo quippe ex oriente diebus
Tres adeo magni reges ditione profecti
Huc sese intulerant puero dona ampla ferentes
Aurumq;, & thuris glebas, stactæq; liquorem.
His vis astrorum, ac ratio voluentis Olympi
Monstrarat regem nostris in finibus ortum.
Quoi cœli, terræq; parerent debita sceptra.
Sancti igitur partus studio huc venere videndi.
Stella facem ducens venientibus vsq; coruscam
Dux erat, atq; viam signabat lumine largo,
Ceu quondam patribus deserta per auia nostris
In patriam tandem Pharia redeuntibus ora
Præcurrens monstrabat iter nocte ignea lampas
Desuper, & mirum spargebat lucida lumen.
Iamq; vrbem ingressi sedes adiere tyranni

Herodis, causamq; viæ docuere, rati olli
Hanc sobolem, quod erat rex his in finibus, ortam.
Obstupuit simul, atq; animo perterritus ille est.
Nec mora, per metuens sibi ne succederet hæres
Quæsitus puer in regnis externus auitis,
Indigenas vates iubet intra mœnia cogi
Regia, scitariq; omnes tempusq;, locumq;
Nascentis pueri, patriamq;, domumq; requirit.
Illi autem Bethlen veterum monumenta minari
Cuncta docent, dux vnde ortus se tolleret olim
Fama ingens, claris ingens super æthera factis.
Tum magis, atq; magis curarum fluctuat æstu,
Sollicitamq; gerit cassa formidine mentem.
Tandem his affatus reges dimittit Heoos.
Quæ vos causa viri nostris nunc applicat oris,
Hæc eadem lunge spe nos suspendit auentes
Cernere promissos pueri tot vatibus ortus.
Haud procul hinc saxo Bethle fundata vetusto
Vrbs colitur nostris. natum illuc quærite regem.
Mox iubeo, inuentum nobis qui nuntiet, inde
Mittite, nostro etiam puer accumuletur honore.
Sic ait, & falso simulat noua gaudia vultu.
Verum longe aliud male amico pectore agebat.
Demens, qui cœli regem, cui, sydera parent,
Crederet in terris mortalia regna morari.
Ergo iter instaurant conspecto sydere læti.
Iamq; propinquabant magna stipante caterua,
Cum subito supra tectum ingens substitit astrum
Irradians, largoq; mapalia lumine complens.
Quales cum belli motus, aut funera regum
Portendunt, crinem irato sparsere minacem

Aethere, ni diri rubeant lugubre Cometæ.
Tris adeo angusti subter fastigia tecti
Pauper ego excepi reges in rebus egenis.
Vidi illos auro illustres, ostroq́; decoros
Ante pedes pueri sese demittere pronos
Suppliciter, genibusq́; piæ procumbere matris.
Dum sua quisq; facit sortiti ex ordine dona.
Barbarici ante fores expectabant comitatus
Interea, tyrioq́; instratus murice terga
Stans sonipes teres exercebat dentibus aurum.
His dehinc perfectis abeunt, lætiq; sequuntur,
Quod longo irradians aperitur tramite sidus.
Sed non inde via moniti referuntur eadem
Regia linquentes a læua mœnia longe,
Rursus Idumæi sedem ne regis adirent.
Ille autem, vt sese delusum deniq; sensit,
Accensus furiis suspectam misit ad vrbem
Mille viros ferro instructos, qui mœnia furto
Per noctem ingressi teneros, quicunq; reperti,
Infantes matrum iugularent hubere raptos,
Quo numero in tanto caderet quoq; regius hæres:
Ipse sed in somnis visus sum voce moneri
Præcipitem celerare fugam, loca linquere nota.
Surge, age rumpe moras puerũ tecũ arripe, matrẽq;
Et septengemini cursu pete flumina Nili,
Hinc terram cole, quæ procul his haud dissidet oris,
Nec refer inde pedem, nisi te prius ipse vocaro,
Rex etenim letum infanti molitur acerbum.
Consurgo, & plenus monitis matri omnia pando.
Vidisses visu exanguem, exanimemq́; puellam
Huc illuc trepidare fuga, & vix fidere nocti.

Iam tum illi pectus gladius traiecit acutus
Ah miseræ; ingenti labefactaq; corda dolore.
Cedimus, & taciti malefidam linquimus vrbem
Per noctem, ac propero petimus nemora auia gressu.
Et iam palmosæ saltus, atq; ardua Idumes
Prætervectus eram, veteris iam mœnia Elissæ,
Quaq; Asiam libycis disiungit finibus omnem
Mapsa ferax oleæ. ingredior pluuiæ inscia regna
Regna Phari, quibus est cœli vis cognita primum,
Astraq;, lunaiq; globus, Solisq; meatus.
Ignotos passim montis, ignota saluto
Flumina, turrigerasq; legens prætervehor vrbes.
Iamq; papyriferi ripis Anthedonis ibam.
Auræ omnes terrent pauidos, capitiq; timentes
Tam caro. at puero blandiri murmure syluæ
Lauricomæ, & ramis capita accuruare reflexis,
Aurarumq; leues amnæ indulgere susurro.
Ipsæ etiam nobis cautes, ipsiq; videntur
Verticibus leuiter motis alludere montes,
Signaq; lætitiæ dare stagna loquacia circum.
Audires blandum fessas erroribus vndas
Perstrepere, & molli lapsu per saxa sonare
Humida saxa super nitido viridantia musco.
Præcipue ripis volucres, & fluminis alueo
Assuetæ liquidis mulcebant vocibus auras,
Et iactu alarum resonabant corpora plausa.
Sese etiã omnifero gremio venientibus offert
Læta dei aspectu tellus. flant gramina odorem
Cuncta suum, et mollem prætexit amaracus vmbrã.
Nec vero incertæ latebrosus origine Nilus
Non manifesta dedit salienti flumine signa

Aduentante deo, lætis se sustulit vndis
Stagna arcana ciens, fundoq; apparuit imo.
Ad biuias nobis fauces, flexusq; viarum
Increpitans clypeo, fulgentiq; ense per auras.
Ocyus vsq; aderat cœlo pulcherrimus ales,
Et monstrabat iter sibi per diuortia nota,
Ne recta regione viæ deprenderet hostis.
Cœruleis huic terga notis suffusa rubebant,
Multum illi assimilis, qui me connubia quondam
Soluentem increpuit, tenebrasq; a mente fugauit.
Supra nos alii pendentes aere pennis
Ibant, & noctis resupini infantis ab ore
Humorem arcebant lentum. plumaq; tegebant.
Iamq; ego perplexum per iter prope fida tenebam
Arua legens sistris bacchata sonantibus, & iam
Tutus erat longe nostris à finibus infans,
Attamen Aegypti penetro interiora, nec vlla
Fida satis tellus mihi visa, aut regis iniqui
Sat sceptris diuisa. animo timeo omnia tuta.
Nec placet Hermopolis, nec centum peruia portis
Visa satis Thebe tanto procul esse periclo.
Nos igitur regum turritis clara sepulchris
Accepit Memphis. hac demum sede quieui
Paupere sub tecto veteris securus amici.
Iam vero Pelusiacas vulgata per oras
Fama Palæstinum subito ferit vndiq; regem
Florentem teneris orbasse nepotibus vrbem,
Quos frustra insontes passim ferro impius hausit
Dulcia linquentes vagitu lumina vitæ.
Palluit, applicuitq; sinu perterrita mater
Infantem, atq; animum sceleris perstrinxit imago.

Quos ibi tum gentis fletus, quali ve per vrbem
Funestam credis matres errasse vlulatu?
Sanguine diluta est tellus, caua tecta nararunt.
Non si forte olim incautis pastoribus orta
Ingruerit subito tempestas omnibus aruis,
Omnibus & syluis, tot fusi grandine dira
Spectentur per humum afflictis cum matribus igni
Corpora quot passim puerorum abiecta iacebant
Per fora, perq; vias vrbis. sic deniq; multis
Exitio fuit, vt vates prædixerat, infans.
Nunc etiam lugent orbæ sua pignora matres.
Non tamen ille diu scelere est lætatus ab illo.
Nam membra immundo correptus tabida morbo
Illaudatam animam paruo post tempore fudit.
Ipse iterum in somnis diuina voce coactus
Linquere monstriferi septenflua flumina Nili,
In patriam redeo, atq; memor vestigia retro
Obseruata legens pignus cum matre reduco.
Forsitan & puero fuerit quæ cura requiris,
Quæ mens, an virtus illi maturior æuo,
Ecquid non puerile annis puerilibus ausus.
Si tibi nunc, quæcunque olim admiranda notaui,
Primæuo dum flore virens adolesceret ætas,
Enumerare vacet, me vox prius ipsa relinquat
Defessum, atq; diem clauso nox condat Olympo.
Nam quoties dictis tener haud mortalibus ambos
Terruit? aut quoties sanctos expauimus ignes,
Flammarumq; globos, & terrificos fulgores,
Sæpe quibus visus puer est ardere nitentem
Cæsariem, cœli dum splendet luce corusca?
Nec referam quoties genitorem audiuimus illum

Affari solum, arcanasq; expromere voces.
Alma parens tenues arguto pectine telas
Percurrens sæpe humana sub imagine cœtus
Cœlituum tectum intrantes exterrita vidit
Blandiri puero, & pictis colludere plumis,
Aut violis tegere, & nimbo vestire rosarum.
Nos tamen interea custodes ille vereri
Summissus, caræ & mandata facessere matris,
Nostraq;, & implebat veri genitoris amorem,
Dum membris habilis vigor, & vis firma veniret.
Et iam bis senos crescens exegerat annos,
Nec dum se populis signo detexerat vllo.
Tum primum cœpit Iudæa per oppida vulgo.
Illius apparere, palamq; est prodita virtus.
Forte dies aderat genti solennis, & vrbi
Huic magnæ sacer ante alias, quo regia mecum
Venerat & virgo, atq; sequens sese aureus illi
Implicuit dextræ puer. & iam rite litatis
Ipse domum sacris magna cum matre redibam.
Iamq; labore viæ fessis lux prima peracta,
Et piceam clauso nox cœlo inuoluerat vmbram.
Defuit hic puer, & genitricem. meq; fefellit.
Tum consanguineos frustra, & scitatus amicos
Terq;, quaterq; viam repetens clamore repleui.
Flebat se incusans vnam pulcherrima mater
Flauentem fusa crinem per eburnea colla.
Ora decent lachrymæ, disiecti colla capilli,
Qualis virginea cum mollis amaracus vrna
Et pluuiam, & ventos pariter perpessa procaces
Demisit turbata comas, iterumq; resurgens
Extulit os cœlo, ac priscum meditatur honorem.

Dumq;

Dumq; viam relego, inuitum comes ægra sequuta est.
Tris adeo incertos soles errauimus vrbe
Ne quicquam. quarta est vix demum luce repertus.
Nanq; mihi, & miseræ cum spes sublata parenti
Cuncta foret penitus, in mentem venit vtriq;
Templa iterum petere, atq; preces effundere ad arã.
Vix ingressus eram limen, cum protinus ambo
Ecce sacerdotum in medio conspeximus illum
(Prima rudimenta, & virtutis signa futuræ)
Alta recen nem vatum monimenta, patrumq;
Primores vltro scitantem obscura, docentemq;
Illum omnes admirari haud vulgata canentem
Supra aciem, captumq; hominis, mentemq; vigentẽ,
Humana non vi edoctum, non arte magistra,
Maturumq; animi nimium puerilibus annis.
Nec minus insigni cunctis spectantibus ore
Gratus erat. neq; enim poterant se explere tuendo
Flagrantesq; dei vultus, blandosq; serena
Luce oculos magis, aut propexum verticis aurum,
Et florem grati, qui vix inceperat, æui.
Nam quocunq; caput circum torsisset honestum,
Luce recens orta, vel sydere pulchrior aureo,
Læta serenato ridebant omnia mundo,
Et toto dulcem iactabat corpore amorem.
Inculti qualis nitet inter gramina campi,
Purpureus se cum primum foliis narcissus
Exeruit, ruptoq; caput detexit amictu,
Aut qualis viridi species micat alma smaragdi,
Cum tenui argento, tenui ue includitur auro.
Prima mali fuit hinc nobis scintilla, puerq;
Ex illo formidata primoribus vrbis

Virtute inuisus fuit, & corda aspera mouit,
Atq; hoc deinde ingens succensa est fomite flamma.
Inq; dies gliscens furor, atq; insania creuit,
Omnia quæ porro ipse videns, metuensq; futuri
Orabam impauidum, ne vitæ prodigus hosti
Obiiceret, ne se perdendum proderet vltro.
Verum luce prius lateant in montibus arces,
Aut nocte in summis cæletur turribus ignis,
Obruta quam longum iaceat sine nomine virtus.
Non tamen ille odiis magis vssit pectora acerbis,
Quam cum terdenis iam vir voluentibus annis
Fontis aquam latices Bacchi conuertit in atros.
Forte canam mecum Galilææ aduenerat vrbem,
Mater & ipsa aderat, veteri dum accitus amico
Obsequor, intactam genero qui iungere natam
Conuentu procerum magno de more parabat.
Iamq; omnes circum positis discumbere mensis,
Atq; alacres epulari, & vina reposcere læti.
Necdum finis erat dapibus, cum murmur vbiq;
Exoritur, totasq; auditur triste per ædes,
Lætitiæ causam exhaustis liquentia vina
Defecisse cadis, turbariq; omnia visa.
Tum res alma parens tenues miserata puellæ
Innuit, & gnatum summissa voce precata est,
Ferret opem, vidi hic iuuenem primum ore moueri
Turbatum, caræ precibus tamen inde parentis
Annuit, & fesso rerum succurrit amico.
Sex, vt erant ibi tot numero, carchesia lymphis
Impleri iubet actutum, mensisq; reponi,
Quæ simul aspexit propius deus, omnibus ecce
Mutatus subito nigrescere cernitur humor,

Vinaq; pro pura mirantes hausimus vnda.
Audisti dux & genus, & cunabula nati,
Primitiasq; dei. ne cætera deinde requiras,
Hanc omnem erexit factis florentibus oram.
Quæ si audire tamen tibi nunc fert corde voluptas,
Is longe memoret melior (simul ore sedentem
Signat Ioannem) vidit nanq; omnia præsens,
Errabunda ducis semper vestigia seruans,
Dum mihi cura domi seruandæ virginis hæret.
Dixit, & hic facto defessus fine quieuit.
Immo ait. istius causas ab origine partus
Exequere, aut quæ rellizio, si vera per oram
Percepi, Iudæa deum non amplius vnum
Aeternum colit, haud mortali semine cretum,
Indigetesq; suis diuos altaribus arcet.
Inde tibi noti recolens ex ordine Diui
Cætera mira refer. nanq; hunc in corpore vires
Deficiunt, teq; auxilio iubet ipse subire.
Pontius hæc. cuncti intenti simul ora tenebant.

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER IIII.

Hic iuuenis, facie quo tum non gratior alter,
Puperibusq; annis erat ingrediente iuuenta,
Multa prius veniam præfatus, multa recusans
Verba diu premit, inde animo mortalia linquens
Paulatim, oblitusq; hominem penetralia diuum
Mente subit cœlum peragrans, fruiturq; beato
Cœlituum aspectu, omnipotentiq; ætheris aura,
Admissus superam depasci lumine lucem,

Inq; deo tota defixus mente moratur.
Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Alituum regina, vagas spatiata per auras
Dat plausum gyro, atq; in nubila conditur alis.
Aetheria iamq; illa plaga leuis instat, & acrem
Intendens aciem crinitu lumina Solis
Suspicit, obtutuq; oculos fixa hæret acuto
Illum adeo tacitum interea mirantur, in vnum
Versi omnes velut exanimum, somnoq; grauatum,
Et crebri excutiunt. demum sibi redditus ipse
Cum gemitu ex imo sic fari pectore cœpit.
Principio pater omnipotens rerum sator, & fons,
Ingens, immensus, solus regnabat vbiq;.
Nondum sydereos mundi procuderat orbes.
Nōdum mundus erat, nec dum ibant tempora ĩ orbē,
Nullaq; cœruleo radiabant lumina cœlo.
Quidquid erat, deus illud erat, quodcunq;, vbicunq;
Complexus circum penitus sese omnis in vno.
Filius huic tantum, quem non effuderat vlla
Vel dea, vel solito mortalis fœmina partu.
Ipse sed æterna genitor conceperat illum
Aeternum æternus (dictu mirabile) mente.
Haud olli terrem artus, moribunda ne membra,
Sed sine corpore erat, patris alta vt mente supremi
Conceptũ, arcanoq; latens in pectore VERBVM,
Quod nondum in volucres vox edita protulit auras
Omnipotens verbum, finisq;, & originis expers,
Quo mare, quo tellus, quo constat maximus æther.
Vtq; pater deus, atq; etiam deus vnica proles.
At geminos tu proinde deos fuge credere porro,
Numen idem simul ambobus, deus vnus vterq; est

Quin etiam, quo inter se ambo iunguntur, amorem
(Nanq; ab vtroq; venit conspirans mutuus ardor)
Omnipotens æq; numenq;, deumq; vocamus
Afflantem maria, ac terras, cœliq; profunda,
Afflatu quo cuncta vigent, quo cuncta mouentur,
Trisq; vnum esse deum, ter numen dicimus vnum.
Quò ve magis mirere, deus, quem cernimus ipsi
Factum hominē, atq; hominū mortali corpore cretū,
Non minus, ac prius, ætheria nunc regnat in aula
Cum genitore, pari simul omnia numine torquens.
Nempe locis nullis, spatiis non clauditur vllis,
Omnibus inq; locis idem omni tempore præsens
Suffigiens nostras acies, sensuq; remotus
Cuncta replet deus, ac molem se fundit in omnem.
Lux humiles veluti perfundens lumine terras
Solis ab orbe venit, suppostaq; circuit, arua,
Non tamen ætherio diuisa ab sole recedit
Illa vsquam, quamuis longinquas ambiat oras,
Nec sine Sole suo est lux, nec sine luce sua Sol.
Quid vero impulerit tantos adiisse labores,
Atq; hæc ferre deum, dum morti obnoxius errat.
Dicam equidem, & repetens altas ab origine causas
Expediam. cœlum, & cœli quos suspicis, orbes
Vix opifex rerum extuderat, terrasq; iacentis,
Cum simul aligeros populos, sanctosq; volucres
Ter ternas acies, celerem, & sine corpore gentem,
Qui cœli incolerent ipsos septemplicis orbes,
Condidit æterno genitor succensus amore,
Vt sua, qua fruitur solus, natusq; per æuum,
Communis foret, & multis concessa voluptas.
Continuo, fuerat quos æquum dicere laudes

Autoriq;, deoq; suo, ac persoluere grates,
Regnandi vesanus amor (quis ferret inultus?)
Haud partem exiguam inuasit, furiisq; subegit,
Vt cuperent summo sese præferre parenti
Immemores, animis victi, cæciq; furore.
Non tulit omnipotens sator, & meliora secutos
Armauit contra. nulla hinc mora, talia adortos
Indecores cœlo sedes detrusit in imas,
Noctis vbi horriferæ nigror, æternæq; tenebræ.
Primus natus homo hinc, terris quē maximus autor,
Et liquidis late dominum præfecerat vndis,
Quo mox pro superis excussis astra teneret,
Desertasq; domos ipse, & genus omne suorum,
Omnigenumq; vni subiecit secla animantum,
Squamigerum pecudes, & pennis picta volantum
Corpora, montiuagumq; simul genus omne ferarum.
Tantum floriferis dominum cum imponeret aruis
Arboris vnius fœtu illum parcere iussit.
At vetito captus mali infelicis amore
Coniugis hortatu, quam fraude illexerat anguis,
Immemor heu superi violauit fœdera regis.
Vix auido arreptum pomum fœdauerat ore,
Cum pater imbripotens iam fulua e nube tonare
Desuper auditus, seuasq; indicere pœnas
Iratus, quas ille olim, quas omnis ab illo
Progenies lueret lucis ventura sub auras.
Continuo ingenti cœlo sunt addita claustra.
Impia tum primum proles exorta repente,
Et subito tellus scelere est imbuta nefando.
Emersit fraus, emersit male suada libido.
Hinc durus generi humano labor additus: hinc fons

Cunctorum, & tristis patefacta est ianua leti,
Morbiq;, & dolor, atq; fames, & turpis egestas,
Cum genus humanum curis sine degere posset,
Plurimaq; in terris viuendo vincere secla.
Ex illo sine more homines, sine lege per agros
Degebant. tantum placabant sanguine fuso
Coelicolum regem, bonus vt gregibusq;, sibiq;
Afforet, atq; satis vim coeli auerteret aruis,
Indociles, rerum ignari, ac rationis inanes.
Isq; fere status annorum bis millibus orbi
Constiterat, iam iamq; magis pater optimus iras
Oblitus veteres paulum mitescere coepit.
Nondum homini tamen aetheriũ patefecit Olympũ,
Sed genus humanum fingens, acuensq; monendo
Et leges dedit, & ritus, moremq; sacrorum,
Instituitq; genus nostrum discriminis ergo
Lege iubens testa circum praecidere acuta
Exiguam, vnde viri sumus, omni in corpore partem.
Tum vatum impleuit venientis pectora veri,
Qui populis laetum canerent demum affore tẽpus,
Ianua aperta piis coeli cum sponte pateret.
Casti autem interea manes, animaeq; piorum
Sub terram vmbrosa expectabant valle sedentes.
Iam vatũ memores numerabant tempora & ambas
Tendebant paribus votis ad sydera palmas
Coelestum regem orantes, desisteret ira,
Parceret vnius genus omne extinguere noxa.
Parce pater, parce omnipotens, vox omnibus vna,
Nos promisso olim, longe disiungimur vnde
Luminis expertes blandi, memor assere coelo.
Haud nos eduxti nequicquam lucis ad auras.

Siqua tamen veteris superant vestigia culpæ,
Dilue rore tuo facilis, fontesq; reclude
Diuinos. o quis superum cœlestia tandem
Flumina, cœlestes nobis bonus irriget imbres.
Vos o flammiferi labentes ætheris orbes
Irrorate. vagæ nobis succurrite nubes.
Optatam pluuiam, felicem effundite rorem.
Tuq; adeo, quem iam expectant tot secula votis
Promissum, inferni cui murant mœnia mundi.
Summi vera patris soboles, cœli aureus imber
Rumpe moras age, syderos rumpe ocius orbes,
Aetheris huc fractis vi multa allabere portis.
Talibus orabant omnes, eademq; canebant,
Quos pater omnipotens superum sarcire ruinas
Iam meditans cœli penitus miseratus ab arce est.
Cum vero ætherias nutu recludere portas
Posset, & alitibus potius de ciuibus vnum
Mittere, qui regnis manes diuelleret atris
In superum referens sedes, stellantia templa,
Ipse sui vt memores magis, ac maioribus arctos
Vinciret meritis homines, qui cuncta piaret,
Factum hominē e summo natū ipsum misit Olympo
Ne tamen ignaris mortalibus appareret,
Ignotusq;, nouusq;, suis ne ue ilicet illum
Finibus arcerent pulsum, quod se ipse deimet
Progeniem leges contra memoraret auitas,
Præmisit vatum egregium his in finibus ortum
Nomine Ioannem. Helisabe quem numine plenum
Zacchariæ extrema parit infœcunda senecta,
Gentibus ipse deum vt natum præmuntius ore
Proderet, atq; suas spes fesso ostenderet orbi.

Ille hominum primis vitans vestigia ab annis
Horridus in solis agitauit montibus æuum
Montibus, & syluis, & littoribus desertis.
Speluncæ tectum horrentes, victum aspera mullo
Arbuta terra dabat cultu, aut sudantia truncis
Mella cauis. liquidi præbebant pocula fontes.
Vestis erat pellis hirsutis horrida villis.
Tantum læsificas gaudebat spargere voces
Affatus nemora, & montis, ac littora ponti.
Tanta sed haud latuit virtus tamen. ilicet ingens
Fama viri circunfusas penetrauit ad vrbes.
Iamq; illum cœlo demissum credere gentes,
Qui, tot veridicæ vt quondam cecinere Sibyllæ,
Humanum genus horrificis educeret vmbris.
Et iam concursu populi illum accedere magno
Scitatum, quis nam, vnde domo, quid ferret, an ipse
Afforet è cœlo, miseris qui gentibus olim
Auxilio venturus, eum bis, terq; rogabant.
Ille sed vmbrosis reperebat talia ab antris.
Gaudete o tenebris iandudum, ac nubibus atris
Obductæ gentes. lux ecce optata propinquat.
Ne vero, ne me ignari vos credite lucem
Promissam (immeritos neq; enim finamur honores)
Tantum ego, ceu Solem nascentem lucifer ante
Exoritur, nitidoq; diem demun-tat astro,
Prædico actutum vobis iubar affore vestrum.
Iam iam aderit deus, ecce deus mortalibus oris
Ceu mortalis adest. venienti occurrite, læti,
Fronde vias festa decorate, tapetibus agros,
Et numen digno venerati agnoscite honore,
Discite iustitiam in terra, atq; assuescite recto,

Et duce me scelus infectum latice amne liquenti.
Ipse autem aetheria diuinitus eluet aura
Omne malum, ac veteris penitus contagia culpae,
Seclaq; mutato succedent aurea mundo.
Talibus auditis, cunctis ex vrbibus ibant
Finitimi, qua Iordanis fluit agmine dulci.
Orantes pacem, atq; vltro commissa fatentes,
Quos vates puro mulos lustrabat in amne
Rite cauis capiti inuergens sacra flumina palmis.
Ecce autem deus ipse etiam, ceu caetera turba,
Lustrandi sese studio clam tendit ad amnem
Nil vt inexpertum moribundo in corpore linquat
Mortali quod fas homini, & subiisse necesse est,
Ne pigeat seros imitari facta nepotes.
Abstinuit primum vates, tactusq; refugit,
Agnoscensq; deum palmas vtrasq; tetendit
Supplex, accurrunsq; vadis mirantibus ipsis.
Paruit inde tamen iussus, diuinaq; membra
Horrescensq;, tremensq; liquenti perluit amne.
Protinus aurifluo Iordanis gurgite fulsit,
Et superum vasto intonuit domus alta fragore.
Insuper, & coeli claro delapsa columba est
Vertice per purum candenti argentea pluma
Terga, sed auratis circum, & rutilantibus alis.
Iamq; viam late signans super astitit ambos,
Coelestiq; aura pendens afflauit vtrunq;.
Vox simul & magni rubra genitoris ab aethra
Audita est nati dulcem testantis amorem.
Interea aligeri iuuenes gens incola coeli
Missi aderant liquido pendentes aere circum,
Carbaseosq; sinus, mantiliaq; alba ferebant,

Iussa ministeria, vt nati, membra humida herilis,
Romanæq; sacro siccarent flumine crinem.
His actis deus euasit, fluuiumq; reliquit,
Quem vates longo ripam ordine circunfusis
Ostendit, taliq; abeuntem est voce secutus.
En, ego quem terris toties iam iam affore quondam
Pollicitus, deus, ecce deus, qui crimina nostra
Thuricremas agnus veluti mactatus ad aras
Morte luet, superoq; volens cadet hostia patri.
Hunc optate ducem, hunc vobis optate magistrum.
Ex illo vates nemora, & loca sola relinquens
Vrbes per medias ibat populisq; canebat
Aduenisse deum, promissum numen adesse.
Credita res paucis, donec se ostendere coram
Supra hominem cœpit deus ipse ingentibus orsis.
Nam primum numero ex omni delegit amicos
Bis senos, quis cum curas, durumq; laborem
Partiri, & casus posset deducere in omnes.
Ante quidem solus terdenos egerat annos.
Sed ne forte putes multis e millibus illi
Nos ideo placuisse, dolis quod, & arte magistra
Spectatos longe ante alios deprenderit omnes,
Aut opibus, claraq; domus a stirpe potentes,
Omnibus obscurum genus, & sine luce penates,
Atq; humilis fortuna, nec astu prædita vita.
Quinq; adeo sumus exigua Bessaide creti.
Nobis ars erat insidias piscosa secundum
Flumina squamigerum generi hamo tendere adunco,
Atq; innare salum, fœcundaq; piscibus arua.
Tunc etiam, cum nos ad se primum ille vocauit,
Humida littorea sarcibam retia arena.

Ipse Iacobus adhuc salientes littore pisces
Seruabat frater. nec tum procul inde secabant
Andreas, paruaq; Petrus vada salsa carina
Isdem acti fratres studiis, eadem æquora circum.
Tum mihi coniunctus patriaq;, domoq; Philippus
Accitus pisces & retia torta reliquit.
Addunt se socios Thomas, Thaddæus, eademq;
Arte Simon, Cana quem genuit Galileia amicum
Fluminibus patriis, munsq; natantibus hostem.
Nanq; Iacobus ei cognato sanguine fretus
Alphæo natus patre se subiunxerat ante.
Vt genus indecores pene omnes, sic quoq; nostra
Nomina dura vides, insueta, atq; aspera dictu.
Haud facies sola est impexis horrida barbis.
Tres alii neq; enim longe meliore secuti
Fortuna addiderant sese, Matthæus, & æuo
Iam grauis, effœtisq; Petri iam proximus annis
Bartholomæus, & ipse mali fabricator Iudas.
Vix memorem, quæcunq; oculis, quæcunq; sub illo
Auribus his hausi repetens miracula rerum
Tempore tam paruo (vix terna hyberna peracta,
Ex quo illi socii dignatus nomine iungor)
Nec me tam vastum nunc currere oporteat æquor.
Pauca sed e multis, & ea haud mihi mollia fatu
Ingrediar tamen, & breuiter tua iussa capessens
Expediam. mitto, modo quæ monimenta reliquit
Finitimas (tibi nota reor) non parua per vrbes.
Nanq; omnem egregiis factis insignit oram.
Quis nescit nuper reuocatum ad munera vitæ
Palmiferæ regem Bethanes, lumine quarto
Quem vidit Sol extinctum, impositumq; sepulchro,

Vt sileam innumeros, quibus ipse in limine leti
Affuit, & duræ de mortis fauce reuulsit?
Nam prius enumerem, quot põto aquilonibus vndæ
Spumescant vasto, quot inundent littora arenis,
Quàm quot opem morbos varios in corpore passis
Supplicibus tulit, & validos, lætosq; remisit.
Multi capti oculis, clausis multi auribus orti,
Ne possent vllas audire, aut edere voces
Claudi alii imparibus vix ægræ passibus ibant.
His rigor ex longo inmotos sopiuerat artus.
Illis semeso serpentia corpore hiabant
Hulcera, & illuuies membris immunda fluebat.
Nec deerant, tumefacta quibus præcordia, & aluus
Insyncera sitim miseris adduxerat acrem,
Nullæ artes poterant, quam nulla extinguere aquæ vis
Tum quibus assiduis concussa tremoribus vsq;
Nutabant, tremuloq; labábant corpore membra,
Ignea quos febris, aut corrupti corporis humor,
Et quos præterea vis cæci incognita morbi
Versabat lecto totos distracta per artus.
Quos ve animis captos agitãs male habebat Erynnis
Omnibus aspectu sola, tactu ve ferebat
Diuus opem. subito linquebant corpora morbi,
Et stratis ipsi surgebant protinus ægri.
Atq; ideo quacunq; viam obseruatus agebat,
Semper eum opperiens turba ingens strata iacebat
Per fora, perq; vias, sanctiq; ad limina templi.
Nondũ aliquem tamen infernis reuocauerat vmbris
Morte obita, cum Sidonia remearet ab ora,
Et Naim ingressus sociis comitantibus altam est.
Ecce autem ingentem longo procedere pompam

Ordine flammarum aspicimus, mœstamq; per vrbē
Audimus luctum; causam tum deniq; luctus
Cernimus egregii iuuenis miserabile corpus
Impositum molli pheretro, quem mersit acerba
Morte dies, dulci cum vix pubesceret æuo,
Atq; omnem vultu florenti dempsit honorem.
Qualis, quem pede pressit agro bos signa relinquens,
Paulatim lassa languet ceruice Hyacinthus,
Aut rosa, quam molli decerpens pollice virgo
Vepribus in densis lapsam sub sole reliquit.
Vrbe furens tota genitrix miseranda capillos
Scissa, genasq; ambas manibus fœdata cruentis
Ibat: eam circum pariter per densa viarum
Pulsabant sæuis matres plangoribus astra.
Ipsi orbam ciues miserantur, et vnica proles
Ille relictus erat vidui solatia lecti.
Vt deus exanimis iuuenili in corpore vidit
Pallorem, & molli pictas lanugine malas
Parcere lamentis iubet, & considere pompam,
Admotusq; manu mulcens immobile corpus
Rursum animam gelidis membris innexuit. ecce
Erigitur puer, & (cunctis mirabile visum)
Prosiluit raptim in medios, vacuumq; pheretrum
Liquit, & amplexans solatus voce parentem est.
Nec vero multis etiam post mensibus idem
Egregiam amissa donauit luce puellam,
Cui calor, & toto de pectore fugerat omnis
Halitus aerias penitus dilapsus in auras.
Virginis ipse pater factum testatur Iarus
Largus opum, pollens lingua, & popularibus auris.
Quid repetam, purum vino cum è fonte liquorem

In vinum conuertit, opes miseratus amici?
Forte olim aerei spectans de vertice montis,
Cum Sol emenso depressior iret Olympo,
Ingentem vidit numerum effluxisse sequentum
Matres, atq; viros, quos per deserta locorum
Duxerat oblitosq; sui, oblitosq; suorum.
Substitit hic miseratus eos iam tertia nanq;
Muneris expertes Cereris lux acta videbat.
Hic neq; erant fruges, vicina nec oppida, possent
Vnde dapes petere argento, victumq; parare.
Arboreos nec dum fœtus decoxerat æstas.
Vix tandem inuentus puer est ex agmine tanto,
Quinq;, viæ auxilium, qui secum liba ferebat,
Atq; duos dederat, quos huc pia mater eunti
Inclusos myrto, & bene olenti gramine pisces.
Sed quid enim hæc adeo tam multis millibus autem?
Et iam diffisi socii mussare querentes,
Quos bonus affatu Christus solatus amico
In cœtum vocat, ac paucis ita deinde profatur.
Nemo hodie numero è tanto non lætus abibit.
Hinc supplex tali genitorem voce precatur.
Summe parens, ope cuius alit terra omnia, quiq;
Et Sole, & liquidis fœcundas imbribus agros,
Si quondam Isacidum generi per inhospita eunti
Diuinas epulas cœlo es largitus ab alto,
Semine si nullo constant, quæcunq; creasti,
Et nihil omnino fuerant cœlum, æquora, tellus,
Adsis, obsecro namq; famem tot millibus arce.
Hæc tantum. dehinc gramineo discumbere campo
Imperat effusos cœtus, dapibusq; parari.
Inde in frusta secat læto cerealia vultu

Liba minutatim, & populos partitur in omnis.
(Millia quinq; hominum campis saturanda sedebāt)
Ecce (incredibile auditu, mirabile visu):
Omnibus in manibus visæ succrescere partes
Exiguæ, dapibusq; epulati largius omnes.
Et frugum pariter, laticumq; expleta cupido est.
Quin & relliquias mensis superantia frusta
Vix caua congestas bis sex cepere canistra.
Accipe nunc aliud, quod paucis ante diebus
Vidimus: arbor erat foliis densissima in agro
Deserto vnde olim pendentia poma viator
Carpebat sitiens. heros qui hac forte tenebat
Puluerulentus iter, quæsiuit in arbore fœtus
Incassum, infœcunda comas, nam & brachia tantū
Luxurians late circum tendebat opaca.
Non tulit ac verbis sterilem execratus acerbis.
Continuo (manifesta audis) exaruit arbos,
Et folia aerias volitarunt lapsa per auras.
Nec minus est olli imperii maris æquora in alto.
Vni omnes vndæ assurgunt, fluctusq; quiescunt
Vnius edicto, vidi, vidi ipse furentes
Illius hybernos ad vocem ponere euros,
Vimq; omnem, motas quæ flabris asperat vndas.
Nondum luna suum ter cursum plena peregit,
Cum subito in lento deprensis marmore nobis
Nocte fere media, dum retia ducimus, orta est
Turbida tempestas, & pontus inhorruit ater
Fluctibus elans, & concursantibus vndis,
Inflictamq; ratem iam iam salis hauserat æstus.
Nos trepidare metu leti discrimine paruo,
Cum procul ecce ducem, quem nuper liquimus alto

Littore spectantem fluctus scopulo illidentes,
Ferre iter aspicimus medias impune per vndas
Suspensum, tumidoq; pedes haud tinguere ponto.
Horruimus visu subito, nec credere quibam
Me veram faciem, haud simulatum cernere corpus
Tam celeres egisse dias sine remige in vndis,
Ni sese, verbis dum nos hortatur amicis,
Vltro ostendisset. quonam fiducia vobis
Iam nunc pulsa mei cessit? timor omnis abesto.
Indubitare meis tandem dediscite dictis.
Sic ait, atq; ratem, quæ iam superantibus vndis
Cesserat, insiliens solo tumida æquora nutu
Placauit, posuitq; minacia murmura pontus.
Sic terræ in tutum positis adnauimus vndis
Incolumes, celeriq; volauimus æquora cursu.
Nec mora, vix siccum attigerat tellure potitus.
Ecce aliud dictu magis, ac mirabile visu.
Nanq; magistratus aderant in littore missi
Aera reposcentes, quæ pendere lege quotannis
Regibus antiqua, pro sese quisq;, iubemur.
Accipit hos placidus, quos dum sermone moratur,
Petrum ad se vocat, & fidam summissus ad aurem
Vade ait, & iacto quem primum traxeris hamo
Aequoribus, piscem cultro scrutabere acuto.
Intus erit, regi quod iussi pendimus ambo.
Iussa facit senior. trahit hamo ad littora prædam,
Argentumq; viris dat piscis in ore repertum.
Horresco, quoties stimulis immitibus actus
Quidam animo subit, idem illo quem tempore vidi,
Dum legerem expositos hoc ipso in littore pisces,
Obsessum furiis, atq; ore immane frementem.

Hunc olim (vt perhibent) vetito genuere parentes
Concubitu iuncti, atq; inconcessis hymenæis.
Quippe torum ascendere, dei cum sacra vetarent,
Cum sceuis gens indulget nostra omnis opacis.
Sed non gauisi scelere illi tempore longo.
Nam subito amplexus interq;, & gaudia adulter
Sacrilegam tenues animam exhalauit in auras
Infelix, sceleriq; eadem nox prima nefando,
Et pariter suprema fuit discrimine paruo.
Illam autem ætherius flammis diuinitus ignis
Corripuit, cum iam maturi pondera partus
Vrgerent, eademq; duos leto hora dedisset,
Infans ni foret exectæ genitricis ab aluo
Exemptus, paruum patris eduxere sorores.
Ipse etiam mox immeritus scelerata parentum
Facta luit iucunda oculorum luce negata,
Obstructæq; aures penitus mansere, nec illi
Aut vllas haurire datum est, aut reddere voces.
Quin etiam simul atq; adoleuit, protinus ægrum
Arripuit furor, infernæ vis effera gentis.
Centum illum furiæ, centum illum (flebile) pestes.
Victum exercebant, Erebi legio acta latebris,
Horrendasq; hominis singultus ore cientes
Edebant voces, ac terrificos mugitus.
Illum omnes exclamantem, atq; insueta frementem
Horrebant, trepidiq; fuga se in tecta ferebant,
Siquando nodis, ruptisq; immane catenis
Incautis liber custodibus euasisset.
Iamq; ille oblitus fratres, iamq; ille sorores
Amplius haud gressum patris intra tecta ferebat.
Verum more feræ syluis degebat, & antris,

Sicubi ſaxa caua, aut æuo conſumpta ſepulchra,
Ater, egens, corpuſq; abiecto nudus amictu.
Talem igitur nodo manibus poſt terga reuinctis
Chriſti ad conſpectum, ſi fors miſereſceret ipſe,
Vi multa conſanguinei, cariq; trahebant.
Ille autem obniti contra, dum rumpere nodos
Tendit, & horrendos clamores tollere ad aſtra.
Qualis vbi longis pugnator taurus ad aras
Funibus arripitur, ſæuo fremit ore per vrbem,
Et ſpumas agit, & cornu ferit aera adunco.
Inſtant hinc famuli, atq; illinc, & verbera crebri
Ingeminant, quaſſantq; ſudes, per terga, per armos.
Diffugiunt vulgus trepidum, in tutumq; recepti
Porticibus gaudent longe ſpectare periclum.
Talis erat iuuenis ſpecies immane furentis,
Quem tandem ante deum feſſi ſtatuere rogantes
Ferret opem, ſaltem furiis tam triſtibus illum
Solueret, excuteretq; animo crudelia monſtra.
Hic heros palmas in cœlum ſuſtulit ambas,
Concipienſq; preces genitorem in vota vocauit.
Ecce autem, magnum, ſubitum, & mirabile monſtrū,
Auditi exululare lupi, latrare canes ceu,
Tam diras iactat voces lymphatus ab ore.
Non tam immane ſonet ſeſe frangentibus vndis
Rupibus ex altis ingens decurſus aquarum,
Rumpantur clauſtra alta lacus ſi forte Velini,
Totaq; præcipitent valles ſtagna ardua in imas.
Omnis ea vt regio fiat mare, & oppida circum
Merſa natent, metuatq; ſacris Roma obruta templis.
Nunc cœli crepitus imitantur, cum ſuperum rex
Fulminat, & tonitru quatit ætheris aurea templa.

Nunc ferri sonitum, aut ruptarum mole catenarum
Ingenti horrificum stridorem, aut murmura ponti.
Circum omnis tellus, circum cœlum omne remugit.
Instat vi multa deus, increpitatq́; morantes.
Iamq́; illi trepidare intus, pacemq́; precari.
Quid nunc vera dei, atq; indubitata propago
Concesso in pœnas nos ò de corpore trudis?
Egressis saltem pecora hæc inuadere detur.
(Sengeri tum forte sues ea littora propter
Pascebant) nos ne horrifero sic merge barathro,
Neue iube terræ inferioris operta subire.
Annuit. extemplo videas procul ecce migrantem
Mollibus haud stimulis furiarum errare subactum
In diuersa gregem nunc huc, nunc protinus illuc.
Nec mora, nec requies. intus vis effera sæuit,
Donec præcipites sese alta in stagna dedere,
Et cunctis pariter vita est erepta sub vnda.
At iuuenis fessos subito collabitur artus
Exemptus tandem nodosis brachia vinclis.
Mordicus ora solo impressus cunctatur. adhucq́;
Singultans, pectusq́; lacessit anhelitus ingens,
Expiransq́; animam pulmonibus æger agebat.
Quem iuxta genitore deo satus astitit, oraq́;
Attingens dextra, atq; oculos, auresq́; reclusit,
Iamq́; videt, loquiturq́;, & corda oblita residunt.
It vulgi clamor super aurea sydera ouantis,
Supremiq́; patris sobolemq́;, deumq́; fatentur.
Sed quid non ipse eualeat? quin nos quoq; missos
Aegris iussit opem ferre, auxilioq́; leuare
Præsenti. mortis multos de faucibus atris
Non opibus hominum, nulla reuocauimus arte.

Verum implorato ter tantum voce magistri
Nomine surgebant stratis, ibantq; refecti.
Omni autem ex numero sese vix obtulit vnus,
Quem stimulis actum sæuis, cæcoq; furore
Incassum victi tentauimus, acrior illum
Vsq; adeo magis, atq; magis vis intus agebat.
Cui cum ferret opem Diuus mox optimus ipse
Iratus, quod parua sui fiducia nobis,
Corporibus tales facile inquit pellere pestes.
Parcendum dapibus tamen, è cœloq; petendum.
Nec solis vero hæc vobis concessa facultas.
Sed nomen quicunq; meum vulgauerit, omnia
Fas audere, mei modo ne fiducia desit.
Ille etiam iussos immani corpore montes
Transferet, & verso sistet vaga flumina cursu.
Ite animis igitur certi confidite, nè ve
Instabili titubate fide. iacite aurea veri
Semina vbiq;, orbem vestra perfundite luce
Obductum tenebris, atq; alta nocte sepultum.
Vos hominum lux, vos squalentis lumina mundi.
Sic fatus nobis alios subiunxit, vt essent
Consortes tantorum operum, sociiq; laborum,
Et septem elegit decies, tamen ipse dolebat
Exiguum numerum, neq; tot satis esse ferebat
Tanto operi, ac veluti qui centum vertit aratris
Tellurem, & campos rastris exercet auitos,
Cum matura seges iam flauis canet aristis,
Si desint, qui messem operis (quæ plurima) condant
Fluctuet, atq; viros aliis conducat ab oris.
Quid memorem, vt mentes hominū, curasq; latētis,
Quod fieri certo nequeat sine numine, cernat?

Quippe animis dubios, taciti dum vana timemus,
Castigans dictis nos sæpe erexit acerbis
Mirantes. quoties ipsis etiam hostibus olim
Prædixit, quos mente dolos, quæ furta pararent
Incassum, dum cæci odiis agitantur iniquis?
Fœmina nec latuit bis senos passa per annos
Sanguinis immundi manans de corpore flumen.
Illa quidem ardentis morbi confecta dolore
Pone sequebatur. siqua illum tangere posset,
Hanc vnam rata nempe viam restare salutis.
Ergo dum pubes fluit vndiq;, & agmina inundant,
Illa subit, leuiterq; extremum apprendit amictum.
Ad tactum veter effugit de corpore morbus.
Iamq; abitum latuisse putans clam mente parabat.
Præsensit deus, & pauidam, seseq; tegentem
Affatus placide monitis impleuit amicis.
Vidi oculos ante ipse meos mortalia nuper
Aut membra exutum, aut perfusum luce superne
Non infra solis speciem dare corpore lumen.
His, multisq; aliis, ego quæ creberrima vidi,
Per terras patuit signis deus. haud tamen vnquam
Sese hominem oblitus moribundo corpore cretum
Multa tulit quoq;, mortales quæ ferre necesse est.
Atq; id sponte quidem, nobis imitanda relinquens.
Sæpe hilares mensas ideo, & conuiuia adiuit,
Nec cœtus bonus est hominum aspernatus in vrbe.
Sæpe etiam insidias inimicæ gentis, & iras
Suffugiens vt homo male tuti limina templi
Exiit, obiectaq; cauam pro corpore nubem,
Nec se in conspectum latebris dedit abditus atris,
Dum fremerent hostes nequicquam, & saxa pararent

Atq; equidem memini (vix actus voluitur annus)
Nuper Ioannis comperta cæde recenti,
Quem rex vxorem præreptam reddere fratri
Admonitus tenebris ferro obtruncarat in atris,
Vrbibus his abiit cautus populisq; relictis
Digressus syluæ elapsum accepere profundæ.
Nec rex ipse Erebi generis fœdissimus hostis
Humani, nostras qui recto auertere mentes
Nititur, abstinuit dominò ve, deò ve pepercit.
Forte etenim comitum strepitus, turbamq; sequentū
Dum fugeret quondam, se clam subduxerat heros
Cœtibus, & solus lucis degebat in altis.
Iamq; quater denos frugum sine munere soles
Condiderat, totidemq; famem per inhospita noctes
Pertulerat, cum iam tempus ratus ecce nocendi
Affuit extemplo multis cum millibus hostis
Noctipotens, quos tartareis ducebat ab antris
Flammea semiferi capitis gestamina quassans.
Iamq; sui frustra spe præmia percipit astus,
Ergo illi meditans nequicquam illudere dictis
Talibus aggreditur. superi tu certa parentis
Progenies, verusq; deus, tibiq; omnia parent.
Quid durare fame confecto corpore pergis?
Nec subito in tondem conuertere adorea liba,
Hæc circum quæ saxa vides ingentia, tentas?
Non Diuum latuere doli. atq; hæc reddidit ore.
Sunt mihi mortali tostæ pro munere frugis
Sermones patris auditi, diuinaq; verba,
Quæ quoties animo repeto memor, effugit omnis
Pulsa fames subito, mensæq; oblita cupido.
Dixerat. his tamen auditis haud destitit hostis

Congressu victus primo, pugnamq; retentat,
Atq; aliis super, atq; aliis assultibus instat,
Terq; nouos semper, cœpti irritus integrat astus
Nequicquam nunc regnorum, nunc laudis inani
Immotum tentans animum præuertere amore.
Vt cum sollicitum tollunt mare fluctibus euri,
Crebra ferit, sæuitq; minaci verbere in alta
Littora, sed saxis allisa reuertitur vnda.
Nec deus, hæc subito quamuis præsentiat, arcet
Conamen, patiturq; dolos sibi nectere vanos.
Nunc se marmorei supra fastigia templi,
Nunc rupem supra, scabrumq; crepidine saxum
Subuectari vltro sinit, & spem accendit inanem.
Cum vero vicisse ratus iam gaudia dira
Conciperet frustra ille inhians, se protinus heros
Ipse deum claro confessus numine coram
Irrita furta, dolosq; exibat semper apertos.
Qualis, vbi excussis per plana euasit habenis,
Liber equus ludit famulos hinc inde sequentes,
Sæpe hic dissimulans, atq; illic improbus hæret,
Perq; viam oblatas interdum pascitur herbas.
Ast vbi iam videt instantes, elabitur, alteq;
Emicat, & spatia transmittit maxima campi.
Quam speciē expertus nequicquā vbi deniq; sensit
Hostis atrox, abiit victusq;, deumq; reliquit,
Cui volucres centum pluma pernice ministri
Astabant missu genitoris, opemq; ferebant.
Si vero causas odiorum, ac semina quæris
Tantorum, cur gens omnis opponitur vni,
Hæc norint ipsi. certè non talia gessit,
Quæ capto affingunt odiis crudelibus acti.

Non hominem inter magis est affabilis alter,
Non pietate prior, venia complectitur omnes.
Hostis ciuis ei nullo discrimine habentur.
Multi impune ideo digna, atq; indigna ferenti
Obiecere, omnes nutu cum perdere posset.
Sera olim cum Sidoniam sub nocte per oram
Ferret iter fessus, nos parua exclusit ab vrbe
Gens fera, nec tecto est digna ta heros precantem.
Nos igitur tristes supremum orare parentem
Aspiceret cœlo, nec gnatum ferret inultum,
Sed populum immitem cœlesti protinus igni
Corriperet, subitis & inhospita mœnia flammis.
Non tulit, ac verbis nos indignatus amaris
Increpuit, potiusq; vrbem miseratus iniquam est.
Sæpe etiam autores scelerum haud ignarus adibat
Infamesq; domos sceleratáq; tecta subibat.
Quo moniti exuerent fastus, moresq; sinistros,
Et secum inciperent paulatim assuescere recto.
Sic Matthæus, agri diues sic noster, & ipse est
Zacchæus, centumq; alii ad meliora vocati.
Nec tamen, id faceret dum creber, defuit olim
Qui falli ratus incautum, pro crimine magno
Obiiceret, quod non fugeret contagia dira.
Ipse sed, vt medicam veluti languentibus ægris
Ferret opem, totam quærebat sponte per vrbem,
Sicubi mortales mentem caligine pressi,
Quos nocte eriperet bonus, ad lucemq; vocaret
In tenebris cæco miseratus pectore volui.
In superis, superum id magno cordi esse parenti,
Seq; ideo claro missum memorabat Olympo.
Insuper & cœlum compleret quanta docebat

Lætitia, ætherii quanto gens incola regni
Acciperet plausu, si quis mortalibus ores
Inuentor scelerum, atq; pii contemptor, & æqui
Iustitiam colere inciperet, rectumq́; tueri.
Sicut ouem incautus pastor qui e millibus vnam
Amisit seræ oblitam decedere nocti
Cum gregibus, vbi per rupes, perq́; aspera tristis
Quæsiuit dumeta diu loca cuncta volutis
Conuisens oculis, demum si forte reposta
Pascentem valle inuenit, subito arripit illam,
Sublatamq́; humero stabulis lætissimus infert.
Intranti dulces occurrunt oscula nati
Præripere, & reducem plausu domus excipit omnis.
Iccirco neq; colloquiis muliebribus heros
Abstinuit, nuperq́; legens Samaritidos oræ
Rura sub antiquis Sicharææ mœnibus vrbis,
Viderat ad fontem venientem vt forte puellam,
Implorauit aquam supplex, putealiaq́; hausit
Munera, qui pelago, qui fluminibusq́; sonoris
Imperat, & vastum largis rigat imbribus orbem.
Cuius ad imperium populis sitientibus olim
Deliquit rupes, atq; vndis plurima fluxit.
Secreti nos interea mirarier omnes,
Ipse sed admonitam, atq; vltro commissa fatentem
In lucem è tenebris, altaq́; è nocte vocabat.
Sæpe illi pueros, æuo & florente puellas
Flore comam pressos, & molli fronde reuinctos
Summisere piæ, metuunt dum cuncta, parentes,
Quo teneris animis pulchræ virtutis amorem
Insereret, stimulisq́; rudes impleret honestis.
Impubem turbam affatus placido ore monebat,

Lustrabatq; manu, ne carmina dira nocerent,
Ne ve vlla infernis premeret vis edita ab oris.
Quin etiam elatos animo super omnia acerbis
Vrgebat dictis, rebusq; exempla reliquit.
Mecum olim socii, absentem dum quærimus illum,
Tendebant, fessiq; via consedimus omnes
Speluncæ ante fores, densis quam plurima opacat
Frondibus, & flexu ramorum protegit vlmus.
Multum hic inter nos quærentes vana moramur,
Quis nostrum foret è numero præstantior omni,
Dilectus ve ipsi magis, acceptus ve magistro.
(Mira loquar) nos vt primum ipse in limine vidit,
Hæsit acerba tuens iterumq;, iterumq; rogauit,
Quis sermo foret, aut quæ nam certamina nobis.
Nos contra taciti nihil hiscere, dum piget omnes
Verborum memores, fuerant quæ plurima vana.
Tum subito ostendens puerum cui mollibus annis
Laudis adhuc, erat, & tumidi mens nescia flatus,
Nulli fas, inquit superum aspirare beatis
Conciliis, si non fastus dediscat inanes,
Et penitus famæ exuerit contemptor amorem,
Ceu puer hic nullam suspirat pectore laudem.
Non aliter cœlum pateat. prius æquore salso
Esse queant nubes, aut pisces viuere in aruis.
Arboris aut stirpes frondescere in ætheris oris.
Horret adhuc animus, mihi cum, fratriq; poposcit
Illum præcipuos frustra pia mater honores,
Scilicet ætheria superi genetoris vt aula
Cœlicolum in medio celsa cum sede sederet
Subnixus, prior nostrum resideretq; vter
Dextram alter iuxta amplexus, læuæ alter inhærens.

Exemplo grauis ille, obtutuq́; asper acerbo
Non matrem (quid enim mater pietate merebat?)
Sed nos qui vano ignaram summisimus astu,
Corripuit meritos verbis haud mollibus vrgens.
Vsq; deum premere elatos longeq́; superbos
Auerti quos famæ agitat, laudumq́; cupido
Ipse ideo haud impar genitori cum sit, & illa
Quæ pater, æque eadem possit, tamen ora canentum
Sæpe sibi laudes genitorem vertit in ipsum,
Nil se audere hominem supra confessus, ab alto
Ni pater omnipotens vires aspiret Olympo.
Iccirco grauibus morbis quencunq; leuasset,
Plerunq; edixit, ne factum proderet vsquam.
Quo ne suas tegeret vires, cum tabida posset
Hulcera corporibus solo depellere nutu,
Aegros sæpe tamen medicas legebat ad vndas,
Vt vitium exuerent omne auxiliaris aquæ vi.
Quid referā, quot eum populi, quot mœnibus vrbes
Optauere sibi, & voluere imponere regem
Mittentes trabeam, sceptrumq;, sacramq́; tiaram?
Ipsi etiam comites hortatu instare frequentes,
Armatus Syriæ regnandam inuaderet oram,
Mox fore continuo, vt sua sub iuga mitteret armis,
Quodcunq; oceanus terrarum anfractibus ambit,
Immensumq́; nouis frenaret legibus orbem.
Cum vero hortantes vrgerent, protinus ipse
Occuluit sese, montesq́; aufugit in altos,
Immanes tamen inuidia, & crudelibus isti
Insurgunt odiis, pœnasq́; vno ore reposcunt,
Vniusq́; petunt caput omnes: scis quibus illum
Hunc furiis traxere, quibus clamoribus omnem

Implerunt trepidi captam velut hostibus vrbem.
Ipse patris mandata obiens tulit omnia certus
Digna, indigna pati, nam se quærentibus vltro
Obtulit, & noctis cum munere posset opacæ
Defendi, bis se manifestum prodidit ipse.
Vidi illos tamen ad capti procumbere vocem
Attonitos, terramq́; graui consternere casu.
Nec vero sacris, aut templo demit honorem,
Nec gentis leges, veterum ve edicta refigit,
Quamuis visceribus monet & lustralibus extis
Parcendum posthac, nec iam vltra cæde litandum.
Verum alios longe ritus, moremq́; sacrorum
Indicat obscura verborum ambage latere,
Legiferiq; aperit voces, animumq́; magistri,
Quodq́; magis mirere, sciunt, & scire fatentur
Aerias vatem venturum lucis ad auras,
Vnus qui nobis cœli inuia claustra recludat,
E tenebrisq́; pios vehat alta ad sydera manes,
Id patribus promissum, omnes id voluere vates,
Hunc animis certi expectant. miseri quibus atris
Non datur in tenebris præsentem agnoscere lucem,
Et mediis largi sitiunt in fluminis vndis.
Nam quem nō moueant, nisi prorsum auersa volūtas,
Tanta viri virtus, tot facta ingentia, talis
Oris honos? ipso vt vidiq́;, hausiq́; loquentem,
Et dulcem toto iactantem corpore amorem,
Fortunas patriam, genitricem, cuncta reliqui.
Id socii fecere. neq; hunc me deinde secutum
Pœnituit, verum quantum ingens sæpe fauilla
Surgit ab exigua, semperq́; fit acrior ignis,
Huius amor tantum visus mihi crescere in horas,

Et mage cor dulci semper flammescere cura.
Quiq; adiere semel, validis compagibus hærent.
Nec nos aut donis, aut verbis fallere crede
Pollicitis blandis illectos. omnia nobis
Aspera promittit, cunctos diuersa manere
Scilicet exilia extorres, passimq; vagantes.
Promissis nec vana fides. adeo vsq; malorum
Pullulat ex alia, atq; alia densissima sylua.
Vnius ferro tantum caput excipit. vnum
(Quisquis is est) placida clausurũ, lumina morte.
Ast alios cædes omnis instare cruentas.
Nostra iubet nos interea contemnere, opesq;
Partiri, atq; inopi miserorum impendere turbæ,
Quos circumueniunt morbiq;, algorq;, famesq;,
Pauperiemq; pati, rebusq; assuescere egenis.
Multi nos ideo viderunt sæpe per agros
Aut scilicet in nuda proiectos ducere somnos,
Aut grauidas fessos rerum decerpere aristas.
Indomitisq; famem solari frugibus, vndamq;
Alta haurire cauis pronos ad flumina palmis,
Aut siquos vsquam tellus dabat arida fontis.
Non mihi perpetuam si centum pectore aheno
Sufficiant vocem linguæ, percurrere possem,
Quantas quoq; modo erumnas, quantosq; labores
Hoc ducente animis durantes hausimus æquis.
Nam licet interdum penuria adaxit edendi
Exhaustos, rerumq; inopes, quas flagitat vsus,
Regum opibus tamen vsq; animos æquanimus altos,
Et mens in paruis aderat ditissima cuiq;.
Nec minus ingentem huc comitum aduẽtare nouorũ
Cernere semper erat numerum, matresq;, virosq;,

Omnibus idem animus q̄bus, & mens certa sequēdi
Haud secus ac bellum sicui rex maximus vrbi
Indixit, iamq́; arma ciet, iamq́; agmina cogit
Cladem oræ, exitiumq́; ferens, populisq́; ruinas.
Non tantum iuratæ manus, lectæq́; cohortes
Incedunt: sed præterea quos dirus habendi
Duxit amor varia cupidos ditescere præda,
Agglomerant multi, atq; iniussi castra sequuntur.
Non sat erant latæq́; viæ, campiq́; patentes
Tot populis, iret quacunq́;, sequentibus vltro.
Sæpe heros sese ingenti subducere turbæ,
Et montes petere, & desertos quærere saltus.
Atq; equidem memini, cum propter stagna ꝓfectus
Ferret iter, passimq́; manus prætexeret ingens
Littora, & vrgeret supra densissima morem,
Proripuit sese, ac cymbam, quæ forte parata,
Insiliit, subitoq́; iubens præcidere funem
Teli intra iactum liquidum processit in æquor.
Constitit hinc, terramq́; aspectans, plenaq́; circum
Littora, diuinis affari vocibus orsus,
Iustitiæq́; aperire viam, & vestigia recti.
Hic illic stabant arrectis auribus omnes
Interclusi vndis, inhiabantq́; agmine longo
Attoniti, miraq́; animos dulcedine capti.
Ipse loquebatur, circum sedata silebant
Aequora, vbiq; modo spirantibus incita flabris,
Frondiferæq́; domus auium sine murmure circum
Stabant immotæ procuruo in littore syluæ.
Sed non interea longæuæ parcere matres
Vocibus. illum omnes mirari insueta loquentem,
Felicemq́; vteri matrem, felicia matris

Hubera clamabant, quæ talem enixa tulisset,
Et teneris immulxisset plene hubera labris.
Nanq; docebat humi fœde, in tenebrisq; volutas
Ad cœlum mortale genus sustollere mentes,
Et lucem aspicere, & vanis desuescere curis.
Tum pacem hortari. placidam super omnia mites
Pacem optate viri, tumidosq; remittite flatus,
Demissiq; animis nil vanæ laudis egentes,
Mortales contemnite opes, contemnite honores,
Et duris vitam assueti paruoq; beati
Pauperiem tolerate, breuis quæcunq; voluptas
Ista adeo, atq; diu nihil est mortalibus ægris.
Vobis haud propriæ hic sedes, concessaq; longum
Regna; manent meliora, graues vbi soluerit artus
Mors anima, vos stelligera pater optimus aula
Protinus excipiet lætos melioribus oris,
Pax vbi tranquilla, & cunctarum opulentia rerum,
Et secura quies, nunquam peritura voluptas.
Et dubitet tanta quisquam mercede laborem
Ferre breuem, terrisq; sequi me sponte relictis?
Ad veras emergere opes, emergere honores
Tendite, quos nulli casus, nulla auferat ætas.
Este pii. inter vos mentem exercete benignam,
Inq; vicem placati animis miserescite vestri.
Tum longe prohibete iras, odiisq; ferendo
Parcite, rumoresq; vagos contemnite vulgi,
Nulli fas ideo accepto pro vulnere vulnus
Reddere. præstiterit vero pulsantibus vltro
Sese offerre, genisq; ictum expectare secundum.
Vana alii certent armis pro laude, nocensq;
Ferrum acuãt, pulchramq; petãt per vulnera mortẽ.

At tu

At tu mortales nullo discrimine amare
Disce omnes, pacemq; inglorius hostibus opta,
Nec tibi ventosæ sint tanti murmura famæ.
Omnibus in primis sit mens interrita leti,
Nullaq; vos animis duros vis auocet æquo.
Terrenos artus homines, moribundaq; membra
Interdum extinxisse queant, & perdere ferro.
Tuta anima ipsa manet duræ haud obnoxia morti.
Et vos omnipotens cœlo pater aspicit alto,
Auertitq; malis, cuius sine numine vestrum
Haud hominum quisquam valeat diuellere crinem.
Summissos vos hunc vnum fas vsq; vereri,
Huic ò rite preces, huic digna piacula ferte,
Cui mare, cui tellus, campisq; patentibus aer
Obsequitur nitidiq; tremit plaga lucida cœli.
Huic procumbite humi, prostrati huic pandite vota.
Vos siquidem æternis etiam post funera pœnis
Ipse potest sontes sub tetro vrgere barathro.
Nec timor admissos cuiquam sit adire leones,
Seclaq; pictarum sæuissima pantherarum.
Ite mei obiectu protecti nominis. ite
Aduersum intrepidi, mansuescent protinus vrsi.
Vestraq; parcentes allambent vulnera lingua.
Quin humiles victus animis secludite curas
Obseruate genus pecudum, genus altiuolantum,
Nullæ illis artes, nulla illis cura futuri.
Non tamen aut tegimen, victus aut copia desit.
Omnia diues alit rerum sator, omnia curat.
Ille etiam iniusso tellurem gramine vestit
Floribus appingens sata versicoloribus arua,
Arboribusq; comas, atq; vmbras montibus addit.

Fraudes, insidiæq; absint, ac fœda libido,
Nè ve modum supra mensis gaudete paratis,
Desidiasq; animis, atq; ocia pellite vestris.
Nec vetitos thalamos, inconcessumq; cubile
Affectate, sitisq; alieni desinat auri.
Quisq; suis opibus contenti viuite, & vltro
Spes interdictas, & inania ponite vota.
Nè ve autem scelerum facies nunc prosequar omnis,
Quid dicam, quibus est cordi fraus, atq; libido
Dira iuuat, ficto simulant tamen ore latentes
Virtutem subeuntq; dolis, & crimina obumbrant?
Ne iubeo, ne talem animis assuescite pestem.
Nil adeo latet, ipsa dies quin detegat vltro.
Præterea cohibete oculos. ne quærite vestris
Vulnera sponte animis. fandi hinc compescite amorē,
Sæpe olim incautos non lingua coercita mersit.
Discite iamq; ideo posthac haud falsa profari,
Iamq; nouos purgati animis inducite mores.
Siqua tamen veteris culpæ vestigia restant,
Diluite, & sacris contagia vincite lymphis.
Ipse ego fons veluti liquidam purissimus vndam
Sufficiam. properate ad aquas. haurite liquentem
Matres, atq; viri sitientes protinus amnem.
Ferte pedem huc omnes. nec opus potantibus auro,
Argentò ue. mei fontis patet omnibus vnda.
Sic leti vitate vias, ita sydera aditur,
Sidereasq; domos, mutari nescia regna.
Hæc mihi prædixit genitor, quæ voce monerem
Veridica, sunt fonte mihi verba omnia ab illo.
Talia dicta dabat, cœli super omnia regem
Placandum non visceribus, non sanguine cæso,

Sed votis, precibusq́; iubens exposcere pacem.
Et modus orandi quis nam foret ipse canebat.
Omnipotens genitor, sedes cui lucidus æther,
Sic nomen, laudesq́; tuæ celebrentur vbiq;
Et promissa orbi incipiant procedere lustra,
Cum tua non minus in terris gens iussa facessat
Mortalis, quam cœlicolæ tibi in æthere parent.
Nos diuina hodie cœlo dape reffice ab alto:
Parce dehinc bonus, vt nostris ignoscimus ipsi
Hostibus, ac nullis aduersis obiice inermes
Tentando, prohibe à nobis sed cuncta pericla.
Addidit & ventura canens, fore, cum vagus olim
Sol claram speciem concreto lumine tectus
Exuat, & subito stellanti nocte perempta
Sufficiat nullam luna orbi argentea lucem
Sanguineis faciem maculis perfusa nigrantem,
Præcipitentq́; polo passim turbata labanti
Sydera, quæ lapsu certo spatio ve feruntur.
Visq́; ea, quæ cœli irrequietos conciet orbes,
Desinat, incerto rapiantur vt omnia motu,
Atq; propè auulso absiliat de cardine mundus,
Dum terras veluti rapidum per inania fulmen
Ipse iterum petat, & multis cum millibus idem
Adueniens hominum vitas, & crimina quærat.
Vt res promisso simul ac succenderit igni
Flammarum totum tempestas sparsa per orbem,
Continuo tellure noua, cœloq́; recenti
Defunctas animas vita in sua corpora rursus
Euocet ad blandum lumen, populosq́; sepulchris
Eliciat, secumq́; pios educat ad astra,
Quos pater à prima præuidit origine rerum

Mente suos fore, & ætherio transcripsit Olympo.
Ibunt aligeri iuuenes, cœlumq; profundum
Horrifico sonitu implebunt, atq; ære recuruo
Quattuor a ventis excibunt vndiq; gentes.
Iudicis ad solium properabitur æthere toto.
Ipse alte effultus, montisq; in vertice summo
Arbiter effulgens circunferet ora tremenda,
Secernetq; pios, dextraq; in parte locabit.
Læua autem coget sontes, quæ plurima turba.
Qualis post hyemem exactam, cum gramine molli
Pascua læta vocant stabulis armenta reclusis,
Ipse greges pastor nitidos missurus in agros
Sortitur, placidas primo legit ille bidentes
Dinumerans, olidasq; iubet procul esse capellas.
Cernere erit liquidas longe fulgere per auras
Corpora clara hominum, quibus atræ obnoxia morti
Abluet omnipotens pater, æternumq; manebunt
Amplius haud rerum subiecti casibus vllis.
Nemo illam ante diem speret cum corpore sedes
Aetheris, exceptis paucis, quos ipse sepulchro
Exurgens secum superis deus inuehet oris.
Solæ animæ interea tali statione fruentur.
Contra autem sontes tenebris, ac nocte prementur
Aeterna, & meritas pendent per secula pœnas,
Omnia quæ sera nuper mihi nocte canebat,
Cum caput, ipsius in gremio mœrore grauatum
Vna eadem accumbens sponda, admotusq; loquenti
Sæpe reclinarem, mœsti solamen amoris.
Quid repetam, quæ sæpe vagi Iordanis ad vndas
Ediderit? quæ Iudææ sub montibus altis
Nunc cæcis vera inuoluens ambagibus vltro,

Nunc manifesta palam claro sermone locutus,
Dum populi circunsistunt, stipantq; frequentes?
Nunc se principium rerum, finemq; canebat,
Nunc veri fontem, atq; hominum lucemq;, viamq;.
Nos fortunatam prognatam hoc tempore prolem.
Nos felix tellus, nos secula læta tulere.
Nobis diuinam vocem, diuina loquentis
Verba haurire dei propius sæpe obtigit vnis.
Scilicet hinc lustris veniet labentibus ætas,
Cum seri optabunt eadem vidisse nepotes.
Talia Ioannes cunctis mirantibus ore
Perstabat memorans, cum protinus ecce tumultu
Ingenti Solymum irrumpit manus impia, & vrbis
Rectorem apellant, pœnasq; vno ore reposcunt.
Diffugiunt ambo, & magnam stat a lire parentem,
Ignaramq; diu tantarum fallere rerum

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER V.

INsonti vero Romanus parcere capto
Toto corde petēs, huc mētem diuidit, atq; huc.
Fama viri virtusq; animo, egregiiq; recursat
Oris honos, nec iam obscurum genus esse deorum.
Omnia respondent auditis. deniq; ad ipsos
Conuersus Solymos fremitu tectum omne replentes
Ite ait, & posito mox huc certamine adeste.
Sit qui pro cunctis numero delectus ab omni
Fando aliquis doceat, quo tandem is crimine morte
Mulctādus, quod tantum obstet scelus, ordine pādat
Insonti. simul hæc, simul illi abiere frementes

Christo animis certi nunquam desistere viuo:
Parte alia, regem qui fœde prodidit hosti,
Mutatus scelus agnoscit periurus Iudas
Ah miser, infectum quam vellet posse reuerti?
Nulla quies animo. sæuire in pectore diræ
Vltrices, cæcasq; obnoxam sumere pœnas.
Nec capit insanos curarum pectore fluctus,
Hinc secum æra manu sceleris causam attulit amens
Quæ Solymi magno dederant in munere pacta,
Atq; sacerdotum sacrata ad limina venit
Vociferans. vestrum hoc argetum, hæc munera vestra,
Accipite. en scelerum pretium exitiale repono.
Heu heu quid demens volui mihi? quo scelus ingens
Inductus pretio admisi? vera dei ille
Progenies, verusq; deus, nunc deniq; cerno,
Discussæq; abeunt tenebræ, & mihi reddita mẽs est.
Sic fatus, simul argentum coniecit in ipsos.
Olli autem flentem risere, ac sera videntem
Infelix abit. hinc amens, cæcusq; furore
Multa putat, curæ ingeminant, sæuitq; sub imo
Corde dolor, cœliq; piget conuexa tueri.
Tum secum huc illuc flammantia lumina torquens
Hem quid agam infelix? quæ nam quæ secula porro
Sera adeo tantum scelus vnquam oblita silebunt?
Accedam ne iterum supplex, crimenq; fatebor,
Atq; ausim veniam sceleri sperare nefando?
Quo vero aspiciam vultu, quo ve alloquar ore,
Quem semel indignum decepimus, inq; merentem?
Hinc igitur longe fugiam, quantum ire licebit,
Ignotusq; aliis agitabo in finibus æuum?
Hinc me præcipites me me hinc auferte procellæ,

Quo fugit vsq; dies a nobis luce peracta.
At quis erit tutus tandem locus? omnia præsens
Aspicit, ac terras deus vndiq; fulmine terret.
Et me conscia mens, atq; adiîta cura loquetur,
Siue iter arripiam pedibus, seu puppe per vndas.
Quos? quibus? at moror, & ludunt insomnia mentē
Vos precor ò mihi vos magnæ nunc hiscite terræ.
Quid dubito? nunc te tangunt scelera impia Iuda
Infelix. tunc debueras, tunc ista decebant,
Cum reuocare pedem, cum fas occurrere pesti.
Nunc morere, atq; nefas tu tantum vlciscere dextra
Sponte tua, lucemq; volens hominesq; relinque.
Talia iactabat certus iam abrumpere vitam
Inuisam, & sæuum leto finire dolorem,
Curarum hanc vnam metam ratus, atq; laborum.
Fluctuat, atq; sibi semper tellure videtur
Absumi, aut rapido de cœlo afflarier igni.
Vsq; adeo ante oculos capti obuersatur imago.
Pallor in ore, acies circunlita, sanguine, & artus
Algentes tremit, instantis vestigia leti,
Et nox multa cauua facies circumuolat vmbra.
Omnia nigrescunt tenebris caliginis atræ.
Demens, qui potius veniam sperare fatendo
Non ausus, neq; enim precibus non flectitur vllis
Rex superum, & iustæ bonus obliuiscitur iræ.
Ergo ille inceptis perstans, & sedibus hærens
Isdem abiit, syluæq; tremens successit opacæ,
Regia, quæ propter frondebat plurima tecta.
Atq; ibi dum trepidat, qua tandem morte quiescat
Incertus, latebras ne animæ scrutetur acuto
Fortiter, & pectus procumbens induat ense,

An se præcipiti iaciat de culmine saltu,
Ipsæ quæ attonitum, mortisq; cupidine captum
Ducebant semper furiæ, infensæq; præibant,
Informem in prona nectentes arbore nodum
Ostendere viam. collo nanq; inde pependit:
Vt meritus, laqueoq; infami extrema secutus
Spiramenta animæ eliso gutture rupit,
Et totos subito pendens extabuit artus.
Nondum picta novo cœli plaga mane rubebat,
Iamq; sacerdotes concursu cuncta replentes
Vestibulum iuxta astabant, longisq; fremebant
Porticibus. nempe antiquo de more licebat
Nulli luce sacra pollutum insistere limen.
Tandem Romulides iuuenum stipante caterua
Fascibus egreditur patriis, ostroq; superbus,
Et solio ante fores sedit sublimis eburno.
Consedere patres pariter iuxta ordine & ipsi,
Atq; diu siluere. orsus dux deniq; fatur.
Dicite quo tandem demitti crimine morti
Poscitis egregium iuuenem, quæsiuimus ipsi
Et genus, & vitam. nil dignum morte repertum.
Sed potius factis fama illum ingentibus effert,
Vt propius vinctum vidi, audiuiq; loquentem:
Vt stupui? vt visus mihi nil mortale sonare
Cuncta deo similis vultum, vocemq;, oculosq;?
Aut certe deus ille dei aut certissima proles.
Cedite. ne regem vestrum ignorate volentes.
His dictis cunctis penitus dolor ossibus arsit
Ingens. infremuere omnes, gemitumq; dedere.
Tum senior surgit fandi doctissimus Annas
In medio, & dictis exorsus talibus infit.

Si tibi non aliis per se manifesta paterent
Res signis Romane, vel hinc dignoscere promptum
Cuiq; foret, teq; in primis dux multa moueri
Conuenit, huc cum tot collectos vndiq; ciues
Conuenisse vides vnius crimina contra.
Hic autor fandi multos sermone fefellit,
Et facie (ne cede dolis) mentitur honesta
Virtutem. scelerum tegit alto in pectore amorem.
Non ne vides, hæc relligio quò se noua vertat,
Orgia quò, cœtusq;, & nocturni comitatus?
Seditione potens Iudæas suscitat vrbes
Ausus se passim terrarum dicere regem,
Progeniemq; patris summi, cui sydera parent.
Atq; ideo veluti deus vltro crimina fassis
Dat veniam, pœnæq; metum post funera soluit,
Quod scelus haud aliter poterit quam morte piare,
Sic veteres sanxere. sed & vetera ipse retractans
Iura, nouas figit simulato numine leges,
Instituitq; nouos ritus, noua sacra per vrbes,
Quæ seruent seri ventura in secla nepotes.
Quin ipsas haud obscura, pro, voce minatur
Deiecturum aras, seq; igni templa daturum
Templa olim impensis tantorum structa laborum.
Et iam iam volet ipsum etiam restinguere Solem,
Syderaq; obsesso verbis deducere cœlo.
Haud scelus ille tamen fallaci pectore quiuit
Dissimulare diu. neq; enim scelerata subire
Tecta horret, nec se vetitis conuentibus aufert
Admonitus, sociiq; epulis capiuntur opimis.
Quin etiam, interdum siqua tota impius vrbe
Inuentus fama ante alios ob crimina notus,

Continuo paribus gaudens adit impiger illum,
Nec requies, donec sibi conciliarit amicum.
Tantus amor scelerum, tantum illi fallere cordi.
Tum, festis cum fas nihil exercere diebus,
Ipse tamen pellit morbos, ægrisq; medetur.
Quid memorem, vt socii vetitis impune per ædes
Vescantur dapibus, Cereremq;, & pocula tractent
Haud prius ablutis manibus, sine more, sine vllis
Legibus immundi, contactuq; omnia fœdent?
Scilicet omnipotens placitos tot secula ritus
Retractet pater, & mentem sententia vertat.
Quæ noua tempestas? ea ne inconstantia cœlo?
Dede neci, ne thuricremas, quibus imminet, aras
Destruat, & post hac non ausit talia quisquam.
Dede neci. pœnas sceleri impius hauriat æquas.
A sacris prohibe infandos altaribus ignes.
Dixerat, atq; omnes eadem simul ore fremebant.
Romulus at dictis nequicquam flectitur vllis.
Nec noua primũ audit nũc crimina. cuncta nefando
Scit fabricata odio, dum Christi gloria, & ingens
Sacrilegos stimulis virtus exercet amaris.
Atq; ait. hæc coràm fama est vos sæpius illi
Obiecisse, quibus semper sermone paratus
Restitit, & vera victor ratione refellit.
Nec se progeniem superi negat ipse parentis,
Quem vos promissum cœlo diuinitus olim
Venturum tandem auxilio mortalibus ægris
Non latet, vt veteres genitoris molliat iras
Concilians generi vestro, culpamq; parentum
Ipse sua virtute luat, sic ferre priorum
Accepi monimenta, patres id prodere vestros,

Et rebus probat ipse. adeo circum oppida lustrans
Arrexit totam monstris ingentibus oram,
Quæ non ullæ artes hominum, non ulla potest vis.
Quin etiam in lucem quosdam reuocauit ab umbris,
Quis penitus iam mors totos immissa per artus
Soluerat hærentes animæ de corpore nexus.
Quare agite ò odiis miseri deuescite iniquis.
Ne frustra pugnate, deum sed discite vestrum.
Dixerat. at magis, atq; magis violentia gliscit
Omnibus, ingenti clamore insistere, & vna
Infreni sæuire, humerisq; abscindere amictum.
Nec secus increuere animis ardentibus iræ,
Quã cũ Athesim ve, Padum ve vndis læta arua parãte
Diluere agricolæ subiti compescere tendunt
Aggeris obiectu, præceps magis æstuat amnis
Insultans, victorq; altas ruit agmine moles.
Forte autem rex, & soboles hoc tempore regum
Herodes studio sacrorum aduenerat vrbem.
Munere Romulidum pars huic amissa paterni
Reddita erat regni, Galilæaq; oppida habebat.
Quem postquam accepit rector Romanus adesse,
Solueret ingrato quo sese munere tandem,
Transmisit Galilæum illi vinctum Galilæo,
Atq; ipsum iussit, vitamq;, & crimina, siqua,
Quærere, pro meritisq; viro decernere pœnas.
Tum vero audito Christi rex nomine lætus
Duci intro iubet ingenti correptus amore
Compellare virum, ac propius vera ora tueri.
Quem dehinc aggreditur vario sermone, sed ille
Nil contra, atq; oculos nusquam auertebat Olympo.
Ergo illum nil supra hominem miratus, & vltro

Irridens iterum iubet ad prætoria duci.
Et rursum haud læto Romano redditur insons.
Hic me deficiunt animi, mens labitur ægra.
Horresco meminisse, dei quæ vera propago
Pertulerit mala factus homo deus, autor Olympi,
Quem mare, quem tellus, vacuiq; patentia tractus
Atria, nec capit immensi plaga lucida cœli.
Aura tuo omnipotens vires mihi reffice lapsu
Aura polo demissa, tuo hic me numine firma.
Hæc animi victus quones euoluere tento,
Omnia me circum nigrescunt. pallida cerno
Astra, caputq; atra roseum ferrugine Solem
Occulere, & mœstum in lachrymas se soluere cœlũ.
Tantá ne te pietas miserantem incommoda nostra,
Tantus adegit amor cœli o lux clara sereni:
Vera dei vt soboles, verus deus æthere missus
Tam grauia hæc velles, perpessuq; aspera ferre,
Diuinumq; caput terrena mole grauatus
Subiiceres tot sponte malis: hæc præmia ferres,
Nostra tua bonus vt deleres crimina morte?
Nos dulces vetita decerpsimus arbore fœtus,
Tu trunco infando pendens crudele luisti
Supplicium ò nimium nostros miserate labores.
Tu, quamuis deus, atq; dei indubitata propago,
Heu nunc hæc hominum, nunc cogeris illa subire
Arbitria in vinclis, & iudicis ora vereri,
Qui toti aduenies olim datus arbiter orbi.
Pontius vt vinctum sua rursum ad lumina reddi
Conspicit, arbitrio nec se subducere tristi
Posse videt, sæuis curarum tunditur vndis,
Iamq; bis, iamq; aliis iterumq;, iterumq; retentat

Crudeles animos, & parcere nescia corda
Irritus, ac studio frustra aduersatur inani.
Quàm magis ille animis tendit sermone mederi
Nunc supplex, placidusq;, minis nunc asper acerbis,
Tam magis accensis crudescunt cordibus iræ.
Tandem ait. hæc redeunt (vestrorũ antiqua parentū
Vana superstitio) certis cum sacra diebus,
Vnum ego de multis inclusis carcere sueui
Reddere, & ex arctis impune emittere vinclis,
Hunc igitur vobis ipsum solui ne iubetis
Insontem? nam quem potius dimittere possim?
Et iam pœnarum satis, ac feritatis abunde est.
Aut soluo, aut porro vos hinc abducite, & atræ,
Vt libet, immeritum sine me demittite morti.
Non tulit, & medium sermonem abrupit acerbans
Crimina falsa cohors, & pœnas ingrauat ore.
Forte illis Barabas populo, patribusq; diebus
Inuisus, quo non scelere vsquàm immanior alter
Iandudum in vinclis pœnam expectabat acerbam.
Nulla fugæ spes prorsus, ei via nulla salutis.
Huic igitur præses vellent ne, an parcere Christo
Scitatur sperans ita tandem euadere posse.
Illi autem victiq; odiis, cæciq; furore
Exolui Barabam poscunt, veniamq; precantur
Vni omnes, Christumq; absumi funere tendunt,
Atq; obstant summa studiis rectoris opum vi.
Ille autem loris cædi, virgisq; salignis
Diuinum mandat (visu lachrymabile) corpus.
Fors ait, innocui potero hac extinxe cruoris
Arte sitim. sic immitis miserebitur hostis:
Et lacerum totos cernentes comminus artus

Ipsi vltro satiati animos a morte reducent.
Iam largo vndabat fœdatum sanguine corpus,
Perfusiq; artus tabo, liuentia colla
Collaq;, brachiaq;, & detectæ verbere costæ,
Atq; eiectabat crassum roseo ore cruorem.
Talem in conspectu populi statuere, cruentos
Nudũ humeros, pectusq;, ambasq; à poplite plãtas,
Nam medium texto velabat corbasus albo.
Palluit aspectu cœlum. conterrita fugit
Cornibus obtusis sub terram argentea luna,
Nimbosoq; diu latitans euanuit ore.
Et pariter visa astra polo cecidisse sereno.
Non tamen hostiles expleuit sanguine pœnas.
Sed magis, atq; magis crudescunt corda precando,
Quæ non vllæ artes, quæ vis non mitigat vlla.
Immerito letum intendunt, extremaq; poscunt
Supplicia infensi. resonant clamoribus alta
Atria. certatim se cuncti hortantur in iras.
Eumenides, missiq; inferna è nocte ministri
Tartarei, tenues animæ, sine corpore vitæ
Circumeunt, stimulosq; acuunt ardentibus acres,
Et lucem eripiunt miseris, agitantq; furentes.
Romanum interea monet ipsa exterrita visis
Per somnum coniux, iuuenis ne sanguine sese
Polluat, abstineat capto, portenta minari
Magna deum insomnis, is erat is candidus ille
Agnus ait (nunquam ludunt me somnia vana)
Quem circunfusiq; canes, sudibusq; petebant
Pastorum globus omnis. eum mox omnia ademptum
Pascuaq;, & notis flebant cum saltibus agri.
At pater altitonans manifesta percitus ira

Desuper autores cædis sæuibat in ipsos.
Turbatum extemplo visum ruere vndiq; cœlum,
Et campos late, ac syluas quatere horrida grando.
Tum subito audita ex alto, voxq; acta per auras.
Parce deo Romane, hominum compesce furorem.
Credo equidem hunc (non te fallit) genus esse deorũ.
Parce manus scelerare, pio vir parce cruori.
Ipsi hæc cœlicolæ placidi portenta resutent.
Iudæosq; petant solos, generiq; minentur.
Talibus auditis, Solymos animo acrior vrget
Romulides certus vesano obstare furori.
Iamq; minis agit, & dictis haud amplius arcet
Mollibus insanos, & non toleranda frementes,
Iamq; videbatur demptis dimittere vinclis
Velle virum, & tantis se tandem soluere curis.
Sensit atrox Erebo vmbrarum regnator in imo
Aeternam seruans memori sub pectore curam.
Ingemuit, vinciq; animo indignatus amaro est.
Pronnus horriferum latebrosa ab sede Timorem
Euocat atrum, ingens, & ineluctabile monstrum.
Tristior haud vlla est vmbrosis pestis in oris
Scilicet, atq; hominum egregiis magis æmula cœptis.
Frigus ei comes, & deiecto Ignauia vultu.
Extemplo hanc superas torpentem ascẽdere ad auras
Imperat, intonsi qua molli vertice surgunt
Phœnicum montes, Solymorumq; alta subire
Mœnia, vt Ausonii flectat ducis aspera corda
Deiiciens, subigatq; metu desistere cœpto.
Iussa facit. sibi nigrantis accommodat alas
Nocturnarum auium, inq; atros se colligit artus.
Iamq; emensa viæ tractus obscœna volucris

Purpurei crebra ante oculos se præsidis ecce
Fertq́;, refertq́; volans circum importuna, sonansq́;
Nunc pectus, nunc ora nigris euerberat alis,
Immisitq́; gelu, & præcordia frigore vinxit.
Diriguit visu subito, atq; exalbuit ille,
Surrectæq; comæ steterunt, gelidusq́; per ossa
Horror iit. genua ægra labant. vox faucibus hæsit.
Quem simul ac ciues sensere insueta timentem,
Pallentemq́; genas, & toto corpore versum,
His subito arrepto clamantes tempore dictis
Aggressi. iste ausus vulgo se fingere regem.
Aspirat sceptris, regisq; affectat honores.
Quem si forte neci manis subducere, nec te
Crimina tanta mouent, Iudæas protinus vrbes
Seditione potens Romanis legibus, omnemq́;
Artibus auertet Syriam ditione Quiritum.
Res igitur tibi si curæ Romana, decusq́;
Cæsaris, hanc superis pestem citus aufer ab oris,
Hauriat vt meritas haud vno crimine pœnas,
Ne gentem repant contagia dira per omnem.
Talia perstabant vno omnes ore frementes.
Dux vero expertus genus intractabile, regis
Palluit ad nomen (præcordia ad intima sæuit
Subdita pestis enim) nec iam superantibus obstat
Amplius, & sese victus, cedensq́; remittit,
Haud vltra potis insano pugnare furori.
Ceu cum rostratæ sese opposuere triremi
Protinus aduersi mediis in fluctibus Euri,
Luctatur primum celsa de puppe magister,
Hortaturq́; viros validis insurgere tonsis.
Demum vbi se niti contra intolerabile cœlum

Incassum videt, ac ventos superare furentis
Vertit: iter, quocunq; vocat fortuna per æquor
Multiuium, atq; auris parens subremigat æger.
Haud tamen abstinuit verbis, voci ve pepercit.
Verum, vincor, ait, nec habet vestra ira regressum.
In me nulla mora est. moriatur crimine falso
Damnatus. vos triste manet, speroq; propinquum
Supplicium. vos sacrilego, seriq; nepotes
O miseri meritas pendetis sanguine pœnas.
Sic effatus aquam plena iubet ocius vrna
Afferri, abstergensq; manus hæc addidit ore.
Vt nunc his manibus maculæ absunt, sic mihi nullū
Hac in cæde nefas, meq; omni crimine soluo.
Dixit, & exurgens solio intra tecta recessit.
Illi autem. deus hæc nobis gnatisq; reseruet,
Instauretq; graues pœnas, quascunq; meremur.
Hæc dum porticibus populo spectante geruntur
Vestibulum ante ipsum, famuli ducis ædibus intus
Armati illudunt capto, irridentq; silentem.
Quodq; illum populi regem optauere per vrbes.
Purpureis ornant tunicis, ostroq; rubenti,
Atq; alte effultum sublimi sede locarunt.
Pro capitis crinali auro, regumq; corona
Sentibus obnubunt flauentia tempora acutis.
Pro sceptro datur insigni fluuialis arundo.
Tum populo læti portis bipatentibus omni
Ostendunt plausu magno, regemq; salutant.
Haud aliter ludo pueri cum ex omnibus vnum
Delegere ducem sociis qui sponte subactis
Imperitet, læto cuncti stant agmina circum
Condensi, assurguntq; omnes, regisq; superbi

Iussa obeunt ludicra, ingens it ad æthera clamor.
Tali intus famuli indulgent manus effera ludo.
Dehinc iuueni vestis obtentu lumina inumbrant,
Diuinumq; caput palmis, & arundine pulsant.
Hic digitis vellit concretam sanguine barbam,
Ille oculos in sydereos spuit improbus ore
Immundo, & pulchrum deformat puluere corpus.
Nec mora, nec requies, versantq;, agitantq; ferentem
Omnia, nec verbis vllis indigna querentem,
Nec dare permittunt iam lumina fessa sopori.
O dolor, heu species inhonesta, indignaq; visu.
Non syluis auibus frondes, non montibus antra
Quadrupedum generi desunt, vbi condere sese
In noctem, atq; suos possint educere fœtus.
At rerum autori, cœli cui regia seruit,
Omnibus in terris deest locus, omnibus oris,
Quò caput acclinet, fessusq; in morte quiescat.
Tum vero Solymi victores cuncta parare
Supplicia, atq; omnes pœnarum exquirere formas,
Perferat vt sæuos crudeli morte dolores.
Iamq; illum erecto properant distendere ligno
Affixum, & lenta paulatim perdere morte.
Nec mora, diffindunt malos. sonat acta securis,
Altaq; quadrifidis fabricatur roboribus Crux,
Tormenti genus. hac olim scelera impia reges
Vrgebant pœna, sontesq; hac morte necabant,
Difficiles miserorum obitus, longiq; dolores.
Tum neq; honos, erat infami neq; gloria trunco.
At nunc numen habet sanctum, & venerabile lignũ
Suppliciter cuncti colimus, sacrisq; minores
Argento, atq; auro contectum imponimus aris,

Et lætum ex illo memores celebramus honorem.
Illa etiam cœlo fulgebit lampadis instar
Aetheriæ, & totum lustrabit lumine mundum,
Cum dabit exitio vna dies animalia cuncta,
Interitumq́; feret rebus mortalibus ignis.
Vix terris lux alma aderat, cum iam vndique tota
Vrbe ruit studio visendi accita iuuentus,
Implenturq́; viæ, concursuq́; omnia feruent.
Et iam purpureos habitus insignia ludicra
Exutum, vinctumq́; manus clamore trahebant
Dirum ad supplicium magna sectante caterua.
Per medios longis raptatus funibus ibat
Semianimisq́;, artusq́; tremens, plagisq́; cruentus
Nocturnis, humeroq́; trabem duplicem ipse gerebat
Præcisis grauidam nodis, ac robore iniquo,
Qua super infando mortales linqueret auras
Supplicio, & duros finiret morte labores.
Armati circunsistunt, clypeataq́; iuxta
Agmina densentur. collucent spicula longe
Spiculaq́;, & rubris capitum caua tegmina cristis,
Aereaq́; alterno conspirant cornua cantu.
Pars pedes insequitur, pars sese lucidus altis
Fert in equis. resonant colles clamore propinqui.
Multi autem, quorum melior sententia, flebant.
Præcipuæ matresq́; piæ, mitesq; puellæ
Cernentes nudis pedibus per scrupea saxa
Tendere, & offendi crebro ad salebrosa viarum,
Dum monte aduerso protrudit robur iniquum,
Ad quas suspirans heros sic ore locutus.
Ne vero, ne me matres indigna ferentem
Flete piæ, vobis potius deflete propinquum

Exitium, & vestris hinc debita præmia natis.
Sic fatus linquit non æquis passibus vrbem.
Interea superum rex tanto in cardine rerum
Verticis ætherii sublimem euasit ad arcem,
Mortalis nati letum vt crudele videret
Ipse sui spectator. eum gens incola cœli
Aligeri stipant cunei, & comitantur euntem.
Est templum gemmis interlucentibus auro
E solido factum sublim in vertice Olympi,
Tectum immane, ingens, superi penetrale parẽtis
Sydera despiciens subterlabentia mundi.
In medio cliuus duro ex adamante tumescit
Paulatim exacuens instar fastigia pinus.
Multiplices circum sedes, subterq;, supraq;
Dispositæ, gradibusq; nouem super æthera surgunt.
Conueniunt huc cœlicolæ, regemq; canendo
Ingressi Thiasis lustrant. se sedibus inde
Omnes composuere suis, tumulumq; corusci
Ter late circum terna cinxere corona
Secreti ordinibus certis. neq; enim omnibus æqua
Conditio, viresq; pares, eademq; potestas.
Verum, aliis alii vt præstant, ita rite locantur
Munere quisq; suo contenti, ac sorte beati.
In medio pater omnipotens solio aureus alto
Sceptra tenet, lateq; acie circum omnia lustrat
Totus collucens, totus circum igne corusco
Scintillans, radiisq; procul vibrantibus ardens.
Mox autem infaustis Iudææ lumina tantum
Defixit terris, tristemq; ante omnia collem
Spectabat, gens mœsta simul spectabat Olympi,
Collem infelicem, sacram egredientibus vrbem

Qui prior occurrit humanis ossibus albus.
Autores scelerum pœnas ibi morte luebant
Informi. circum pendebant corpora passim
Arboribus truncis incocto lurida tabo.
Huc simul atq; emersus iter miserabilis heros
Peruenit, sensitq; sibi crudele parari
Supplicium, atq; trabem vidit iam stare nefandam,
Deiectos oculos porro huc iactabat, & illuc
Omnia collustrans, comitum si forte suorum,
Si quem forte acies inimicas cerneret inter.
Fidum in conspectu nullum. videt agmina tantum
Sæua virum, campiq; armis fulgentibus ardent.
Cari deseruere omnes diuersa petentes,
Non aliter, quàm cum cœlo seu tactus ab alto
Pastor, siue feræ insidiis in valle peremptus,
Continuo sparguntur oues diuersa per arua
Incustoditæ, resonant balatibus agri.
Iamq; trabem infandā scādens, pendensq; per auras
Horruit, atq; deum veluti se oblitus, acerbi
Pertimuit dirum leti genus, æstuat intus,
Atq; animum in curas labefactum diuidit acres
Tristia multa agitans animo, totosq; per artus
Pallentes misto fluit ater sanguine sudor,
Et patriam crebro reminiscitur ætheris aulam.
Tum cœlum aspectans hæc imo pectore fatur.
Heu quianam extremis genitor me summe periclis
Deseris? aut gnati quò iam tibi cura recessit?
Audiit has summus voces pater, audiit omnis
Cœlestum chorus. ipse (alta secum omnia mente
Versabat genitor, nutu haud oblitus agi rem
Nempe suo) stetit immotus, seseq; repressit.

At circunfusos coetus gentem aetheris alti
Aligeram iniussos potis est vis sistere nulla,
Omnibus exarsit subito dolor. omnibus ingens
Aestuat ira. volunt nato succurrere herili,
Et prohibere nefas, duroq; resistere ferro.
Bella cient. arma ingeminant arma acrius omnes.
Hic puer haud volucri extremus de gente recuruo
Aere vocare acies quo non magis vtilis alter,
Ascensu superat celeri ardua culmina praepes,
Tum super axe sedens, roseiq; in vertice coeli
Signa canit belli. latus dissultat Olympus
Vndiq;, & insolito tremuerunt sydera motu,
Audiit & sonitum siquem procul orbe remoto
Distinet incedens humili luna humida gressu.
Audiuere, quibus generis custodia nostri
In terris olim sorti data, vastaq; tellus
Protinus ingenti tremuit concussa fragore.
Tum quos rex superum varias legarat in oras,
Aerios relegunt tractus, mandataq; linquunt
Imperfecta, fugaq; poli super ardua tendunt.
Ac velut in pastus celsa quae sede columbae
Exierant varios, cum tempestate repente
Vrgenti caeco misceri murmure coelum
Incipit, & nigrae cinxerunt aethera nubes,
Continuo linquunt arua vndiq;, & ardua pennis
Tecta petunt, celeresq; cauis se turribus abdunt.
Iam passim ingentis properatur vertice Olympi,
Et toto ancipitis ferri coelo ingruit horror,
Aeratiq; sonant currus, gemitusq; rotarum
Audiri, sonitusq; armorum desuper ingens.
Tam vastos motus axis miratur vterq;,

Miranturq́; ignes, cœliq́; volubilis orbes,
Cum tenues animæ, cum sint sine corpore vitæ,
Sensibus à nostris quibus est natura remota.
Sæpe autem, seu mortales mittuntur ad oras,
Siue opus in fratres olim capere arma rebelles,
Corporis affricti sibi quisq; accommodat alas,
Aeriosq́; artus, simulachrumq́; aptat habendo,
Spriritus vt queat humanos admittere visus.
Ergo illi rapido circundant turbine densa
Corpora sub nostros etiam venientia sensus.
Circundantq́; humeris desueta micantibus arma
Aetheris ærisono subito de poste refixa
Cœlicolum exuuias, belli monimenta nefandi,
Quod socios olim contra gessere furentes.
Hic bonus armatur iaculis, hastamq́; trabalem
Crispat agens, rapit ille faces, rapit ille sagittas,.
Suspenditq́; humeris lunatum ardentibus arcum
Atq; alius palmas insertat cæstibus ambas.
Pars tereti funda dextram implicat. omnibus ensis
Aureus in morem vaginæ pendet eburna.
Infrenant alii cœli per cœrula currus,
Cætera pars pictis librare celerrima pennis
Corpora. non eadem vis omnibus ipsa volandi.
Mobilitate vigent varia pars remigat alis
Binis alternante humero. pars ordine ad auras
Tollunt se triplici pennatis vndiq; plantis,
Haud vnam in faciem. sed nec color omnibus idem.
Nanq; hos puniceа cernas effulgere pluma
Flammipedes, igni assimiles rutilantia terga
Herbarum hos speciem, viridesq́; referre smaragdos.
Terga illi croceo lucent circunlita luto.

Centum aliis alii pinxere coloribus alas.
Qualis vbi, exactos post æstus arbore ab omni
Exornet pomis se versicoloribus annus,
Et caput Autumnus circumfert pulcher honestum.
Et iam penmipotens liquidis exercitus ibat
Tractibus, ac volucri cingebant agmine cœlum,
Millia quot nunquam nascentum ab origine rerum
Visa hominum in terris coiisse, ter agmina terna,
Terq; duces terni. toto dux vertice supra est
Nuper Iapygii Gargani e vertice vectus
Armipotens, veteris quem quondam gloria pugnæ
Sublimem, longeq; alios super extulit omnis,
In medio ibat ouans, galea, cristisq; superbis
Aureus, & longe gemmis lucentibus ardens,
Nunc etiam spolia edomiti, fuluamq; draconis
Pellem ostentabat spiris ingentibus, ipsumq;
Innixus tergo pedibusq; hastaq; premebat.
Arma procul radiant. vmbo vomit aureus ignes.
Stellantiq; procul micat ensis iaspide fulgens.
Ventum erat ad cœli portas: hic omnibus iræ
Incaluere magis, belli vt monimenta prioris
Sunt oculis oblata. vident nam turribus altis
Pendentes currus, suspensaq; postibus æra,
Spiculaq;, & clypeos victis de fratribus arma
Olim immane nefas cœlo crudeliter orsis,
Dum frustra aspirant sceptris felicis Olympi
Immemores, victiq; animis, & vana tumentes
Quos ipsi contra steterant meliora secuti,
Aethereq; expulerant certamine debellatos.
Quam pugnam in foribus quondam cælarat ahenis
Artificum manus: atq; operoso impresserat auro.

Cernere erat liquidas cœli pendere per auras
Hinc acies, atq; hinc acies certamen adortas,
Nunc huc, nunc illuc vltro, citroq; volare,
Aetheraq; in medio venientibus obscurari
Missilibus, iam iam certari comminus armis,
Misceriq; acies, & iam, quis spicula deerant,
Crinibus implicuere manus hostilibus vncas
Suspensosq; comis circum per inane rotabant.
Iamq; hos paulatim concedere, desuper illos
Vrgere aspicias donec toto æthere versi,
Palantesq; fugæ simul hostes terga dedere
Præcipiti assimiles nimbo, atq; procacibus austris.
Nam pater omnipotens armatus fulmine dextram
Deturbabat agens, flammisq; sequacibus arce
Sydereá. excussos Erebi domus atra recepit.
Pugnæ igitur superi admoniti, veterisq; trophæi
Aetheris ardebant fractis erumpere portis.
Iamq; adeo euassent omnes, terrisq; potiti
Sontem incendissent orbem, iamq; vrbibus igni
Correptis Iudæa nocens commissa luisses,
Ni pater altitonans stellanti nixus Olympo
(Motus enim tanto subito flagrante tumultu)
Cœpta redargueret, verbisq; inhiberet acerbis
Bellum importunum cunctis haud mollia mandans.
Nam circunspiciens sibi centum astare ministras
Virgineas volucrum humana sub imagine formas
Hinc, atq; hinc videt, & nutum obseruare paratas.
Quarum quæ placido mitis clementia vultu est,
Eligitur numero ex omni, cui talia mandet.
Vade ait, & volucri per cœlum labere curru.
Fratribus hæc fer dicta tuis, non etheris illis

Non illis vasti commissas orbis habenas,
Vt ferro iniussas meditantes edere pugnas
Omne ausint miscere meo sine numine cœlum,
Terramq́;, & tantos animis accendere motus.
Confidant, positisq́; adsint huc ocyus armis.
Dixerat. illa viam raptim secat alite curru,
Et patris ingentes passim denuntiat iras,
Ni redeant, positisq́; quiescant protinus armis.
Addunt se comites Pietas, Paxq́; aurea it vna
Spesq́;, Fidesq́;, piiq́; parens placidissima amoris.
Omnibus in manibus rami canentis Oliuæ.
Quaq́; egere viam, videas procul ilicet arma
Proiicere, & studiis cunctos mitescere versis.
Iamq́; in conspectu positis exercitus armis
Regis adest dicto parentes. sede locarunt
Ordine sese, quisq́; sua, pariterq́; quierunt.
Hic tum nimbipotens genitor circuntulit ora
Ter torquens illustre caput, ter cardine moto
Terribilem increpuit sonitum. dein farier infit.
Quæ superi vetitum contra hæc insania ferri?
Quò ruitis? quia ne auxilio subsistere nostro
Non queat ille, meæ aut sint fractæ deniq; vires?
Ne sæuite animis, atq; hanc deponite curam,
Quicquid hand fert hæc nostro sine numie natus
Scitis enim, vt moriens crimen commune refellat.
Sic generi humano clausum stat pandere Olympum.
Illum ideo duros volui exercere labores,
Atq; agere in terris extrema per omnia vitam
Finibus exactum cunctis, inopem, omnium egentẽ.
Iamq́; ad supremum ventum. manet exitus illum
Hic hodie grauis insontem irreuocabile letum,

Et morti caput ipse sua sponte obuius offert.
Nunc autem subito visu horruit, & timor illi
Confusam eripuit leti ipso in limine mentem.
Quippe, deum velut exutus, mortalis, inermis
Restitit, & telis mansit violabile corpus.
Nil aliter vis diuinos valuisset in artus
Vlla hominum, & cunctis foret ipenetrabilis armis.
Non adeo vires, non parua potentia nostra,
Vt nequeam, si versa retro sententia, natum
Eripere in medio versantem turbine leti.
Contra illum insurgant omnes, ab origine rerum
Quidquid vbiq; hominũ natum, extinctumq; p æuũ
Non ita me experta est Babylon, vbi ad astra gigãtes
Tentauere vias educta turre sub auras.
Et poterant magnos manibus diuellere montes.
Nunc etiam fumant prefractæ fulmine turres,
At nimborum acies, tempestatumq; quiescant,
Quæ vastum rapiant conuulsum a cardine mundum
Ipse manu terras quaterem, cœlum omne cierem
Diluuio cuncta insolens: me me ignibus atris
Nunc nunc accinctum, teloq; tricuspide dextram
Armatum mortale genus sæuire videret.
Hunc difflare globũ, hæc passim metere agmina ferro
At sinite, aduenet (neque enim mora longior) vrbi
Tempus ei, frustra hunc cũ magno optauerit emptũ
Haud tetigisse, gemus cui ducitur æthere ab alto.
Sic ait, & moto tremefecit vertice mundum
Terrifico quatiens tonitru cœlestia templa.
Continuo superum furor acer, & ira quieuit.
Prosequitur tantum votis chorus omnis amicis,
Atq; deum e summo tacitt miserantur Olympo.

Sicut, vbi inclusi septis vacuo æquore campi
Pro laude, ac decore accensi certamina miscent
Inter se æquatis iuuenes duo comminus armis.
Hinc spectat procul, atq; hinc circunfusa iuuentus.
Tum si forte alter minus, ac minus vtilis, ore
Palluit, aut terra cecidit deceptus iniqua,
Consurgant fidi æquales, studiisq; sequantur.
Quàm vellent, nisi pacta vetent, succurrere amico.
Stant ægri, & casum longe execrantur acerbum.
Haud secus indefensus, inermis restitit heros.
Illum nudum humeros, nudũ omne à verticẽ corpus,
Directum longo malo applicuere furentes.
Nuda dehinc tendunt transuerso brachia ligno,
Diuersaq; ambas affigunt cuspide palmas
Hinc, atq; hinc mucrone pedes terebrantur eodem
Confixi. largum manat de stipite flumen.
Instant vi multa. ferro ardua robora adacto
Dant gemitum. reboat diro stridore supinus
Mons circum ingeminans. ictusq; resultat imago.
Tum supra caput & nomen, patriamq; necisq;
Inscripsere notis variis in stipite causam.
Dextra autem, læuaq; duos gemina arbore fixos
Addiderant socios, quos ob commissa merentes
Leges supplicium ad iustum, pœnamq; vocabant.
Verum ipsum amborum in medio longe altius arbos
Extulerat, veluti scelerum exhortatur, & autor,
Aut furtis foret ante alios immanior omnes.
Infelix Solyma, infelix Iudæa propago
Vltro infesta piis, non ipsis vatibus æqua,
Hæc digna hospitia, has sedesq;, torosq; parasti
Cœlicolum regi? hos socios, hunc addis honorem,

Qui mortale genus propter delapsus Olympo
Sponte sub humana lustrauit imagine terras?
Hic genus ipse tuum Phariis eduxit ab oris,
Et pedibus salsas dans ire impune per vndas
Marmoreum tibi strauit iter, pontumq; diremit.
Idem etiam te cœlesti dape pauit euntem
Per deserta tuos miseratus vasta labores.
Huius ope hausisti dulcem de caute liquorem,
Cum procul & fontes, & liquida flumina abessent.
Hic te posthabitis aliis longe omnibus vnam
Gentibus elegit, meritis quam ad sydera ferret,
Muneribusq; suis sublimi æquaret Olympo.
Promeritum his cumulas donis? hæc digna rependis?
Non vatum voces, non te miracula rerum
Vlla mouent, aut non præsentia numina sentis?
Cui vnquam scelerum autori tam dira parasti
Supplicia? aut vsquam quis tam crudeliter hosti
Acceptus tales luit alter corpore pœnas?
Iamq; trabi applicitus tergo alte hærebat. in illum
Versi omnes obseruabant, quæ funere in ipso
Signa daret, quæ spes, aut quæ fiducia victo.
Ille autem tacitus iandudum cuncta ferebat,
Immotusq;, decor roseo nondum omnis ab ore
Cessit. adhuc oculis diuinum est cernere honorem
Tantum respersusq; genas, pallentiaq; ora
Humectat cruor, & mixto cum puluere sudor
Plurimus, infectiq; rubent in sanguine dentes.
Qualis, qui modo cœrulea perfusus in vnda
Lucifer astrifero radios spargebat Olympo,
Si mundi species violetur clara sereni,
Et subita incipiat cœlum pallescere nube,

Nondum omne occuluit iubar, obtusaq́; nitescit
Pulcher adhuc facie, & nimbo tralucet in atro.
Interea matris, quam magnam nuper ad vrbem
Traxerat incertus rumor, certissimus aures
Nuntius impleuit natum extra mœnia duci,
Ad mortemq́; rapi captum, insidiisq́; subactum.
Palluit infelix, mediisq; in vocibus artus
Diriguit. licet hæc patris sciat omnia certo
Consilio fieri, atq; ipsius numine nati,
Altius ingenti tamen exuperante dolore
Cuncta oblita ruit. resonant plangoribus ædes
Fœmineis. frustra lachrymantem, & acerba gementem
Solantur fidæ comites, iamq́; illa per vrbem
Atq; huc, atq; illuc errat, tristemq́; requirit
Indefessa locum nunc hic, nunc hæsitat illic
Vestigans oculis, atq; auribus omnia captans,
Sicubi concursum, voces aut hauriat vllas.
Ac veluti pastu rediens vbi vespere cerua
Montibus ex altis ad nota cubilia fœtus
Iandudum teneri memor, omnem sanguine circum
Sparsam cernit humum, catulos nec conspicit vsquã,
Continuo lustrans oculis nemus omne peragrat
Cum gemitu, tum siqua lupi, siqua illa leonis
Raptoris signa in triuiis conspexerit, illac
Insequitur tota obseruans vestigia sylua,
Perq́; viam passim linquit pede signa bisulco.
Haud aliter, simul atq; iugo prospexit in alto
Collis oliuiferi, late qui maximus vrbi
Incubat, ingentem concursum, & lucida circum
Spiculaq́;, clypeosq́;, & fulgentes equitatus,
Per medios ruit, & cursum extra mœnia torquet.

Illam porticibus spectant, altisq; fenestris
Effusæ matres longe & mirantur euntem.
Iamq; hos, iamq; ruens cursu præuertitur illos,
Vngula crebra licet volucrum proculcet equorum.
Addunt se flenti comites, pariterq; sequuntur
Fidus Ioannes cum matre, atq; innuba Martha,
Et soror, & Salome, & coniux ægra Cleophæ,
Cunctæ atro pariter velatæ tempora amictu,
Ecce autem videt infando iam proxima monti
Erectamq; trabem, & scalas, defixaq; signa.
Quamuis nescit adhuc, quæ sint ea robora porro,
Horruit illa tamen metuens, & pectus honestum
Terq;, quaterq; manu tundens pectusq;, caputq;,
Hei mihi nescio quid moles, atq; illa minatur
Machina triste inquit. gentis scio acerba furentis
Circunfusa odia, & genus vndiq; Iudæorum
Iandudum nobis infensum exposcere pœnas.
Hoc erat, hoc tota insomnis quod nocte videbar
Cernere signum, olim Isacidæ quo summa notarunt
Limina quisq; suum, fuso agni rite per ædes
Sanguine post longa exilia, indignosq; labores
Niliacis moniti furtim decedere terris.
Hæc memorans simul ibat. eam sine more ruentem,
Rumpentemq; aditus per tela, per agmina densa
Reiiciunt clypeorum obiectu, & longius arcent.
Iam magis atq; magis non vani signa timoris
Clarescunt, propiusq; in vertice conspicitur Crux,
Ingens, infabricata, & iniquis aspera nodis.
Vt vero informi mulctatum funere natum,
Affixumq; trabi media iam in morte teneri
Aspexit coram infelix, vt vidit ahena

Cuspide traiectas palmas, palmasq́; pedesq́;,
Vulnificasq́; genas, fœdataq́; tempora sertis,
Squalentem ut barbam, turpatum ut sanguine crinē,
Deiectosq́; oculos dura iam in morte natantes,
Inq́; humerum lapsos vultus, morientiaq́; ora,
Alpino stetit ut cautes in vertice surgens,
Quam neq; concutiunt venti, neq; sæua trisulco
Fulmine vis cœli, assiduus neq; diluuit imber,
Hispida, cana gelu, longoq́; immobilis æuo.
Ipsi illam montes, ipsa illam flumina longe
Videre ingentem fessæ miserata dolorem,
Eq; sacro aeriæ lachrymarunt vertice cedri.
Filius at postquam pinu conspexit ab alta
Dilectam genitricem, animi miseratus in illa,
Vt potuit, subito morientia lumina fixit
Semianimis, dulcemq́; oculis respondit amorem.
Mox sic exanguem visu, victamq́; dolore
Affari extremum, curasq́; auertere dictis.
Hactenus ô mulier fletimus. non te tamen ægram
Tantus edat tacite dolor. haud sine mente parentis
Hæc ferimus, solo qui temperat omnia nutu.
Hic tibi pro nato (admotum nam forte parenti
Vidit Ioannem lachrymantem, & multa gementem)
Semper erit. iuuenem mox idem affatur amicum.
Hæc tibi erit genitrix. oro, tutare relictam
Tu saltem, & matris serua communis amorem.
His dictis lachrymas perculsis mentibus hostes
Non ipsi tenuere. feræ ingemuere cohortes.
Hic demum matri rediit vox faucibus ægræ,
Ingentemq́; dedit gemitum. tum robora largo
Tristis, inexpletum lachrymans lauit humida fletu,

Et tales

Et tales amplexa trabem dabat ore querelas.
Nam quem te miseræ matri pulcherrime rerum
Nate refers? talin voluisti occumbere leto?
Nec tibi noster amor subiit, ne funera adires
Talia, ne culpam alterius huc morte piares,
Et letale dares miseræ sub pectore vulnus?
Heu quem te nate aspicio? tua ne illa sereno
Luce magis facies aspectu grata? tui ne
Illi oculi? quæ tam scelerata insania tantum
Ausa nefas? heu quàm nato mutatus ab illo,
Cui nuper manus impubis, omnisq; iuuentus
Occurrit festam venienti læta per vrbem,
Perq; viam vt regi velamina picturata,
Arboreasq; solo frondis, & olentia serta
Sub pedibus strauere deum omnes voce fatentes?
His exornatum gemmis, hoc murice cerno?
At non certe olim præpes demissus Olympo
Nuntius hæc pauidæ dederat promissa puellæ.
Sic vna ante alias felix ego, sic ego cœli
Incedo regina. mea est hæc gloria magna,
Hic meus altus honos. quo reges munera opima
Obtulerunt mihi post partus? quo carmina læta
Cœlestes cecinere chori, si me ista manebat
Sors tamen, & vitam cladem hanc visura trahebam?
Felices illæ, natos quibus impius hausit
Insontes regis furor ipso in limine vitæ,
Dum tibi vana timens funus molitur acerbum.
Vt cuperem te diluuio cecidisse sub illo?
Hos hos horribili monitu trepidantia corda
Terrificans senior luctus sperare iubebat,
Et cecinit fore, cum pectus mihi figeret ensis.

Nunc alte mucro, nunc alte vulnus adactum.
Saltem huc ferte oculos vos ò quicunq; tenetis
Hac iter, & comitem dulci me reddite nato,
Quando nulla mihi superant solatia vitæ,
Atq; meo maior nusquam dolor. addite me me
Huic etiam, siqua est pietas, & figite trunco.
Aut vos ò montesq; feri, quæq; ardua cerno
Me supra frondere cacumina, parcite quæso
Vos saltem. vos ò nostro exaturata dolore
Respicite, & miseræ tandem succurrite matri.
Nunc nunc præcipiti casu conuulsa repente
In me vnam ruite, & tantos finite labores.
Hos virgo, atq; alios dabat ore miserrima fletus,
Nec comites possunt flentem illam abducere fidæ,
At tamen armati morienti illudere pergunt,
Estq; hosti duro in bello multo optimus hostis,
Crudeli quassant risu caput. vndiq; circum
Insultant, tolluntq; has læti ad sydera voces.
En, qui se cœlo missum, superiq; parentis
Progeniem iactat, temploq;, vrbiq; minatus,
Seq; deum fictor fandi mentirier audet.
I sequere, illiusq; pius nunc numen adora.
Qui multos leti eripuit de faucibus olim,
Non potis ipse sibi tali in discrimine adesse.
Falsus abest illi longe. nec talia curat
Nunc genitor, sanè infami nunc liber ab orno
Desiliat, si numen habet, vincla omnia rumpat
His quoq; nos signis missum credemus Olympo.
Talia iactabant, mediaq; in morte dolore
Semianimem hoc etiam cumulabant. cuncta ferebat
Ille animi inuictus. sæuis clementius æquo

Hostibus orabat veniam, patremq; rogabat,
Parceret ignaris rerum, cæcisq; furore.
At vero inter se aduersis decernere dictis
Auditi, pœnas qui iuxta ob furta luebant
Supplicio æquali iuuenes gemina arbore fixi.
Alter enim furiis, longisq; doloribus actus
Ipse etiam verbis morientem heroa superbis
Stringebat miser, ac tales dabat ore loquelas.
Iunc, & templi multa constructa virum vi
Demolire adyta, & post tris rursum erige luces,
Nunc, tibi si genus e summo traheretur Olympo,
Eq; deo genitore fores, vt te ipse ferebas,
His te, nos pariterq; malis prohibere liceret.
Verum, omnes quando iactasti vana per vrbes,
Nobiscum moriere, dei mentita propago.
Non tulit hæc alter, dextra qui in parte propinquus
Iam morti pendebat, & hæc extrema profatus.
Infelix, quæ tanta animo dementia sedit.
Nos ambo merito luimus peccata. sed insons
Proditur hic odiis, quin nos commissa fatentes
Aequius hic fuerat veniam, pacemq; precari.
Sic ait. hinc Diuum conuersus lumina in ipsum
Talibus orabat. superi tu certa parentis
Progenies (nam celsa manent te sydera) ab alto
Respice me, & dexter morienti protinus adsis.
Annuit, & verbis deus est dignatus amicis.
Tu partem laudis capies, tu gaudia mecum.
Quæ me cunq; hodie, vna eadem te regna beatum
Accipient ait. astra alacri iam concipe mente.
Vix ea, nam vitæ labentis fine sib ipso.
Dum luctante anima fessos mors exuat artus,

Aestuat. id toto semper de corpore sudor
Largior, & siccas torret sitis arida fauces.
Tum vix attollens oculos iam morte grauatos
Exiguum sitiens laticem suprema poposcit.
Munera vix tandem corrupti pocula Bacchi
Inficiunt felle, & tristi perfusa veneno,
Ingratosq; haustu succos, inamabile virus
Arenti admorunt morientis arundine linguæ,
Quæ, simul extremo libans tenus attigit ore,
Respuit, atq; diu labris insedit amaror.
Interea magno lis est exorta tumultu,
Dum tunicam, nato genitrix quam neuerat olim,
Partiri inter se famuli certamine tendunt,
Exuuiasq; petunt. sed erat haud sutilis ipsa
Vestis, & in partis ideo non apta secari.
Sorte trahunt igitur concordes. sic fore quondam
Prædixere sacri corda haud improuida vates.
Iamq; fere medium cursu traiecerat orbem,
Cum subito ecce polo tenebris caput occulit ortis
Sol pallens, medioq; die (trepidabile visu)
Omnibus incubuit nox orta nigerrima terris,
Et clausus latuit densis in nubibus æther
Prospectum eripiens oculis mortalibus omnem.
Hic credam, nisi cœlo absint gemitusq;, dolorq;,
Aeternum genitorem alto ingemuisse dolore,
Sydereosq; oculos terra auertisse nefanda.
Signa quidem dedit, & luctum testatus ab alto est.
Emicuere ignes. diffulsit conscius æther,
Concussuq; tonat vasto domus ardua Olympi.
Et cæca immensum percurrunt murmura cœlum.
Dissiluisse putes diuulsi mœnia mundi.

Sub pedibus mugit tellus. sola vasta mouentur.
Tecta labant. nutant succussæ vertice turres.
Obstupuere humiles subita formidine gentes,
Et positæ extremis terrarum partibus vrbes.
Causa latet, cunctis magnum, ac mirabile visum,
Et populi æternas mundi timuere tenebras
Attoniti, dum stare vident caligine cœlum.
Ipsam autem propior Solymorum perculit vrbem,
Ac trepidas strauit mentes pauor. vndiq; clamor
Tollitur in cœlum. sceleris mens conscia cuiq; est.
Templa adeunt subito castæ longo ordine matres.
Incedunt mœsti pueri, intactæq; puellæ,
Perq; aras pacem exquirunt, quas thure vaporant
Suppliciter, sacrisq; adolent altaria donis.
Ecce aliud cœlo signum præsentius alto
Dat pater altitonans, & templum sæuit in ipsum.
Velum latum ingens, quod vulgi lumina sacris
Arcet inaccessis, in partis finditur ambas.
Et templi ruptæ crepuere immane columnæ.
Iamq; deus rumpens cum voce nouissima verba
Ingenti, horrendumq; sonans, ceu cuncta peracta,
Hanc insontem animam tecum pater accipe, dixit,
Supremamq; auram ponens caput expirauit.

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER VI.

IAmq; nigrescenti properabat vesper Olympo.
Corpora adhuc stabãt inhumata, inflectaq; cano
Vertice, stipitibusq; etiã nunc fixa manebant
Talia Iosephus veniens Arimathide ab ora

Non tulit egregiusq; animi, præstansq; iuuenta,
Et bellis assuetus, agri ditissimus idem,
Atq; auri. is Christi miratus maxima facta
Addiderat comitem modo se, quocunq; vocaret.
Ergo dum syluis alii formidine turpi,
Speluncisq; vagi passim conduntur in altis,
Protinus ipse animi intrepidus, fretusq; iuuenta
Aggreditur gentis rectorem, ac talia fatur.
Optime Romulidum te cari in cæde magistri,
Quem gens nostra odiis leto mulctauit iniquis,
Fama pias seruasse manus, cæcumq; furorem
Aduersus totis nequicquam viribus isse.
Scis falsa exceptum sub proditione, quod illis
Obstaret coram scelera vrgens impia verbis.
Quod potes, exanimum terræ succedere corpus
Da saltem, sociis casus solamen acerbi.
Ipse nouo condam, mihi quod de more paraui,
Funera mecum animo dum verso incerta, sepulchro.
Pontius hæc contra. vt potius concedere viuum
Nunc corpus cuperem. vos veri conscia testor
Numina, tentaui versans mecum omnia, siqua
Insontem morti excipere, ac dimittere possem,
Et nobis pietas colitur, sanctiq; penates.
Sed nihil inuita tandem profecimus vrbe.
Crudelis vicit gentis furor. ite, sepulchro,
Muneribusq; pii exanimum decorate supremis.
Dixerat. ille gradus montis contendit in altos,
Cui sese comitem iungit Nicodemus, & ipse
Multum animo cari concussus funere amici.
Iamq; propinquabant paribus vestigia curis
Figentes, vnde infaustus de colle videri

Iam poterat locus. ecce autem fulgentia circum
Arma vident, cinctumq; armato milite cliuum.
Nam, ne luce sacra pendentia corpora truncis
Solemnem funestarent lætæ vrbis honorem,
Primorum missu armati venere ministri.
Semineces qui stipitibus de more refixos
Hoc ipso iniecta tumularent vertice arena.
Stabant, supplicium meritum qui hinc inde luebant.
Semianimes, & adhuc spirantes funere in ipso
Optabant duros leto finire labores,
Et montem implebant lachrymosis vocibus omnem.
Protinus hinc, atq; hinc longis hastilibus instant.
Armati franguntq; viris tabentia crura,
Et miseris mortem properant, trabibusq; refigunt,
Deinde caua infodiunt proiecta cadauera terra.
At simul exanimem, qui nostra ob crimina pœnas
Pendebat, videre, manum abstinuere, nec vltra
Sunt passi sæuire in cassum lumine corpus
Mirati properos obitus, collapsaq; membra
Tam cito, & ora modis iam tum pallentia miris.
Quidam etiam vidisse ferunt pendere per auras
Cœlicolas iuuenes feralia robora circum
Plaudentes alis, niueaq; in veste coruscos
Diuinum multo stillantem è vulnere rorem
Succipere, & superas pateris perferre sub auras.
Hic ausus solus, lato cui lancea ferro,
Longinus sanctos violare ignobilis artus.
Irruit, & longa transuerberat abiete costas.
Intepuit ferrum, sanctum ebibit hasta cruorem.
Vulnere quo perhibent bicoloris fluminis instar
Et purum laticem, & rorem exiliisse rubentem.

Diluta est humus. erubuerunt gramina circum.
Huc sese in medios Arimathes vrbis alumnus
Infert, conscenditq; trabem, atq; exangue magistri
Detrahit, & densis procul aufert corpus ab armis
Veste tegens, modo quam tales mercatus in vsus.
Huc volucres pueri, cœliq; effusa iuuentus
Ferte pedem. æterni largum date veris honorem.
Pallentem violam calathis diffundite plenis,
Narcissiq; comas, ac mœrentes hyacinthos,
Et florum nimbo diuinum inuoluite corpus.
Ecce autem late reboant plangore propinqui
Fœmineo montes. responsant flebile saltus.
Omnia flere putes sola lamentabile letum.
Ipsa sedet viuo genitrix mœstissima saxo
Aegro corde comis passis totoq; cruentum
Heu natum complexa sinu, miserabile corpus.
Atq; oculos fouet ore, patensq; in pectore vulnus.
Nec iam vllos gemitus, nec iam vllos amplius edit
Singultus. magno sed enim exanimata dolore
Frigida, muta silet, gelidoq; simillima saxo.
Circunstant aliæ tunsæ omnes pectora palmis.
Pars calidis corpusq; lauant, & vulnera lymphis.
Textilibus membra inuoluunt pars squalida donis.
Hæc siccat fuso rorantia genua capillo
Vulneribus super accumbens, hærensq; cruentis.
Oscula dat manibus, pedibusq; rigentibus illa.
Indulgent omnes lachrymis, tristiq; vlulatu
Cuncta replent. vix inde viri diuellere possunt
Ipsi etiam guttis humentes grandibus ora.
Tum corpus miseras solati exangue sepulchro
Condunt marmoreo, atq; affati extrema recedunt,

Et magnum comites genitricem in tecta reportant.
At Solymos penitus nondum omnis cura reliquit,
Sollicitos sed adhuc timor acer corda premebat.
Sæpe etenim audierant sociis mœrentibus hostem
Sese olim superas rediturum lucis ad auras
Promisisse, palamq; sacros id prodere vates.
Id veriti armatos subito misere viros, qui
Noctes, atq; dies seruarent flebile bustum,
Ne forte auferret furto qui nocte sepultum,
Et totam impleret falsis rumoribus vrbem,
Defunctum vita rediisse ad luminis oras,
Vitalesq; auras haurire, atq; æthere vesci.
Aura veni afflanti patris omnipotentis ab ore.
Aura potens cœli numen, superumq; voluptas,
Quicquid adhuc superat mihi dira è cæde dolorum
Mente fuga, lætosq; animi nunc reffice sensus,
Et placidos per membra riga mihi numine motus.
Sit fas lætitiæ sentire in pectore lapsus
Lætitiæ, qua gens fruitur felicis Olympi,
Larga vbi lanfluo passim torrente redundant
Gaudia, nec fines nouit diffusa voluptas.
Vertitur hic rerum facies. hic gaudia nostra
Incipiunt, longe in melius versa omnia cerno.
Iam deus, vt sacros vates, & sancta piorum
Concilia educens tenebris inferret Olympo
Corporeis liber vinclis concesserat imos
Spiritus ad manes, animarum regna silentum,
Per cæcos aditus, & præcipites anfractus
Solis inaccessos radiis, loca nocte perenni
Obsita, terrificam cæcæ formidinis aulam.
Hic stabulant, viuisq; tenent imperuia regna

Noctiuagi fratres, superi quos ira parentis
Cœlo immane nefas animis excussit adortos,
Tartareisq; genus miserabile mersit in antris,
Quando illos tenuit regnandi tanta cupido.
Nunc miseros pœnis manes miseri magis ipsi
Exercent, vinctosq; tenent nigrantibus oris.
Interiora habitant barathrum irremeabile clausæ
Crudeles animæ, ad superos dum vita manebat.
Nunc merita expendunt vasta fornace sepultæ
Supplicia, vndantemq; ferunt caligine fumum
Ignis ibi æternus, semper noua flamma renascens.
Innocuæ circum sedes, secretaq; longe
Atria circuitu longo. hic incendia nulla,
Nulli obsunt penitus flammis vltricibus ignes.
Vmbrarum sed iners requies, penitusq; silentis
Mundi temperies, secretæ his sedibus æuum
Insontes degunt animæ, quibus haud sua damno
Admissa. at primi scelus exitiale parentis
Detinet hic clausas, nostræ nil lucis egentes,
Pœnarum prorsum expertes, nisi luce carerent
Iucunda, qua gens gaudet stellantis Olympi.
Hic patres sanctum genus antiquissima proles,
Qui vitam vinclo nullo, non legibus vllis
Compositam incultos primi degere per agros,
Inter oues patrio tantum se more tenentes,
Iustitiæ memores vltro, rectumq; colentes.
Hic vatesq; pii, qui quondam numine pleni
Ventura intrepide magnas cecinere per vrbes,
Quiq; dedere orbi leges diuina reperta,
Quosq; datis olim iuuit parere volentes,
Matronæ, atq; viri, vitæq; in limine rapti.

Omnibus vnus amor, cœliq; arrecta cupido.
Et iam promissi memores tum forte per vmbras
Secla recensebant tacitis voluentia lustris,
Ducebantq; animis finem aduentare malorum.
Atq; hæc inter se læti sermone serebant.
En tandem voluenda dies, en imminet illa,
Cum lucem liceat, supera & conuexa tueri.
Hanc claro pater omnipotens manifestus Olympo
Ostendit nobis diuino numine plenis.
Nos aliis subito mortalibus ore canentes
Optandum vatis venienti liquimus æuo.
Iam iam aderit lux nostra, dei indubitata propago.
Ille erat ille feri sub imagine sæpe leonis
Ostensus nobis oculos caligine pressis,
Vnus pro multis qui sese proderet vltro
Morti, defensosq; daret nos hoste subacto.
Vicit io tandem leo magni à sanguine Iudæ
Dauidæ genus, ò passim gaudete beati
Mortales, gaudete animæ iam corpore functæ.
Iam vos astra vocant. nunc, quæ tot clauditur annos,
Ianua syderei nobis aperitur Olympi.
Iamq; erit, vt nostris promissum vocibus olim,
Lætitia exiliant montes collesq; resultent
Pampineis vincti formosa cacumina sertis,
Quales creber agris aries, ouiumq; minores
Subsiliunt fœtus, molliq; in gramine ludunt,
Balatus matrum dum per iuga longa sequuntur.
Ipsi iam fontes, ipsa & vaga flumina passim
Melle fluant, niueo passim vaga flumina lacte
Lacte mero, & dulci distillent nectare rupes.
Talia perstabant memorantes. cuncta fremebant

Intus lætitia ingenti, plausuq; secundo.
Sicut vbi ciues longa obsidione tenentur
Vrbem intra, & vallum, portarumq; obiice tuti,
Dum circum sonat, atq; in muros arietat hostis,
Tum si forte acies procul auxiliaribus armis
Aduentare vident socias è turribus altis,
Consurgant, animosq; alacres spe ad sydera tollant.
Ecce autem foribus succedens maximus vltor
Haud cunctatus adest diuina luce coruscus.
Porta ingens aduersa manet centum ærea vastis
Vectibus, æterni postes. hanc nulla neq; igni
Vincere vis valeat, neq; duri robore ferri.
Constitit hic deus, ac dextra stridentia claustra
Impulit. intremuit quo late exterrita tellus
Impulsu, vaga contremuerunt sydera mundi,
Regiaq; vmbrosis immugiit atra cauernis.
Ad sonitum horrifico aduentu de vallibus imis
Lucifugi raptim trepido adsunt agmine fratres
Humana facie crurum tenus, inde dracones.
Tum rudere insuetum, dirumq; è faucibus ignem
Efflare, atq; domum piceo omnem inuoluere fumo.
Continuo patuere fores. procul ecce repente
Sponte sua absiliunt conuulsi à cardine postes.
Apparet confusa intus domus, altaq; circum
Atria, rarescunt tenebræ, & nox cæca recessit.
Nam deus haud secus obscuris conspectus in antris
Perstringens oculos diuina luce refulget,
Quam cum gemma ignes splendore imitata corusco
In noctem thalamis lucet regalibus, atrasq;
Exuperat tenebras, largo & loca lumine vestit
Purpurea circum perfundens omnia luce.

Vt vero in mediis Diuum penetralibus hostes
Videre, & faciem inuisam agnouere per vmbras
Ardentem radiis, ac mira luce coruscam,
Protinus aspectu subito terrentur, & imas
Coniiciunt sese in latebras, linguaq́; remulcent
Commissas vtero caudas, stratiq́; tremendum
Nequicquam vmbrosis in spelæis vlularunt,
Quales, quæ celsis habitantes alpibus Euros
Semiferæ gentes semper patiuntur, & imbres,
Romanas si forte procul fulgentibus armis
Ora exertantes antris videre phalangas,
Fumosa extemplo palantes tecta relinquant,
Dispersiq́; iugis, siqua altius exit in auras,
Rupe sedent, longeq́; duces mirantur euntes.
At casti circum manes fulgore repente
Lustrati passas tendunt ad sydera palmas,
Lætitiaq́; fremunt subito, lachrymasq́; dedere,
Nec saturare queunt animos, oculosq́; tuendo.
Tum læto vltorem propius clamore salutant
Vna omnes. vt te cœli lux clara sereni
Optatum aspicimus, nec nos spes nostra fefellit,
Qui reuehis mundo primo concessa parenti
Munera, & humanū genus omne in pristina reddis,
Ignotasq́; vias aperis ad sydera cœli?
Venisti. ætheriæ facies tua lampadis instar
Diffulsit, tandemq́; oculis lux reddita nostris.
Sed quibus exhaustum erumnis, quantisq́; procellis
Iactatum accipimus? (nigras ea fama sub oras
Detulit indigno quis sanctum vulnere corpus
Fœdauit? quæ nam hasta tuo intepuisse cruore,
Quod ferrum tulit? an tantum mortalibus vllis

In terris licuit scelus? ô quæ clausa remotis
Aequora littoribus terrarum cingitis orbem,
Quæ vos, quæ tenuere moræ? quibus abdita claustris,
Leto opifex tam crudeli cum vester obiret?
Vos tum diluuio mortalia cuncta decebat
Obruere, & terras penitus delere nocentes.
Nos ne per hæc superi soboles certissima regis
Vulnera seruamur? non ô non præmia tanti,
Non tanti ipsa salus erat olim nostra. tua ingens
Hæc pietas. adeon tibi curæ incommoda nostra
O hominum dulcis requies superumq; voluptas?
Nos patris auersi nostro irritauimus iras
Crimine, tu diras soluisti sanguine pœnas.
Talia per campos iactabant vndiq; inanes.
Tum læti obscuro pariter se carcere promunt,
Vltoremq; deum supera ad conuexa sequuntur,
Sedibus vt placidum degant stellantibus æuum
Felices animæ gens iam defuncta periclis
Humanis, secura operum, secreta laborum.
Primus id ipse hominum generis pater ante, nec ora
Conscius antiquæ noxæ audet tollere cœlo,
Primores procerum inde alii non vana futuri
Pectora, quis niuea velantur tempora vitta.
Ingemuere illi, quos ob commissa cremandos
Sorbet in abruptum, fundoq; exercet in imo
Tartarus, eructansq; incendia dira caminus,
Vnde animis miseris nullo patet exitus æuo.
Præcipue rex ipse aulæ illætabilis alto
Cum sociis mœrens ducit suspiria corde,
Et fortunatis sedem, quam liquerat ipse,
Inuidet ætheriam furiis immanibus actus.

Illi iter ad cœli debentia regna tenebant
Aera per tenerum læti regemq́; canebant
Felices animæ, quibus est in secula vitæ
Iam nunc parta quies, præclusaq́; ianua leti.
Applaudunt volucres purum tranantius auras
Subsidunt Euri, fugere ex æthere nimbi,
Arridetq́; procul clari liquidissima mundi
Tempestas. cœlo arrident rutila astra sereno.
Assurgit matutinis aurora volucrum
Cantibus. assurgit rubefacta vesper ab æthra.
Atq́; ea dum longe vastum per inane geruntur,
Iam lux Eois properabat tertia ab oris,
Et pater omnipotens nato immortalia membra
Illustrans penitus diuinum afflauit honorem,
Quodq́; fuit mortale modo, & violabile corpus,
Immortale dedit non tanta luce sereno
Sydera clara polo, non aureus ipse nitet Sol.
Ceu qui per noctem imposito cinere obrutus ignis
Delitet, & nusquam tecto se lumine prodit,
Siquis eum flabris exsuscitet arida circum
Nutrimenta serens, subitis ad tecta fauillis
Emicat, & totas lucet splendoribus ædes.
Talis, vbi turpe irrepsit senium, vnicus ales,
Congessitq́; sibi ramis felicibus altum
Summo in colle rogum, posuitq́; in morte senectam.
Continuo nouus exoritur. nitidusq; iuuenta
Effulget cristis, & versicoloribus alis.
Innumeræ circum volucres mirantur euntem.
Ille suos adit Æthiopas, Indosq́; reuisit.
Iamq́; adeo in terris hominum miranda pauentes
Terruerant animos visa. vmbris orbe fugatis

Sole recens orto mœstissima Magdalene
Amissi desiderio perfixa magistri
Cum sociis ibant prima sub luce ferentes
In gremiis molles patriæ felicis odores,
Myrrhamq;, & costum, spicæq; vnguenta Cilissæ
Supremum tumulo munus, varioq; ferebant
Multa inter sese tristes sermone per agros.
Nos miseras, quas non secum lachrymabilis heros
Duxerit ad letum. vigiles quis fallere nobis
Custodes dabit? aut quis grandia saxa sepulchro
Euoluet clauso, vt saltem fungamur inani
Munere deserto soluentes debita busto?
Talia fundentes tumulum venere sub ipsum,
Iactantesq; oculos faciles huc plurima, & illuc
Milite conspiciunt collem, & custode vacare,
Claustraq; mirantur secum patefacta sepulchri.
Accedunt. at vbi tumulum conspexit inanem,
Naribus vnde ingens fluctus se exaluit odorum,
Hoste putans clam sublatum pulcherrima virgo
Flebat, inornatum vellensq; a vertice crinem,
Et nemora, & montes gemitu, syluasq; replebat,
Cui iuuenis subito effulgens in vestibus albis
Aligerum genus, & cœli de gente, quid inquit
Quæritis ò matres? longo iam parcite luctu,
Atq; animis mœstum tandem reuocate timorem,
Lætitiam certa iam spe præsumite vestram,
Quandoquidem, quem vos adeo lugetis ademptum,
Funestæq; trabi fixum, vt scelus omne piaret,
Vestraq; sponte sua deleret crimina morte,
Vnus pro cunctis Erebi iam rege subacto
Manibus ex imis has rursum lucis in oras

Victor

Victor iit, superaq; etiam nunc vescitur aura
Corporis ablutus, quæcunq; obnoxia morti.
Hæc ait, & mihi volucer se immiscuit atræ.
Ipsa etiam res ecce oculis oblata repente
Firmauit dubiumq; animum tenebrasq; resoluit.
Nanq; moræ impatiens atq; acri saucia amore
Dum virgo sedet, ac miratur inane sepulchrum,
Artificumq; manus, videt ipso in marmore fictum
Littus arenosum, porrectum in littore piscem,
Fluctiuomum, ingentem, nant æquore qualia in alto
Mole noua ignaros nautas terrentia cete,
Monstrum turpe, atrum, spatiosi bellua ponti,
Cuius ab vndiuomo vates imperditus ore
Redditus aerias rursum veniebat ad auras.
Tum secum. superi nunc ò nunc visa secundent
Præsentes. veterum agnosco non vana futuri
Signa inquit. nempe, vt monstri deformiis in atro
Tris vates latuit luces, tris gutture noctes
Ingluuiem passus, vastæq; voraginis antrum,
Sic heros multum ad superos defletus amicis,
Inclususq; cauo saxo, terraq; sepultus
Delituit, sæpe vt (memini) prædixerat ipse,
Ad cœlum rediit, saxumq; reliquit inane.
Talia versanti subito sub imagine falsa
Ignoti agricolæ sese deus obtulit ipse,
Et tumulum iuxta astabat, mox farier orsum
Virgo amens animi agnouit, conuersaq; luce
Respicit ecce noua illustrem, radiisq; coruscum.
Corruit, ac genua amplexans satis ora tueri
Clara nequit, corpusq; oculis obit omne volutis,
Et mœstum aspectu dulci saturauit amorem.

Continuo tristi penitus de pectore mœror
Omnis abit, rediitq; decor suus ilicet ori
Marmoreo: sed adhuc turgentibus humida gemmis
Lumina, inornatiq; fluunt per colla capilli.
Sic vbi rore madens pluuio rosa languida honestum
Demisit caput, atq; comam largo imbre grauatam,
Tum si purpureo Sol lumine vestiat arua,
Et redeat madido facies innubila cœlo,
Protinus attollens sese rursum illa resurgat,
Puniceiq; sinus diuinum pandat honorem.
Talis erat posito virgo pulcherrima luctu.
Ardet amans ipsum affari regemq;, deumq;,
Et coram solitas haurire, ac promere voces.
Dum trepidat, quæ prima hærens exordia sumat,
Mortales visus adopertus nube reliquit.
Fama Palæstinas subito hæc impleuerat vrbes.
Iamq; sacerdotes trepidare, & quærere, siqua
Multiplici vulgi sermoni occurrere possint,
Rumoremq; astu premere, atq; extinguere famam.
Custodes busti in primis, qui cuncta canebant,
Muneribus superant, subiguntq; haud vera profari,
Sublatum furto intempesta nocte cadauer.
Sed non vlla datur verum exuperare facultas.
Quoq; magis tendunt serpentem sistere famam,
Amplius hoc volat illa, omnemq; exuscitat oram.
Sunt etiam, qui se ore canant vidisse patentes
Sponte sua tumulos, multosq; exisse sepulchris,
Quorum iampridem tellus acceperat ossa.
Interea socii, quos in diuersa pauentes
Iandudum terror longe disiecerat omnes,
Tabescunt mœsti. cœlo cecidisse videtur

Omnibus extinctum æterna caligine Solem,
Et penitus mundo iucundum lumen ademptum.
Tandem conueniunt, & adhuc loca nota frequentāt
Tectaq;, quæ viuo sibi quondam rege fuissent
Dulcia, sed casu nunc desolata recenti.
Dux nusquam. miseris nusquam datur illa tueri
Ora, illos ue oculos aspectu luce serena
Iucundos magis, aut cœlo radiantibus ostris,
Et cunctis nomen dulce obuersatur ad aures.
Aegrescunt mœsti. squalent circum omnia luctu.
Haud secus atq; olim exemit cum subere pastor
Cerea dona cauo, vacuumq; alueare reliquit.
Tunc etiam, fumus quas longe dispulit ater,
Hinc illinc glomerantur apes, & inania frustra
Tecta adeunt denso volitantes agmine circum,
Direptosq; fauos ægræ, populataq; passim
Mella vident nequicquam hyemi congesta futuræ.
Ecce viros autem tali mœrore sepultos
Attonitæ miris matres rumoribus implent,
Vidisse aligeros cœli de gente ministros,
Regem ipsum vidisse nouo fulgore micantem,
Et vacuum porro tumulum, vestesq; relictas.
Protinus ergo alii montis petere ardua cursu
Contendunt rapido festini, vbi inane sepulchrum.
Ast aliis incredibile, ac mirabile visum,
Et primo ancipites delusos credere matrum
Effigie pauitantum oculos, & imagine falsa,
Vt nobis sæpe in somnis spectare videmur
Obscentum vultus, simulachraq; luce carentum,
Donec sera illis sub luce in tecta coactis
Ingrediens sese ostendit manifestius heros

Voce, habituq́; deum confessus imagine nota
Diuinum toto iaciens de corpore lumen.
Hinc Thomas aberat Didymus vicina pererrans
Oppida, quo metus impulerat duce nuper adempto.
Isq; vbi dein rediens est sacræ redditus vrbi,
Acceptusq́; domo, socios videt ecce recenti
Attonitos casu, ac cæco terrore silentis,
Quales aut templum, domini aut vbi diuitis ædes
Marmoreas petiit ruptis de nubibus ignis,
Terrificisq́; locum impleuit splendoribus omnem.
Stant intus pauidi ciues, quatit omnibus horror
Pectora. vix longo post tempore corda residunt.
Obstupuit visu ignarus, causamq́; requirit,
Et socios dictis Didymus demulcet amicis,
Quem senior Petrus amplexus, lachrymisq́; profusis
Menti canitiem humectans sic deniq; fatur.
Vidimus (ò iam nos felices) vidimus ipsum,
Vt soliti, regem spirantem, aurasq́; trahentem
Cœlicolum regem, qui nos modo morte reliquit.
Hæc ait, exultansq́; animo cœlum vsq; tuetur.
Ille autem (neq; enim narranti talia credit)
Ipse ne rursus, ait, cœli hoc spirabile lumen
Aspicit? an potius simulachri apparuit vmbra,
Atq; oculos fallax vestros elusit imago?
Immo ait illum ipsum diuino illa ipsa gerentem
Vulnera, & antiquam seruantem corpore formam
Vidimus, ac veros manibus tractauimus artus.
Vidi oculis, vidi ipse meis, & vulnera noui.
Vesper erat, clausæq; fores, clausæq; fenestræ.
Nos intus pauidi latitare, & corpora victu
Curare, ac positis mœsti discumbere mensis.

Ecce autem tecti in mediis penetralibus ipse
Improuisus adest, & inobseruabilis heros
Effulget clausis ingressus limina portis,
Improuisus adest inopinaq; gaudia portat.
Continuo ad lucem visum tectum omne cremari.
Nos trepidare animis, subitoq; horrescere visu
Attoniti. verum ille metus, vanumq; timorem
Increpitans vetuit trepidos exurgere mensis,
Ipse ego sum: pacem vnanimes agitate, metusq;
Soluite, tentandosq; dabat simul omnibus artus,
Vulneraq;, insignia quæ corpore quina gerebat.
Quin etiam paruis nobiscum accumbere mensis
Non fugiens solito est coram de more locutus,
Ceu mortalis adhuc quæ verba nouissima nuper
Ad mortem properans nobis memoranda reliquit.
Tum demum liquidis abiens se immiscuit auris.
Hæc senior, sociiq; eadem simul ore canebant.
Nec dum finis erat verbis cum protinus ecce
Cum clamore ruit Cleophas fidissimus vnus
E multis, quos bis senis subiunxerat heros,
Atq; hæc dicta dabat. vos ò iam soluite luctu.
Viuit adhuc socii leti iam lege solutus;
Viuit adhuc. vidi his oculis, vidi ipse, deiq;
Auribus his hausi vocem, consuetaq; verba.
Audiit hic etiam mecum, viditq; loquentem,
(Atq; manu, nutuq; propinquum Amaona signat)
Nam modo forte animis mœsti dum incedimus ambo
Qua se demissi incipiunt subducere montes,
Extulit aereia Emaus vbi turribus arces,
Aduena in ignota nobiscum veste profectus,
Externosq; gerens habitus comes additur vltro.

Tædia dumq́; viæ vario sermone leuaret,
Interdum eruptis roramus fletibus ora,
Et gemitus imis dolor exprimit ossibus ardens,
Ille ægros dictis solari, & quærere causas
Crebra resurgentis luctus. nos ordine cuncta
Pandimus, atq; Ducis letum crudele profamur,
Quo moriente simul perierunt gaudia nostra.
Vt factis, verbisq́; animos spe arrexerit ingens
Ingenti. sed dehinc nos morte fefellerit omnes.
Non tulit vlterius, contraq́; hæc reddidit ille.
Non pudet ò semper cæcos, & lucis egentes?
Non ne ducis vestri quondam crudelia vates
Funera prædixere omnes, casusq́; nefandos
Tot veterũ monimenta docent haud credita vobis?
Sponte sua leto caput obuius obtulit ipse
Vnus pro multis, patrias quo flecteret iras,
Atq; iter ipse suo signaret ad astra cruore.
Haud ita vos ille erudiit. nam sæpe futura
Hæc eadem de se longe ante retexit amicis.
Atq́; equidem, memini, nuper media vrbe canebat
Obscura sed verborum rem ambage tegebat.
Nunc autem manifesta patent, nunc omnia aperta
Nube palam ablata, nec spes fouistis inanes.
En rex, qui positas conseuerat ordine vites
Prætendens sepem insidiis hominumq́;, ferarumq́;,
Omnibus immissis incassum ex vrbe ministris,
Quos leto dedit insontes manus effera agrestum,
Demum infelices natum ipsum misit in agros.
Nam pater omnipotens post tot fera funera vatum
Ipse suum iussit natum descendere Olympo.
Ecce Palæstini furiis immanibus acti

Natum etiam hauserunt crudeli funere herilem.
Haud impune tamen. rex vrbe vltricibus armis
Iam iam aderit. flammisq; feros agitabit agrestes,
Et pangenda aliis credet vineta colonis.
Sic fatus cœpit voces ex ordine vatum
Obscuras, veterumq; euoluere facta parentum,
Cuncta docens letum Christo crudele minari,
Quo mortale genus tenebris educeret atris.
Vt clara antiquis portendi hæc omnia signis,
Monstrabat ratione, oculis caligine abacta?
Vt nostros mira inflexit dulcedine sensus?
Vt resoluta nouo ardebant præcordia amore?
Qualiter aut æris rigor acri soluitur æstu,
Aut glacies concreta nouo sub Sole liquescit.
Non illum tamen immemores agnouimus ante,
Quàm vētum ad sedem, paruamq; subiuimus vrbem.
Nanq; iter vlterius fingentem, seq; ferentem
Longe alias sedes petere, ambo orauimus, isdem
Nobiscum haud asper tectis succederet hospes.
Id quoq; præcipiti suadebat vesper Olympo
Iam piceo terras infuscans noctis amictu.
Paruit. & mensas comtum est dignatus egenas.
Vt primum fruges tostas cerealia liba
Attigit, & solito fregit de more, repente
Nox abiit, tandemq; oculis lux addita nostris.
Agnosco, & supplex manifestum numen adoro
Sed subito volucres abiens ceu fumus in auras
Respuit humanos visus, sensusq; refugit.
Talia narrabat Cleophas, quæ credita cunctis
Vera negat Thomas, & cœptis perstat in isdem.
Hæc mihi (dicam iterum) nemo persuaserit vnquam

Illum ipsum his oculis clara nisi luce videndum
Hausero, & his manibus nisi viua aera contrectaro.
Sic fatur. simul ecce deus cum lumine largo
Improuisus adest iterum, sociosq; reuisit,
Et clausæ mansere fores, mansere fenestræ.
Non aliter vitri, quod tectis summouet auras,
Lumine Sol penetrat splendentes aureus orbes
Insertim radios iaciens in opaca domorum,
Nec tamen vlla viæ apparent vestigia adacta
Luce, sed illæso sæpe itq;, reditq; metallo.
Sternunt sese omnes terræ, genibusq; salutant.
Vt vero Didymus manifesto in lumine vidit
Vulnera monstrantem, & se nomine compellantem,
Horruit, & prono confestim corruit ore,
Multaq; se incusans animo sic deniq; fatur.
Vera mihi facies, verus deus; omnia noui.
Haud equidem (fateor) viuum te credere quibam
Post obitus cœli hoc iterum spirabile lumen,
Has auras haurire. animo tua dicta labanti
Exciderant penitus, modo quæ suprema dedisti.
Demens, qui te obita non posse huc morte reuerti
Crediderim. cum quarta alios iam luce sepultos
Ad superas cœli nuper reuocaueris oras,
Et memini, atq; aderam. sed me mens læua tenebat.
Forsan at hæc tamen haud vestro sine numine tanta
Credo equidem venis dementia. forsitan olim
Proderit hic seris hæsisse nepotibus vnum,
Et manibus voluisse prius contingere corpus,
Ne facies, aut vana oculos eluderet vmbra.
Talibus orantem deus, & lux ipsa reliquit
Nunc hos, nunc adiens alios, & pectora firmans.

Nec prius euasit mundi mortalibus oris,
Quàm quater exoriens dena sol luce rediret.
Forte igitur Petrus, & socii vada salsa secabant:
Remigiis lembum subigentes, dum sibi victum
Arte parant solita, piscesq; in gurgite captant.
Et iam per totam vano, quàm longa, labore
Defessi noctem frustra madefacta legebant
Retia, cum iuuenem egregium videre liquentis
Fluctifrago tractus e littore prospectantem.
Nec primo agnouere deum, diuinaq; membra,
Quandoquidem se mortali cælauerat ore.
Ipse dehinc tali compellans voce natantes
Dextram, ait, affectate viri huc apellite puppim.
Hac dabitur vanum non effudisse laborem.
Nec mora, præceptis parent, dextraq; per vndas
Detorquent alacres cursum, nodosaq; lina
Proiiciunt: moti sonuit plaga cærula ponti.
Iamq; senex tacito sociis Petrus innuit ore,
Auxilioq; vocat nutuq;, manuq; silentes
Significans prædam innumeram. vix retia cuncti
Plena trahunt. capti saliunt per vincula pisces.
Sensit Ioannes hic numen, & heus prior inquit
O socii, non fallor, adest deus, ille magister
Ille quidem agnosco diuinos oris honores
Lætitiam vt iactat vultuq;, oculisq; decoris?
Quod simul accepit Petrus, haud cunctatus, ab ipsa
Desiliit rate, & æquoreas se iecit in vndas,
Quo regem salsos per fluctus primus adiret
Quamuis multa timens gliscentibus æquore ventis.
Cætera deinde manus terræ aduertuntur, & omnes
Remiuaga siccum cupidi temnere carinæ.

Tum victu ut vires reuocent, cærealia mensis
Dona onerant iussi, viuosq; in littore pisces
Vnà omnes torrere parant, succensáq; pruna
Suggeritur circum. teter petit æthera nidor.
Vt compressa fames, surgit rex optimus ipse,
Confessusq; deum sociis ita deniq; fatur.
Pacem optate viri, pacem laudate quieti.
Saluete æternum socii, æternumq; valete.
Este mei memores. ego claro poscor Olympo.
Iamq; adeo duris animos aptate ferendo
Omnia, nec propius sæuos adiisse tyrannos
Sit timor, atq; duces affari, & vera monere.
Non vos maiestas soliorum, aut sceptra superba
Terrificent regum lucis nil huius egentes.
Haud longe tum quærendum, quæ tempora fandi,
Quis modus aptus. ego præsens adero omnibus ora
Vestra regens. dabitur verborum copia cuiq;.
Nec cœlo vires vos, & solamen ab alto
Deficient. cum Sol decimo iubar aureus ortu
Extulerit, pater afflabit cœlestibus auris,
Diffusumq; animis numen diuinitus addet
Præside quo freti reges, rerumq; potentes
Nil veriti, nostrum vulgabitis vndiq; numen.
Tum sanctum sese gemis aurea tollet ad astra,
Densus agens veluti laxis se palmes habenis
Luxuriat, foliisq; simul, fœtuq; grauescit.
Deniq;, cum suprema dies illuxerit orbi,
Omniaq; eliciam patefactis ossa sepulchris,
Atq; iterum in lucem emergent, quos terra tegebat,
Hanc vallem, densa hos implebunt agmina colles
Matres atq; viri, vixq; hausta luce peremp ti,

Ipse ego iura dabo, mediaq́; in valle sedebo
Quæsitor, vitas populorum, & crimina pendens.
Vos etiam mecum bis senis sedibus ipsi
Sublimes mortale genus censebitis vna,
Bis senæq́; tribus gentis tum vestra subibunt
Arbitria, & vestros mirabitur orbis honores.
Interea Petre te (nulli pietate secundum
Noui etenim) bis rerum summam, clauumq́; tenentē
Præficimus cunctis, vltro qui nostra secuuti
Imperia. hoc te præcipuo insignimus honore.
Tu regere, & populis parcens dare iura memento.
Summa tibi in gentes iam nunc concessa potestas.
Iamq́; pios tege pace. voca sub signa rebelles.
Quencunq; in terris scelus exitiale perosus
Admonitum frustra iusta deuoueris ira
Colloquio absterrens hominum, cœtuq́; piorum,
Idem erit inuisus cœlo. non ille beatis
Sedibus aspiret, nisi tu placabilis idem
Dignatus venia meliorem in pristina reddas.
Iamq́; adeo tibi concessum mortalibus ægris
Claudere syderei portas, ac pandere cœli.
Talia mandabat terras, hominesq́; relinquens.
Sic natis moriturus oues, & ouilia pastor
Commendans caris furta, insidiasq́; luporum
Edocet, & pecori contraria pascua monstrat.
Sic sociis æuo iam fessus nauta biremem
Credit, inexpertosq́; docet varias maris oras,
Et breuia, & syrtes, & naufragas sirenas.
His animaduersis totius lucida circum
Palmiferi nubes collis capita ardua texit,
Et curua ætheriis fulserunt littora flammis.

Interea totum exercent noua gaudia cœlum
Alituum cœlestum acies sanctiq́; volucres
Dant manibus plausus, & multi coloribus alis,
Instaurantq́; choros, fremitu ætheris atria feruent.
Pars pendent speculis, & propugnacula læti
Cœli summa tenent, & mœnia celsa coronant.
Obuia pars portis parat ire patentibus, & se
Quisq; auris credunt, ac pennis æthera obumbrant.
Hi plectro indulgent, fidibusq́; his tibia cantus
Dat bifores. alii caua cornua flatibus implent,
Raucisonasq́; tubas, & ahenea cymbala iactant
Atq; vbi ter patris ad solium pernice chorea
Indulsere choris, ter ludo lucida regna
Lustrauere, poliq́; è vertice decurrere,
Non aliter sunt ingressi volucri agmine contra
Concentu vario, & multisono modulatu,
Quàm prolapsa Remi cum nondum vrbs alta iaceret,
Tarpeiæq́; arces starent lateq́; subactis
Iura daret populis rerum pulcherrima Roma,
Consul victor, ouans pugnatis vndiq; bellis,
Intrabat rediens, Capitoliaq́; alta subibat.
Talis nubiuago tendebat ad æthera gressu
Vera dei soboles. vt vero flectere quiret,
Iratus quoties genitor mortale pararet
Exercere genus meritis ob crimina pœnis,
Omnia fert secum cædis monimenta nefandæ,
In primis duplicemq; trabem, infandamq; columnã,
Brachia qui vinctus tulit aspera verbera, & acres
Virgarum fasces, infectaq́; sanguine lora,
Hastamq́;, & calamo pendentia pocula leui.
Tris deinde ingentes, & acuta cuspide vectes

Cernere erat, quibus effosus palmasq;, pedesq;,
Sertaq; nexilibus ve prius conserta rigebant.
Illic & longo Romam signa senatus
Hastili suspensa, cauoq; latentia ... mu
Lumine, quod superas abies tollebat ad auras,
Quamq; manu rex pro sceptro gestauit arundo,
Omnia quæ pueri cœlestes ante gerebant,
Singula quisq;, poliq; arcem per inane petebant.
Suspexere viri attoniti, acieq; sequentes
Alituum nubem, ac regem videre per auras
Tollentemq; manus, cœliq; serena secantem,
Cum subito rutila hæc venit vox reddita ab æthra.
Ne trepidate. quid hæretis supera alta tuentes?
Cum genitore deus regnandum accepit Olympum.
Nec mora. carminibus cœli domus ardua longe
Auditur resonare, modisq; per astra canoris.
Contra etiam plausere, atq; hæc alterna canebant
Læta viri, cœlumq; oculis, animisq; petebant.
Omnes ò plausu gentes, linguisq; fauete,
Atq; deum canite ascensu supera alta tenentem.
Quadrupedum, volucrumq; genus, mutæq; natantum
Exultent, tractus terrarum vbicunq; patentes.
Ipsi dent montes, ipsa & dent flumina vocem
Læta suam, & scatebris voluentes flumina fontes.
Quodq; ambit longis terras anfractibus æquor.
Cuncta suum agnoscant autorem, et carmina dicãt,
Semper vt idem ingens regnarit originis expers
Cum genitore deo deus omnia numine complens.
Vt nullis mox principiis, aut semine nullo
Omnia condiderit, cælum, terrasq;, fretumq;,
Quæq; vago passim subsunt animantia cœlo,

Vt terras ponto discluserit, æthera terris,
Luciferis cœli lustrauerit atria flammis,
Tellurisq; sinum variis appinxerit herbis,
Sufficiatq; satis fruges, & viribus almum
Humorem. tu cuncta moues. tibi maximus æther,
Quiq; super latices concrescunt æthere, parent.
Nubila te, ventiq; timent. te vesper, & ortus
Obseruant, obeuntq; tuo sua munera nutu.
Et tibi monstriferi obsequitur plaga cœrula ponti.
Tu manibus validis terrarum pondera libras,
Atq; grauem vacuo suspendis in aere molem
Rerum elementa locans æterno fœdere, vt omnia
Concordi in medium tendant nitentia motu.
Tu liquidas per inane vias is nubibus actus,
Aurarumq; sedens veheris pernicibus alis.
Non tibi tempus equis fugit irreuocabile adactis.
Semper idem ante tuos oculos, præsensq; moratur,
Quodq; est, quodq; fuit, simul & quod deinde sequet.
Ipse etiam parens tibi cœli in vertice fixus
Sol stetit. ipsa etiam surgens in cornua luna,
Atq; suos penitus requierunt sydera cursus.
Te mandante suam vim sæpe innoxius ignis
Dedidicit. pueri in mediis fornacibus astant
Illæsi, iactantq; tuas ad sydera laudes.
Tu mare nauigerum concreta diuidis vnda,
Et populis medios das ire impune per æstus.
Tu rapidos flectis ripis mirantibus amnes.
Tu largam tactis è cautibus elicis vndam
Idem largifluos fontis, & flumina sistens.
Ipsa tuo tremit aspectu conterrita tellus,
Quosq; procul tangis fumant ad sydera montes.

Aſſurgunt reges pauidi, tibi ſceptra, tibi arma
Deponunt, longeq́; tremunt, & numen adorant:
Tu ſurdis aures, oculos tu lumine captis,
Et vocem mutis, & vires ſufficis ægris.
Tu reuocas in vitam obita iam morte ſepultos,
Et rurſum potes amiſſos accendere ſenſus.
Non te vis crudi perterruit horrida letu,
Non Erebi confuſa domus loca fœta timoris.
Te manes tremuere. plagæq; regnator opacæ
Vmbrarum paſſim populantem immitia regna
Non tulit, atq; imis trepidus ſe condidit antris,
Proſtrataq́; metu procul Eumenides latitarunt,
Dum ſuperas præda ingenti veherceris ad arces,
Nunc vbi iam victor regnas, ſuperumq́; beato
Concilio imperitas, prouiſaq́; tempora longe
Diſponens reparas fugientia ſecula mundo,
Nec requieſſe ſinis Solis voluentia luſtra.
Salue opifex rerum, vaſtiq́; ſalutifer orbis,
Aſpice nos propius, propius genus aſpice noſtrum,
Morte tua patet ætherii cui ianua Olympi,
Et veteres tandem pater obliuiſcitur iras.
Talia littorea læti ſub rupe canebant
Vndeni proceres, omniſq́; effuſa iuuentus.
Non tamen exuerant vanum inter tanta timorem
Gaudia nondum animos firmati numinis aura
Aetheria, ſed adhuc latebras, cauaq́; antra petebant.
Sicut vbi accipiter celſa de ſede columbam
Suſtulit apprenſam, quam roſtro euiſceret vnco,
Diffugiunt aliæ huc illuc, mox turribus imis
Condunt ſe celeres, & inania murmura miſcent.
Haud illi ſecus attoniti poſt funera regis

Inclusi tecto stabant promissa magistri
Cœlo expectantes venturum numen ab alto.
Iamq; aderat promissa dies, deciesq; tenebras
Flammifera Sol exoriens face ab orbe fugarat,
Cum pater omnipotens cœli regione serena,
Sydera purpureo reficit qua purior æther
Lumine, cœlicolum in medio media arce sederet
Tempora dispensans, secretaq; fœdera mundo
Cui se tum exutus moribundos filius artus
Diffulgens radiis, ac mira luce coruscus
Obtulit, & magno genitorem affatus amore est.
O pater & sociis tandem succurrere nostris
Tempus ait, quos amisso duce protinus omnes
Acer agit timor huc illuc, atq; omnia terrent
Imbelles quoniam mortali corpore creti.
Discute terrorem hunc animis, & pectora firma,
Ne casus nequeant alacres procurrere in omnes.
Illis me propter, Solyme, Iudæaq; passim
Insidias infensa odiis molitur iniquis,
Tu tamen hos olim fore, qui præstantibus hausis
Per gentes canerent nostrum indelebile nomen,
Quacunq; oceano terrarum clauditur orbis,
Et populos noua conuersos ad sacra vocarent,
Pollicitus genitor, tibi nec sententia mutat.
Hos (quando cœli demum non abnuis arcem)
Ipse ego sæpe tua fretus pietate labantes
Firmaui, impleuiq; animis. siquidem affore Olympi
Promisi auxilium subito, & tutamen ab arce,
Quo freti reges, regumq; minacia iussa
Contemnant, alacresq; ruant in funera leti
Sponte sua veræ pro relligionis amore.

Sic fatus

Sic fatus palmas ferro ostentabat acuto,
Traiectosq; pedes, & hians in pectore vulnus,
Sertaq;, & hamatos vepres, quos hostia gessit.
Annuit oranti, delibansq; oscula nato
Reddidit haec pater aeterno deuinctus amore.
Iam concessa petis. dabitur tibi nate, quod optas.
Promissa (ne tende manus) afflabimus aura,
Quos vis, atq; viros nostro flammabimus igni,
Vt pro te blandae proiecto lucis amore
Non ferrum aut flammas metuant, morsus ve ferarũ,
Aut crinita rotis circum laniantibus haustra.
Quiq; reformidant nunc omnes aeris auras,
Obiicient certis alacres se sponte periclis
Pugnando, & claras animas de corpore reddent
Contemptu necis, & vera virtute superbi.
Non illos aestus, non illos frigora sistent,
Letiferum aut campos cum sydus findit hiulcos,
Caerulea aut glacie cum nectit flumina bruma.
Verum vltra Gangem auditi, Bactra vltima supra,
Ismara, Bistoniasq; plagas, Serasq; remotos
Gadibus, & virides penetrabunt voce Britannos.
Implebunt terras monitis, & cuncta nouantes
Templa pererrato statuent tibi maxima mundo,
Ad tua mutatae properabunt nomina gentes,
Diuisae penitus toto orbe per aequora gentes,
Seclaq; conuersis procedent aurea rebus.
Quae tibi saepe ego pollicitus, scisq; omnia mecum.
Nec tantum tua nate piis haec vulnera Olympum
Nunc pandi meruere, nigra quos nocte premebat
Insontes primi scelus exitiale parentis.
Verum alios mox, atq; alios per secula coelo

Efficient dignos, sua quos commissa piacla
Sydereis procul arcebant à sedibus olim.
Tanta tuæ merces, ea vis, ea gratia mortis.
Atq; adeo, quodcunq; homines ab origine rerum
Admisere, aliis quidquid peccabitur annis,
H c coeat, satis illa tui pars parua, superq;
Omnia diluere, prorsusq; abolere cruoris.
Quin etiam mox tempus erit, cum scilicet olim
Ter centum prope lustra peregerit æthereus Sol,
Tum veri Graium obliti mendacia vates
Funera per gentes referent tua carmine verso,
Atq; tuis omnes resonabunt laudibus vrbes,
Præsertim lætam Italiæ felicis ad oram,
Addua vbi vagus, & muscoso Serius amne
Purior electro, tortoq; simillimus angui,
Qua rex fluuiorum Eridanus se turbidus infert
Mœnia turrigeræ stringens male tuta Cremonæ,
Vt sibi iam tectis vix temperet vnda caducis.
Illic tum niuei velut inter nubila Cygni
Omnibus in ripis pueri, innuptæq; puellæ
Carmina casta canent, mistiq; in gramine molli
Laudibus incipient certatim assuescere nostris,
Et teneri prima coetus te voce sonabunt.
Hæc tibi certa manent, hæc vis mouet ordine nulla.
Sic fatus dulcem nato inspirauit amorem.
Interea scelus infandum pellacis Iudæ
Multa execrantes socii se ad iussa parabant
Munera diuersas sortiti protinus oras,
Quas peterent, moresq; nouos, noua sacra docerent:
Quo ve autem patribus bis senis cætera, vt ante,
Pareret pubes, numerum, sanctumq; senatum,

Quod superest, supplent, sociisq; ex omnibus vnus
Sortitu gaudes tanto prælatus honore
Matthia, obscurum genus, & sine luce propago.
Tum cuncti inter se mœsti sic ore precari.
Si nunc, si nobis aurai cœlitus almæ
Halitus omnipotens patefacto aspiret Olympo,
Quandoquidem toties nobis deus omnibus illum
Auxilio fore pollicitus. sane omnia vera
Prædixit. desit veris hoc hactenus vnum.
Talia suspensi secum ægra mente ferebant.
Ecce autem cœli ruere ardua visa repente,
Et superum tonat ingenti domus alta fragore.
Suspiciunt. noua lux oculis diffulsit, & ingens
Visus ab ætherio descendere vertice nimbus
Lucis inardescens maculis, tectumq; per omne
Diuersi rumpunt radii. tum innoxius ignis
Omnibus ex templo supra caput astint ingens,
Et circum rutilis incanduit aura fauillis,
Stricturis veluti crebræ crepitantibus olim
Dissiliunt scintillæ, acres dum incudibus ictus
Alternant Chalibes, robustaq; brachia tollunt
Candentem curua versantes forcipe massam,
Nam pater omnipotens, superaq; æquæuus ab arce
Filius aspirant vna omnipotentibus auris,
Infunduntq; viris numen, deus ecce repente
Ecce deus. cunctis diuinitus algida corda
Incipiunt afflata calescere. numine tacti
Implentur propiore viri, sacrumq; furorem
Concepere, deumq; imis hausere medullis.
Nec mora, nec requies. ter scintillantibus igneis
Terrifico radiis fulgore, ter alitis auræ

Turbine correpti blando flammantur amore,
Ignescuntq; animis, atq; exultantia cunctis
Exercent acres stimulis præcordia motus.
Diffugiunt animis terrores. mira loquuntur,
Mira canunt. eadem variis (mirabile dictu)
Gentibus accipitur vox haud obscura, sibiq;
Quisq; videbatur patrias haurire loquelas,
Multi vt tunc ierant variis huc partibus orbis
Sacrorum studio, visendæq; vrbis amore,
Solennem quæ luce illa celebrabat honorem
Quinquaginta actis post orgia prima diebus
Orgia, cum mensis epulandum apponimus agnum.
Hic sua verba audit tellure Libysside cretus,
Hic Galli sua, Romulidæ, Parthiq; Scitæq;,
Nec non subiecti glaciali sydere Thraces,
Afriq;, Cretesq;, Phrygumq; è gente profecti,
Atq; Indi, atq; Arabes, & arenuagi Garamantes,
Mirantur cuncti circum, mirantur & ipsi.
Nanq; hominem velut exuti, moribundaq; membra.
Mente domos cœli peragrant, atq; æthera apertum
Intenti, & superum taciti sermone fruuntur.
Iamq; canunt ventura. animis deus expulit atram
Lustrans corda intus nubem, quæ corpora circum
Caligatq;, hebetatq; humanas humida mentes
Quosq; modo duræ mortis formidine turpi
Speluncis atris terrebant omnia clausos,
Liberius nunc luce palam, atq; licentius audent
Terrorum expertes. nec iam mortalia curant.
Non ferrum, aut flammas metuunt, morsus ve ferarũ,
Sed regem vulgo testantur morte peremptum
Immerita genus æthereo deducere Olympo.

Iamq́; pudet metuisse omnes, animosaq́; leti
Spes magis, atq; magis viget acris numinis haustu.
Haud secus ac crebris cum rimis terra dehiscit,
Cum sitit omnis ager, tum quæ morientia languent
Gramina, cæruleus si cœlo venerit imber,
Continuo attollant rursus capita, aruaq́; ponant
Squalorem, redeatq́; decor suus omnibus agris.
Ergo abeunt varias longe, lateq́; per oras
Diuersi, laudesq́; canunt, atq; inclyta vulgo
Facta ducis, iamq́; (vt vates cecinere futurum
Antiqui) illorum vox fines exit in omnes.
Audiit & siquem medio ardens æthere iniquo
Sydere desertis plaga diuidit inuia terris,
Quiq; orbem extremo circumsonat æquore pontus.
Continuo ponunt leges, moremq́; sacrorum
Vrbibus. infectum genti lustralibus vndis
Eluitur scelus, & veteris contagia culpæ,
Relligioq́; nouas noua passim exuscitat aras,
Protinus hinc populos Christi de nomine dicunt
Christiadas. toto surgit gens aurea mundo,
Seclorumq́; oritur longe pulcherrimus ordo.

F I N I S.

SI QVID HIC FACTVM
DICTVMVE
CONTRA SANCTOR. PATRVM SCITA
INFECTVM
INDICTVMVE ESTO

QVISQVIS
ES
AVTOR TE ADMONITVM VVLT
SE NON LAVDIS ERGO OPVS ADEO
PERICVLOSVM CVPIDE
AGGRESSVM VERVM EI
HONESTIS PROPOSITIS PRÆMIIS
A DVOB. SVMMIS
PONTT. DEMANDATVM SCITO
LEON. X. PRIVS MOX CLEM. VII.
AMBOB. EX ETRVSCOR. MEDICVM
CLARISS. FAMILIA CVIVS
LIBERALITATI
ATQ. INDVSTRIÆ
HÆC ÆTAS
LITERAS AC BONAS ARTIS
QVÆ PLANE EXTINCTÆ ERANT
EXCITATAS ATQ.
REVIVISCENTES DEBET
ID VOLEBAM NESCIVS NE ESSES

Chartarum series

A B C D E F G H I K L M .N.

Omnes quaterniones præter N duernionem.

Venetiis per Melchiorem Sessam anno à partu Virginis. M. D. XXXVI. *mense Iulio.*